

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

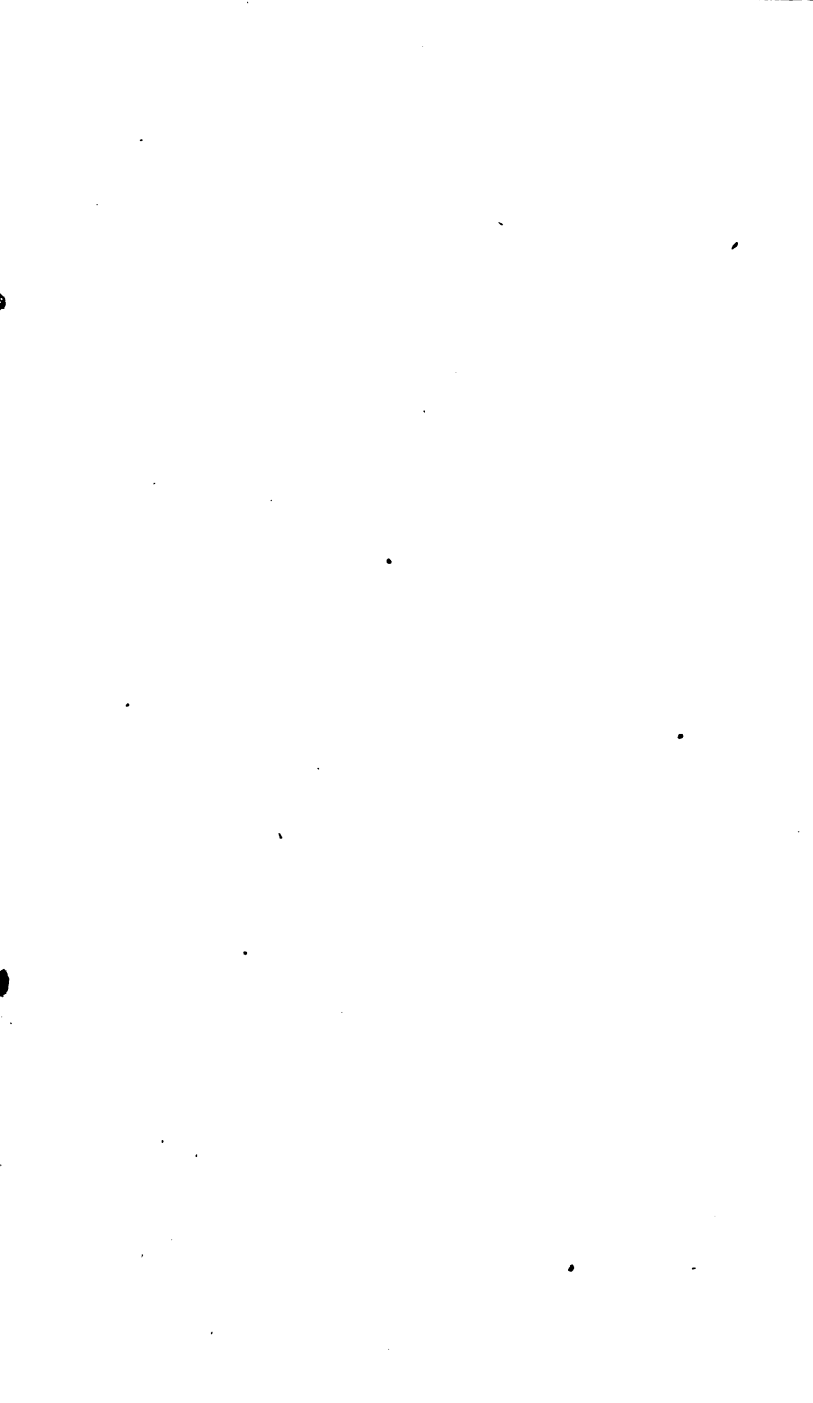
40.

427.

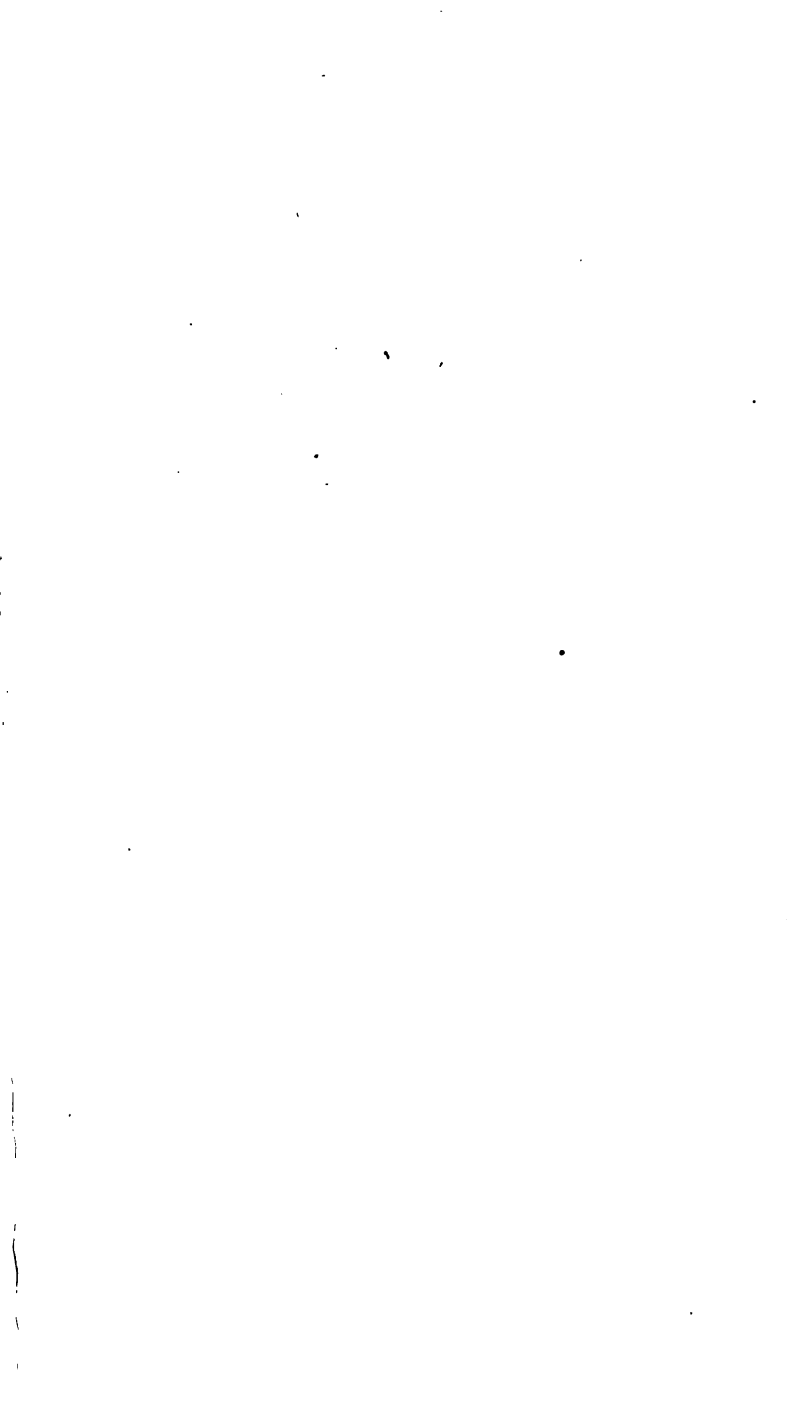

BODLEIAN LIBRARY
OXFORD

THE FOLLOWING SCHOOL BOOKS

(By the same Author)

HAVE BEEN LATELY PUBLISHED BY

J. G. F. & J. RIVINGTON,

ST. PAUL'S CHURCH YARD, AND WATERLOO PLACE, PALM MALL.

I.

A PRACTICAL INTRODUCTION to GREEK PROSE COMPOSITION.

Price 5s. 6d. Second Edition.

II.

A PRACTICAL INTRODUCTION to LATIN PROSE COMPOSITION.

Price 7s. 6d. Second Edition.

[These Works are founded on the principles of imitation and frequent repetition. They are at once a Syntax, a Vocabulary, and an Exercise Book; and in the Latin Introduction considerable attention has been paid to the subject of synonymses.]

III.

HENRY'S FIRST LATIN BOOK.

Price 3s.

[The object of this Work (which is founded on the principles of imitation and frequent repetition) is to enable the pupil to do exercises from the first day of his beginning his Accidence.]

IV.

The ESSENTIALS of GREEK ACCIDENCE, with Examples for Practice.

Price 1s. 6d.

V.

The Fourth Edition of ECLOGÆ OVIDIANÆ; with English Notes, &c.

Price 2s. 6d.

[This Work is from the Fifth Part of the *Lateinisches Elementarbuch* of Professors *Jacobs* and *Döring*, which has an immense circulation on the Continent and in America.]

VI.

The LITTLE BOY'S COMPANION to the LATIN ACCIDENCE, and HELP to a COPIA VERBORUM: so arranged as to form also a Companion to the Eton Accidence.

Price 2s. 6d.

VII.

An ENGLISH GRAMMAR for CLASSICAL SCHOOLS.

[The object of this Work is to save boys from the mistakes which are *universally* made by them from ignorance of the English verb.]

VIII.

The ETON SYNTAX (in English and Latin), With additional Rules and copious Examples, from Bröder and others. Price 3s. 6d. Second Edition.

HISTORIÆ ANTICUÆ

EPITOME:

FOUNDED ON THE TWO FIRST PORTIONS

OF THE

LATEINISCHES ELEMENTARBUCH

BY

JACOBS AND DOERING.

BY THE REV.

THOMAS KERCHEVER ARNOLD, M.A.

RECTOR OF LYNDON,

AND LATE FELLOW OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

LONDON:

PRINTED FOR J. G. F. & J. RIVINGTON,

ST. PAUL'S CHURCH YARD, AND WATERLOO PLACE, PALL MALL;

& SIMPKIN, MARSHALL, & CO.

1840.

427.

L O N D O N :
GILBERT AND RIVINGTON, PRINTERS,
ST. JOHN'S SQUARE.

P R E F A C E.

THE following Work is founded on the two first portions of the 'LATEINISCHES ELEMENTARBUCH,' by Professors *Jacobs* and *Döring*.

The Chapters on Roman History are considerably easier than the rest of the Work, and should be read through first. They are taken, with considerable alterations, from Eutropius. The Chapters on Grecian, Sicilian, and Persian History, were selected by *Jacobs* from Justin and Cornelius Nepos, the text being frequently altered with great judgement to suit the purpose for which the selection was made. I have used the same liberty now and then myself, and also added Chapters from Velleius Paterculus and Turselline. Besides this, I have adopted a more nearly chronological arrangement, and substituted some extracts from Curtius for corresponding passages from Justin. Many of *Jacobs's* Chapters have been omitted; and many new ones added.

In turning the dates from the building of the city into the corresponding years before Christ, I used occasionally the synchronous Table in Keightley's History of Greece, without observing that he adopted Cato's date (751 B. C.) for the founding of Rome, instead of Varro's (753 B. C.). This inadvertency has led in some instances to an error of two years in the date.

TABLE OF CONTENTS.

PART I.

PERIOD I.

CHAP.		PAGE
I.	Grecian History to the banishment of Hippias, 510 B. C.	1
II.	Roman History to the banishment of Tarquin, 510 B. C.	11
III.	Persian History to the taking of Babylon by Darius, 516 B. C.	17

PERIOD II.

I.	Grecian History to the beginning of the Peloponnesian War, 431 B. C.	24
II.	Roman History to the appointment of the Decemviri, 452 B. C.	34

PERIOD III.

I.	Grecian History to the death of Philip, 336 B. C.	37
II.	Sicilian History to the death of Timoleon, 337 B. C.	55
III.	Roman History to 336 B. C.	58

PERIOD IV.

I.	Grecian History from the accession of Alexander to 278 B. C.	60
II.	Sicilian History to 276 B. C.	83
III.	Roman History to the end of the War with Pyrrhus, 275 B. C.	87

PERIOD V.

CHAP.		PAGE
I.	History of the Græco-Macedonian States to the death of Attalus, 133 B. C.	90
II.	Roman History to the destruction of Corinth and Carthage, 144 B. C.	108

PERIOD VI.

Roman History to the death of Augustus, 14 A. D.	117
---	-----

PERIOD VII.

Roman History to the death of Antoninus Pius	127
--	-----

 PART II.

Anecdotes of Eminent Men	135
--------------------------------	-----

Notes	157
Rules for Construing	170
Historical Questions	178
Geographical Lists	187
Short Chronology of the Ancient World	190

HISTORIÆ ANTIQUÆ

EPITOME.

PERIOD I.—CHAPTER I.

TO THE BANISHMENT OF HIPPIAS, 510 B. C.

I. *The early Kings of Attica.* (Justin ii. 6.)
(Flood of Deucalion, 1550?)

(1) Antè Deucaliōnis tempora Athenienses regem habuere Cecrōpem Ægyptium; quem, ut omnis antiquitas fabulosa est, biformem tradidere, quia primus marem feminae matrimonio junxit. (2) Huic successit Cranæus, cujus filia Atthis regioni nomen dedit. Post hunc Amphictyon regnavit, qui primus Minervæ urbem sacravit, et nomen civitati Athenas' dedit. Hujus temporibus aquarum illuvies majorem partem populorum Græciæ absumsit. Superfuerunt, qui in montes se receperunt, aut ad regem Thessaliæ Deucaliōnem ratibus evecti sunt; a quo propterea genus humanum conditum dicitur. (3) Per ordinem deinde successionis regnum ad Erechtheum descendit, sub quo frumenti satio apud Eleusin a Triptolēmo^a reperta est. In hujus muneris honorem noctes initiorum^b sacratæ. Tenuit et Ægeus, Thesei^c pater, Athenis regnum: cui quum Theseus successisset, Atticos demigrare ex agris, et in astu^d, quod appellatur, omnes se conferre jussit.

II. *The Founders and first Princes of other Cities.* (Tursellinus.)

Cadmus, 1556 B. C. (?)

Danaus, 1550 B. C. (?)

Argivorum rex primus Ināchus exstitit; cujus filius Phorōneus vagos homines ac dispersos in unum coëgisse locum, et mœnibus legibusque sepsisse memoratur. Danāus, quinquaginta generis per totidem filias contrucidatis^a, Argos occupat. Cadmus, Europæ frater, litteras e Phœniciâ deportavit in Græciam; Thebas in Bœotiâ condidit. Rhadamanthus in Lyciâ, Minos in Cretâ, summâ cum severitatis laude regnarunt. Pelops^b quoque, Tantali filius, Pisæ rex, deductis colonis^c, Peloponnēso nomen fecit.

III. *The Argonautic Expedition, 1250 (?) B. C.* (Tursellinus.)

Hercules, Orpheus, Castor, Pollux, ceterique Minyæ^a, sive Argonautæ, Argo navi ædificatâ²², Jasōne duce²⁴, e Thessaliâ Colchos (ea Ponti regio est) navigarunt. Ibi Medææ, Colchorum regis filiæ, operâ aureum vellus, eo a Phryxo e Thessaliâ deportatum^a, aufêrunt. In reditu Laomedontem, Ili filium, Trojæ regem, ob pactam mercēdem negatam, violatamque jurisjurandi religionem^b, obtruncant: regnum Priamo ejus filio tradunt.

IV. *Fortunes of the Greek Leaders on their return from Troy.* (Velleius Paterculus i. 1.)

Destruction of Troy, 1184 (?) B. C.

[Urbe Trojâ eversâ, quum redirent Græcorum duces in patriam suam, deos sibi adversos experti, partim^a in alienas terras delati, novas sedes condiderunt.]

(1) Teucer, non receptus a patre Telamōne ob segnitiam non vindicatæ fratris injuriæ^a, Cyprum adpulsus¹⁸, cognominem patriæ suæ^b Salamīna constituit. Pyrrhus, Achillis filius, Epirum occupavit. (2) At rex regum Agamemnon, tempestate in Cretam¹ insulam rejectus, tres ibi urbes statuit, duas a patriæ^c nomine, unam a victoriæ memoriâ: Mycēnas, Tegēam, Pergā-mum^c. Idem mox, scelere patruelis fratris Ægisti, hereditarium exercentis³ in eum odium, et facinore uxoris^d oppressus occiditur^e. (3) Regni potitur Ægisthus per annos septem: hunc Orestes^e matremque, sociâ consiliorum omnium sorore Electrâ, virilis animi feminâ, obtruncat. Factum ejus a diis comprobatum spatio vitæ et felicitate imperii apparuit; quippe vixit annis²⁰ nonaginta, regnavit septuaginta: qui²¹ se etiam a Pyrrho, Achillis filio, virtute vindicavit; nam †quod pactæ ejus, Menelai atque Helēnæ filiæ Hermiōnes, nuptias occupaverat, Delphis eum interfecit. Post Orestis interitum, filii ejus Penthīlus et Tisamēnus regnare triennio²⁰.

V. *Etruria colonized by Lydians*, 1450 B. C. (?)
(Vell. Paterc. i. 4.)

(1) Per hæc tempora Lydus et Tyrrhēnus fratres quum regnarent in Lydiâ, sterilitate frugum compulsi sortiti sunt uter cum parte multitudinis patriâ decederet. (2) Sors Tyrrhenum contigit: pervectus in Italiam et loco et incolis et mari nobile ac perpetuum a se nomen dedit.

VI. *Return of the Heraclidæ*, 1104 B. C.
(Vell. Paterc. i. 2.)

(1) Tum, fere anno octogesimo post Trojam captam¹⁹, centesimo et vicesimo quam²⁷ Hercules ad Deos excesserat, Pelōpis progenies, quæ omni hoc tempore, pulsus²⁸ Heraclidis^a, Peloponnesi imperium obtinuerat, ab Herculis progenie expellitur²⁹. (2) Duces recu-

perandi imperii²² fuere, Temēnus, Cresphontes, Aristodēmus, quorum Hercules abāvus fuerat. Exclusi ab Heraclidis Orestis filii, jactatique quum variis casibus, tum sævitiâ maris, quintodecimo anno sedem cepere contra Lesbum insulam.

VII. *Death of Codrus. Perpetual Archons at Athens, 1068 B. C. Megära founded.* (Vell. Paterc. i. 2.)

(1) Eodem fere tempore Athenæ sub regibus esse desierunt^a; quarum ultimus rex fuit Codrus, vir non prætereundus; quippe, quum Lacedæmonii gravi bello Atticos premerent, respondissetque Pythius^b, 'quorum dux ab hoste esset occisus, eos futuros superiores,' depositâ veste regiâ²³ pastorem cultum induit, immixtusque castris hostium de industriâ^c, imprudenter, rixam ciens, interemtus est. Codrum cum morte æterna gloria, Athenienses secuta victoria est. Quis eum non miretur²⁴, qui his artibus mortem quæsierit, quibus ab ignavis vita quæri solet? (2) Hujus filius Medon primus Archōn^d Athenis fuit. Ab hoc posterius apud Atticos dicti Medontidæ; sed ii insequentibus Archontes usque ad Charōpem, dum viverent^e, eum honorem usurpabant. Peloponnesii, digredientes finibus Atticis, Megāram, mediam Corintho Athenisque urbem, condidere.

VIII. *Tyrian Colonies.* (Vell. Paterc. i. 2.)

Eâ tempestate et Tyria classis, plurimum pollens mari, in ultimo Hispaniæ tractu, in extremo nostri^a orbis termino insulam circumfusam Oceāno, perexiguo a continenti divisam freto, Gades condidit. Ab iisdem post paucos annos in Africâ Utica condita est.

IX. *Grecian Colonies.* (Vell. Paterc. i. 3.)

(1) Tum Græcia maximis concussa est motibus. Achæi, ex Laconicâ pulsi, eas occupavere sedes, quas

nunc obtinent. Pelasgi Athenas commigravere; acerque belli juvenis, nomine Thessālus, natione Thesprotius, cum magnā civium manu eam regionem armis occupavit, quæ nunc ab ejus nomine Thessalia appellatur. (2) Paulo ante Alētes, sextus ab Hercule, Corinthum, quæ antea fuerat Ephÿre, claustra Peloponnesi continentem, in Isthmo condidit. Athenienses in Eubœâ Chalcīda et Eretriam colonis occupavere; Lacedæmonii in Asiâ Magnesiam. (3) Nec³⁵ multo post Chalcidenses^a, orti³, ut prædiximus, Atticis, Hippocle et Megasthene ducibus³⁴, Cumas in Italiâ condiderunt. Hujus classis cursum esse directum alii³⁶ columbæ antecedentis volatu ferunt, alii nocturno æris sono, qualis Cerealibus sacris^b cieri solet. Pars horum civium magno post³⁷ intervallo Neapōlim condidit.

X. The Ionian and Æolian Colonies.
(Vell. Paterc. i. 4.)

Subsequenti tempore magna vis Græcæ juventutis, abundantia virium sedes quæritans, in Asiam se effudit. Nam et Iōnes, duce³⁴ Iōne profecti Athenis, nobilissimam partem regionis maritimæ occupavere, quæ hodieque appellatur Ionia; urbesque constituere Ephēsum, Milētum, Colophōna, Priēnen, Lebēdum, Myntem, Erÿthram, Clazomēnas, Phocæam; multasque in Ægēo atque Icario occupavere insulas, Samum, Chium, Andrum, Tenum, Parum, Delum, aliasque ignobiles. Et mox Æolii, eadem^a profecti³ Græciâ, longissimisque acti³ erroribus, non minus illustres obtinuerunt locos, clarasque urbes condiderunt, Smyrnam, Cymen, Larissam, Myrīnam, Mitylēmque, et alias urbes quæ sunt in Lesbo¹ insulâ.

XI. Homer, 1000 (?) B. C. (Vell. Paterc. i. 5.)

Clarissimum deinde Homeri illuxit ingenium, sine exemplo maximum, qui solus appellari poëta meruit. In quo hoc maximum est, quod neque ante illum quem

ille imitaretur, neque post illum, qui eum imitari posset inventus est. Quem si quis cæcum genitum putat, omnibus sensibus orbus est.

XII. *End of the Assyrian Empire.*
Sardanapālus, 888 B. C. (Vell. Paterc. i. 6.)

Insequenti tempore imperium Asiaticum ab Assyriis ad Medos translatum est. Quippe Sardanapālum, mollitiis fluentem, tertio et tricesimo loco^a ab Nino et Semīramīde qui Babylōna condiderant natum^s, ita ut semper successor regni paterni foret filius, Arbāces Medus imperio vitāque privavit.

XIII. *Lycurgus, 876 B. C. (?) Some of his Laws.*
(Vell. Paterc. i. 6. Justin iii. 2, 3.)

(1) Eā tempestate clarissimus Graii nominis Lycurgus Lacedæmonius, vir generis regii^a, fuit severissimarum justissimarumque legum auctor, et disciplinæ convenientissimæ: cujus^{s1} quamdiu Sparta diligens fuit, excelsissime floruit. (2) Ac primum quidem populum in obsequia principum, principes ad justitiam imperiorum^{s3} formavit. Parsimoniam omnibus suavit. Emi singula non pecuniā, sed compensatione mercium jussit. Auri argentique usum, velut omnium scelerum materiam, sustulit. Fundos omnium æqualiter inter omnes divisit. Convivari omnes publice jussit, ne cujus^{s2} divitiæ vel luxuria in occulto essent. Pueros puberes in agrum deduci præcepit, ut primos annos non in luxuriā, sed in opere et laboribus agerent. (3) Virgines sine dote nubere jussit, ut uxores eligerentur, non pecuniæ^b. Maximum honorem senum esse voluit. Hæc quoniam primo, solutis antea moribus, dura videbat esse, auctorem eorum Apollinem Delphicum fingit. (4) Dein, ut æternitatem legibus suis daret, jurejurando obligat civitatem, nihil eos de ejus legibus mutaturos, prius-

quam reverteretur, et simulat, se ad oraculum Delphicum proficisci, consulturum^a, quid addendum mutandumque legibus videretur Deo. Proficiscitur autem Cretam, ibique perpetuum exsilium egit, abjicique in mare ossa sua moriens jussit, ne, reliquiis suis Lacedæmonem relatis^b, Spartani se religione jurisjurandi solutos arbitrarentur.

XIV. *Carthage founded. Hesiod.*

(1) Hoc tractu temporum ante annos quinque et sexaginta quam urbs Romana conderetur, ab Elissâ Tyriâ, quam quidam Dido autumant^a, Carthago conditur. Circa quod tempus Caranus, sextus decimus ab Hercule, profectus Argis^b regnum Macedoniæ occupavit. (2) Hujus temporibus æqualis Hesiödu^c fuit, circa centum et viginti annos distinctus ab Homëri ætate, vir perelegantis ingenii, et mollissimâ dulcedine carminis memorabilis, otii quietisque cupidissimus, ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus.

XV. *Institution of the Olympic Games. Decennial Archons at Athens. Annual Archons.*

(1) Clarissimum deinde omnium ludicrum certamen, et ad excitandam corporis animique virtutem efficacissimum, Olympiorum^a initium habuit auctorem Iphitum Elium. Is eos ludos mercatumque instituit ante annos quam Roma conderetur septuaginta. Hoc sacrum eodem loco instituisse fertur Atreus, quum Pelöpi patri funebres ludos faceret. Quo quidem in ludicro, omnisque generis certaminum Hercules victor exstitit. (2) Tum Athenis perpetui Archontes esse desierunt, quum fuisset ultimus Alcmaeon: coeperuntque in denos annos creari, quæ consuetudo in annos septuaginta mansit: ac deinde annuis commissa est magistratibus respublica^c. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charops, ultimus Eryxias; ex annuis, primus Creon.

XVI. *The first Messenian War. The second Messenian War.* (Justin iii. 4, 5.)

(1) His igitur moribus ita brevi civitas convaluit, ut quum Messeniis bellum intulissent, gravissimâ se execratione obstringerent, non, priusquam Messeniam expugnassent, reversuros. Sed decem annis in obsidione urbis frustra consumtis, Messenii tandem per insidias expugnantur. (2) Deinde, quum per octoginta annos omnia servitutis mala perpessi essent, post longam poenarum patientiam bellum restaurant. Lacedæmonii autem tanto majore confidentiâ ad arma concurrunt, quod adversus servos dimicaturi videbantur. (3) Res tamen aliter cecidit, atque⁹ ipsi speraverant. Nam tribus præliis fusi, eo usque desperationis^a adducti sunt Spartani, ut ad supplementum exercitûs servos suos manumitterent. Tum de belli eventu oraculo Delphis consulto², jubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Athenienses autem, quum hoc responsum cognovissent, in contemptum Spartanorum Tyrtæum poëtam claudum pede miserunt. (4) Qui quum venisset, carmina exercitui recitavit, in quibus virtutis hortamenta, damnorum solatia, belli consilia, conscripserat. Itaque tantum ardorem militibus injecit, ut omnes alacri animo mortem oppeterent. Raro unquam cruentius prælium fuit. Ad postremum tamen victoria Lacedæmoniorum fuit.

XVII. *Legislation of Solon, 594 B. C.* (Justin ii. 7.)

Quum Draconis leges crudeliores essent, quam ut possent⁴¹ observari, legitur Solon, vir justitiæ insignis, qui velut novam civitatem novis legibus conderet. Quo³¹ munere ita⁴⁰ functus est, ut⁴² et apud plebem et optimates, diuturnis antea dissidiis agitato³, parem iniret gratiam^a. Hujus viri, inter multa egregia, illud⁹ quoque memorabile fuit. Inter Athenienses

et Megarenses de Salamine insulâ, quam sibi uterque populus vindicabat, prope usque ad interitum dimicatum fuerat⁴⁴. Post multas clades acceptas¹⁰, Athenienses legem tulerunt, ne quis²⁸ illud bellum reparandum proponeret. Solon igitur quum opportunitatem quandam³⁸ vidisset²⁶ insulæ vindicandæ^b, dementiam simulat, habituque deformis, more vecordium, in publicum evolat; factoque concursu hominum, versibus suadere populo cœpit, quod vetabatur; omniumque animos ita⁴⁰ inflammavit, ut extemplo bellum adversus Megarenses decerneretur, et devictis¹⁹ hostibus insula Atheniensium fieret.

XVIII. *Pisisträtus obtains the Sovereignty of Athens,*
560 B. C. (Justin ii. 8.)

Legibus civitati scriptis³⁰, Solon peregre proficiscitur^a. Dum abest, Pisisträtus, nobilis adolescens, propter res in bello præclare gestas populo carus⁴⁸, tyrannidem^b per dolum occupat. Quippe quum domi se verberibus affecisset²⁵, lacerato corpore in publicum progreditur. Advocatâ concione²², vulnera populo ostendit; de crudelitate principum, a quibus hæc^c se⁴⁶ passum simulabat, queritur, credulamque multitudinem et lacrymis et oratione accendit, dum se optimatibus propter populi amorem invisum esse significat^d. Sic ad custodiam corporis sui satellitum auxilium obtinet; per quos^e occupatâ tyrannide²⁰ per annos triginta tres, inter varias rerum vicissitudines^f, regnavit.

XIX. *Hippias is banished, 510 B. C. (Justin ii. 9.)*

(1) Post ejus mortem Hipparchus et Hippias in paternum imperium successerunt. Qui³¹ quum per aliquot annos eâdem, quâ⁴⁰ pater, clementiâ regnassent, Hipparchus ab Harmodio et Aristogitōne, ob

injuriā quādam²⁸ acceptam² in tyrannos incensis², interficitur. (2) Quorum³¹ virorum virtute quum admonita civitas libertatis esset³⁰, tandem Hippias regno pulsus¹³ in exsilium agitur, et in Persiam profectus², Dario, Atheniensibus bellum illaturo², ducem se adversus patriam offert.

PERIOD I.—CHAPTER II.

ROMAN HISTORY TO THE BANISHMENT OF TARQUIN, 510 B. C.

XX. *Early Italian Kings. Ænēas in Italy.*

(1) Antiquissimis temporibus Saturnus in Italiam venisse dicitur. Ibi haud procul a Janiculo^a arcem condidit, eamque Saturniam appellavit. Hic Italos^b primus agriculturam docuit.

(2) Postea Latinus in illis regionibus imperavit. Sub hoc rege Troja in Asiâ eversa est. Hinc Ænēas, Anchisæ filius, cum multis Trojanis, quibus^c ferrum Græcorum pepercerat, aufugit, et in Italiam pervenit. Ibi Latinus rex ei benigne recepto¹³ filiam Laviniam in matrimonium dedit. Æneas urbem condidit, quam in honorem conjugis Laviniam appellavit.

XXI. *Ascanius and the Kings of Alba.*

(1) Post Æneæ mortem, Ascanius, Æneæ filius, regnum accepit. Hic sedem regni in alium locum transtulit, urbemque condidit in monte Albano, eamque Albam longam nuncupavit. Eum secutus est Silvius, qui post Æneæ mortem a Laviniâ genitus erat. Ejus posterī omnes, usque ad Romam conditam¹⁰, Albæ regnaverunt.

(2) Unus horum regum, Romulus Silvius, se Jove majorem esse dicebat, et, quum tonaret, militibus imperavit, ut¹¹ clypeos hastis percuterent, dicebatque, hunc sonum multo clariorem esse quam tonitru. Fulmine ietus¹² et in Albanum lacum præcipitatus est.

(3) Silvius Procas, rex Albanorum, duos filios reliquit, Numitōrem et Amulium. Horum minor natu, Amulius, fratri optionem dedit, utrum⁵³ regnum habere vellet, an bona^a, quæ pater reliquisset⁵⁴. Numitor paterna bona prætulit; Amulius regnum obtinuit.

XXII. *Birth of Romulus and Remus.*

(1) Amulius, ut regnum firmissime possideret, Numitoris filium per insidias interemit, et filiam fratris, Rheam Silviam, Vestalem^a virginem fecit. Nam his⁵⁵ Vestæ sacerdotibus non licet viro^b nubere. Sed hæc a Marte geminos filios, Romulum et Remum, peperit. Hoc quum Amulius comperisset⁵⁶, matrem in vincula conjecit, pueros autem in Tiberim abjici jussit.

(2) Forte Tiberis aqua ultra ripam se effuderat, et quum⁵⁷ pueri in vado essent positi, aqua refluens eos in sicco reliquit. Ad eorum vagitum lupa accurrit, eosque uberibus suis aluit. Quod⁵⁸ videns Faustulus quidam, pastor illius regionis, pueros sustulit, et uxori Accæ Laurentiæ nutriendos dedit.

XXIII. *Rome founded, 754 B. C.*

Sic Romulus et Remus pueritiam inter pastores transegerunt. Quum adolevissent, et forte comperissent, quis ipsorum⁵⁹ avus, quæ mater fuisset⁶⁰, Amulium interfecerunt, et Numitori avo regnum restituerunt. Tum urbem condiderunt in monte Aventino, quam Romulus a suo nomine Romam vocavit. Hæc quum mœnibus circumdaretur, Remus occisus est, dum fratrem irrīdens mœnia transiliebat.

XXIV. *Rape of the Sabine Women.*

(1) Romulus, ut⁶¹ civium numerum augetet, asy-lum^a patefecit, ad quod multi ex civitatibus suis pulsi

accurrerunt. Sed novæ urbis civibus conjuges deerant.

(2) Festum itaque Neptuni et ludos instituit. Ad hos quum multi ex finitimis populis cum mulieribus et liberis venissent⁴⁴, Romani, inter ipsos ludos, spectantes⁴⁵ virgines rapuerunt.

(3) Populi illi, quorum virgines raptæ erant, bellum adversus raptos susceperunt. Quum Romæ appropinquarent⁴⁶, forte in Tarpejam virginem inciderunt, quæ in arce sacra procurabat. Hanc rogabant, ut⁴⁷ viam in arcem monstraret, eique^a permiserunt, ut⁴⁸ munus sibi posceret. Illa petiit, ut sibi darent, quod in sinistris manibus gererent, annulos aureos et armillas^b significans. At hostes, in arcem ab eâ perducti, scutis Tarpejam obruerunt; nam et^c hæc in sinistris manibus gerebant.

XXV. *The Sabines are received into the City. Death of Romulus.*

(1) Tum Romulus cum hoste, qui montem Tarpejum tenebat, pugnam conseruit in eo loco, ubi nunc forum Romanum est. In mediâ cæde⁴⁹ raptæ processerunt, et hinc⁵⁰ patres, hinc conjuges et soceros complectebantur et rogabant, ut⁵¹ cædis finem facerent. Utrique his precibus commoti sunt. Romulus cum T. Tatius, rege Sabinorum, fœdus icit, et, Sabinis in urbem receptis^a, regnum suum cum illorum rege sociavit.

(2) Mox post interitum Tatii civitatem descripsit. Centum senatores legit, eosque cum⁵² ob ætatem, tum ob reverentiam iis debitam, Patres appellavit. Plebem in triginta curias distribuit, easque raptarum nominibus nuncupavit. Anno regni tricesimo septimo, quum exercitum lustraret^b, ortâ subito tempestate, non comparuit^c. Hinc alii⁵³ eum a senatoribus discerptum, alii ad deos sublatum esse^d existimaverunt.

XXVI. *Numa Pompilius*, 715 B. C.

Post Romuli mortem unius anni interregnum fuit^a. Quo elapso^b Numa Pompilius, Curibus, urbe in agro Sabinorum, natus, rex creatus est. Hic vir bellum quidem nullum gessit; sed non minus civitati, quam Romulus, profuit. Nam et leges dedit, et sacra plurima instituit, ut populi barbari et bellicosi mores molliret. Omnia autem, quæ faciebat, se nymphæ Egeriæ, conjugis suæ, monitu facere dicebat. Morbo decessit, quadragesimo tertio imperii anno.

XXVII. *Tullus Hostilius*.

Numæ successit Tullus Hostilius, cujus avus se in bello adversus Sabinos fortem et strenuum virum præstiterat^a. Rex creatus bellum Albanis indixit, idque trigeminorum^b, Horatiorum et Curiatorum, certamine finivit. Albam propter perfidiam Metii Fuffetii^c diruit. Quum triginta duobus annis regnasset, fulmine ictus¹³ cum domo suâ arsit^d.

XXVIII. *Ancus Martius*.

Post hunc Ancus Marcius, Numæ ex filiâ nepos, suscepit imperium. Hic vir æquitate et religione avo similis, Latinos bello domuit, urbem ampliavit, et nova ei mœnia circumdedit^a. Carcerem primus¹⁴ ædificavit. Ad Tiberis ostia urbem condidit, Ostiamque vocavit. Vicesimo quarto anno imperii morbo obiit.

XXIX. *Lucius Tarquinius Priscus*.

(1) Deinde regnum Lucius Tarquinius Priscus accepit, Damarāti filius, qui tyrannos patriæ Corinthi fugiens in Etruriam venerat. Ipse Tarquinius, qui nomen ab urbe Tarquiniis¹ accepit, aliquando Romam profectus erat.

(2) Advenienti aquila pileum abstulit^a, et postquam alte evolaverat, reposuit. Hinc Tanaquil conjux, mulier auguriorum perita, regnum ei portendi intellexit.

(3) Quum Romæ commoraretur⁴, Anci regis familiaritatem consequutus est, qui eum filiorum suorum tutorem reliquit. Sed is pupillis regnum intercepit. Senatoribus, quos Romulus creaverat, centum alios addidit, qui minorum gentium sunt appellati^b. Plura bella feliciter gessit, nec⁵ paucos agros, hostibus ademptos^c, urbis territorio adjunxit. Primus triumphans^c urbem intravit⁶. Cloacas fecit; Capitolium^d inchoavit. Tricesimo octavo imperii anno per Anci filios, quibus regnum eripuerat, occisus est.

XXX. *Servius Tullius*, 578 B. C.

(1) Post hunc Servius Tullius suscepit imperium, genitus ex nobili feminâ, captivâ tamen et famulâ. Quum in domo Tarquinii Prisci educaretur, flamma in ejus capite visa est. Hoc prodigio Tanaquil ei summam dignitatem portendi intellexit, et conjûgi persuasit, ut¹ eum sicuti liberos suos educaret. Quum adolevisset, rex ei filiam in matrimonium dedit.

(2) Quum Priscus Tarquinius occisus esset, Tanaquil de superiore parte domûs populum allocuta est, dicens: regem grave quidem, sed non letale vulnus accepisse; eum petere, ut populus, dum convalesceret², Servio Tullio obediret. Sic Servius regnare cœpit, sed bene imperium administravit. Montes tres urbi adjunxit. Primus omnium censum^a ordinavit³. Sub eo Roma habuit capitum octoginta tria millia civium Romanorum cum his⁴, qui in agris erant.

(3) Hic rex interfectus est scelere filiæ Tulliæ et Tarquinii Superbi, filii ejus regis, cui Servius successerat. Nam ab ipso Tarquinio de gradibus Curiæ^b dejectus, quum domum fugeret, interfectus est. Tullia

in forum properavit et prima conjugem regem salutavit. Quum domum rediret, aurigam super patris corpus, in viâ jacens³, carpentum agere jussit.

XXXI. *Tarquinius the Proud banished, 510 B. C.*

(1) Tarquinius Superbus cognomen moribus meruit. Bello tamen strenuus plures finitimorum populorum vicit. Templum Jovis in Capitolio ædificavit.

(2) Postea, dum Ardeam oppugnabat, urbem Etruriæ, imperium perdidit. Nam quum Lucretia, Collatini uxor, mulier pudens et nobilis, ob injuriam Sexti Tarquini^a sese ipsa^{as} occidisset, Lucius Brutus, Collatinus aliique nonnulli in exitium regis conjurarunt, populoque persuaserunt, ut^{ai} ei^b portas Urbis clauderet. Exercitus quoque, qui civitatem Ardeam cum rege oppugnabat, eum reliquit. Fugit itaque cum uxore et liberis suis. Ita Romæ regnatum est^c per septem reges, annos ducentos quadraginta tres. •

PERIOD I.—CHAPTER III.

AFFAIRS OF THE PERSIANS UP TO THE TAKING OF
BABYLON BY DARIUS, 516 B. C.

XXXII. *Astyāges*, 594 B. C. (Justin i. 4.)

Imperio ab Assyriis ad Medos translato, post multos deinde reges, per ordinem successionis, regnum ad Astyāgem descendit. Hic aliquando per somnum vidit e sinu filiæ Mandānes, quam unicam habebat^a, vitem enatam, cujus palmite omnis Asia obumbraretur. Consulti hariōli responderunt, nepotem regi ex filiā natum iri, qui regno potiretur, omnemque Asiam subigeret. Hoc responso perterritus, Astyages filiam Cambysi in matrimonium dedit, mediocris fortunæ viro, ex gente Persarum, quæ tunc temporis^b nullis adhuc rebus gestis illustrabatur. Sed ne^c sic quidem omnem metum deposuit.

XXXIII. *The Birth of Cyrus*. (Justin i. 4.)

[“ That saith of Cyrus, He is my shepherd, and shall perform all my pleasure.” Isaiah xliv. 28.]

(1) Natus^a infans datur occidendus Harpāgo, regis amico et arcanorum participi. Is veritus ne^a Mandāne (si ad eam, mortuo^o rege, venisset^a imperium) necati infantis^b ultionem a se exigeret, pastori regii pecoris puerum exponendum tradit. Forte eodem tempore et ipsi pastori filius natus erat. Ejus igitur uxor, auditā^a regii infantis expositione, maritum pre-

cibus movit, ut sibi afferret^c ostenderetque puerum. Cujus³¹ precibus fatigatus pastor reversus¹³ in silvam, juxta infantem invenit canem, ubera parvulo præbentem, et a feris alitibusque defendentem. (2) Motus et ipse misericordiâ, quâ canem motam viderat, puerum defert ad stabula, eâdem cane anxie prosequente. Quem³¹ ubi in manus mulier accepit, puer eam risu et blanditiis ita cepit, ut eum a se nollet dimittere, maritoque precibus persuaderet, ut³¹ suum ipsius³³ puerum exponeret, altero servato¹³. Atque ita permutatâ sorte parvulorum, hic pro filio pastoris educatur, ille pro nepote Astyagis exponitur.

XXXIV. *Cyrus is acknowledged by his Grandfather.*
(Justin i. 5.)

Puer deinde quum inter pastores esset, Cyri nomen accepit. Ibi aliquando rex inter ludentes creatus, contumaces flagellis cecidit; ob quam³¹ contumeliam puerorum parentes irati regem adierunt, querentes, quod ingenui pueri a servo regio verberibus essent affecti. Rex puerum arcessitum¹³ quum interrogasset, quomodo ausus esset illos verberare, ille, vultu nihil mutato^a, se ut regem fecisse respondit. Hoc responsum puerique constantiam admiratus³⁶ Astyages, somnium, quod olim viderat, in mentem revocat, quumque et vultûs similitudo, et expositionis tempora, et pastoris confessio convenirent, nepotem agnovit. Et quoniam somnium exitum habuisse^b, existimabat, quod Cyrus regnum inter pastores gessisset, puero quidem pepercit, sed Harpago ob imperium neglectum¹⁰ iratus, filium ejus interfecit, patrique epulandum⁹ apposuit.

XXXV. *Harpagus revenges himself on Astyages.*

Interjecto deinde tempore, quum adolevisset Cyrus, Harpagus, qui dissimulatum⁷ diu odium in crudelissimum regem nunquam deposuerat, omnia ei perscri-

bit; 'ut^a ablegatus in Persas ab avo fuerit; ut occidi eum parvulum avus jusserit; ut beneficio suo^b servatus sit; ut ipse regem offenderit; ut filium amiserit.' Hortatur, 'exercitum paret^c, et pronam ad regnum viam ingrediatur,' Medorum transitionem pollicitus. Epistola, quia regis custodes omnes aditus obsidebant, exenterato lepori inseritur, lepusque Cyro apud Persas degenti^d per fidum servum mittitur.

XXXVI. *Cyrus attacks Astyages.* (Justin i. 6.)

Cyrus, Harpagi epistolis lectis²², nihil cunctatus^a, populum convocavit, eoque in locum silvestrem adducto, silvam securibus excidi jussit. Quod²¹ quum strenue fecissent, eosdem postero die ad epulas invitat. Deinde quum alacriores ipso convivio factos videret, rogat, si conditio esset proposita, utrum²³ hesterni diei laborem, an præsentium epularum hilaritatem prælaturi essent? Omnibusque clamantibus¹⁴, se præsentes præferre epulas, ait: Hesterno diei omnem vitam similem agetis, quamdiu Medis parebitis²⁶; at si me sequemini²⁶, efficiam^b, ut per omnem vitam epulas agere videamini.

XXXVII. *Defeat of Astyages.* *Cyrus ascends the Throne,* 559 B. C. (Justin i. 6.)

Lætis omnibus, Medis bellum infert. Astyages Harpago summam belli^a committit, oblitus²⁶ injuriarum, quibus eum affecerat. At ille exercitum acceptum^c statim Cyro tradit, regisque crudelitatem defectione ulciscitur. Quod²¹ ubi Astyages audivit, contractis undique auxiliis¹⁹ ipse in Persas proficiscitur, variamque ibi belli fortunam expertus^c, tandem in proelio capitur. Cyrus avo regnum abstulit, eumque maximæ genti Hyrcanorum præposuit. Nam in Medos reverti ipse noluit. Hic finis Medorum imperii fuit. Regnaverunt annos trecentos quinquaginta.

XXXVIII. *Cyrus conquers Cræsus*, 546 B. c.
(Justin i. 7.)

(1) Initio regni Cyrus civitates, quæ Medorum tributariæ fuerant, bello domuit. Deinde quum adversus Babylonios bellum gereret, Cræsus, rex Lydorum, cujus opes et divitiæ illâ tempestate insignes erant, Babyloniiis auxilium tulit; eoque victo, Cyrus bellum in Lydiam transfert. Ibi Cræsi exercitus, fortunâ prioris prælii jam percussus, nullo negotio ^a funditur; Cræsus ipse capitur. (2) Victor, clementiâ erga victum usus ^{as}, et vitam ei et patrimonii partem concessit. Interjecto deinde tempore, occupato ¹⁴ in aliis bellis Cyro, Lydi rebellavere. Quibus ³¹ iterum victis arma et equi ademti, jussique sunt cauponias et ludicras artes ^b exercere. Sic gens, industriâ quondam potens, mollitie et luxuriâ effeminata, virtutem pristinam perdidit.

XXXIX. *Death of Cyrus*, 529 B. c. (Justin i. 8.)

(1) Cyrus, subactâ Asiâ ²⁹, Scythis bellum infert. Erat eo tempore Scytharum regina, Tomyris, quæ quum ³⁷ hostes Araxis fluminis transitu prohibere ³⁸ posset, iis transire permisit, existimans, faciliorem sibi intra terminos regni pugnam fore. Itaque Cyrus, trajectis copiis ²², quum aliquantisper in Scythiam processisset, castra metatus est. Deinde, simulato metu ²³, quasi refugiens, castra deseruit, atque in iis vini affâtim, et quæ epulis erant necessaria, reliquit. Quod ³¹ quum reginæ nuntiatum esset ³⁶, adolescentulum filium ad insequendum hostem cum tertiâ parte copiarum misit. Quum ventum ad Cyri castra esset ⁴⁴, adolescens, rei militaris ignarus, omissis hostibus ²³, milites suos insuetos vino se onerare patitur. Quibus cognitis ²⁹, Cyrus reversus ³⁸ per noctem, ebrios opprimit, omnesque Scythas una cum reginæ filio interficit. (2) Amisso ²² tanto exercitu, et, quod gravius erat, unico filio,

Tomyris, ultionem meditata⁶⁶, hostes recenti victoriâ exsultantes⁶⁷, pari fraude decipit. Quippe simulato timore propter cladem recens acceptam⁶⁸ refugiens, Cyrum ad angustias usque produxit. Ibi compositis insidiis⁶⁹, ducenta millia Persarum cum ipso rege trucidavit. Tum caput Cyri amputatum⁷⁰ in utrem humano sanguine repletum conjici jubet, cum hac exprobratione crudelitatis: Satia te, inquit, sanguine, quem sitisti, cujusque insatiabilis semper fuisti. Cyrus regnavit annos triginta.

XL. *Reign and Death of Cambyses*, 529—521 B. C.
(Justin i. 9.)

Cyro successit filius Cambyses, qui imperio patris Ægyptum adjecit. Ægyptiorum offensus superstitionibus, Apis cæterorumque deorum ædes dirui jubet. Ad Jovis quoque Ammonis nobilissimum templum expugnandum milites misit, qui arenæ tempestate excitatæ molibus oppressi sunt. Post hæc per quietem⁷¹ vidit, fratrem suum Smerdin esse regnaturum. Quo somnio exterritus, non dubitavit post sacrilegia etiam parricidium⁷² facere; et mago cuidam mandavit, ut Smerdin interficeret. Interim ipse, equum, ut narrant, conscendens⁷³, gladio suâ sponte evaginato, vulneratus occubuit.

XLI. *The Pseudo-Smerdis*, 522 B. C. (Justin i. 9.)

(1) Nuntio de regis morte accepto⁷⁴, ille cui parricidium a rege mandatum fuerat, fratrem Cambysis, cui regnum debebatur, occidit, suumque ipsius⁷⁵ fratrem Oropasten, interfecto Smerdi ore et corporis habitu simillimum⁷⁶, in illius locum subjecit. Quæ res eo occultior fuit, quod apud Persas persona regis sub specie majestatis occultitur. Sed postquam unus et alter fraudem suspicari cœpit, Ostānes, vir nobilis, filiam suam, quæ inter regias pellices erat, interrogavit, an Cyri filius rex esset. Illa se id scire nega-

bat⁷⁷. Tum eam dormientis caput pertractare jubet : nam mago illi Cambyzes aures olim utrasque præciderat. Factus deinde per filiam certior⁷⁸, sine auri-
bus esse regem, nobilissimis Persarum rem indicat, eosque in cædem falsi regis impellit. (2) Septem tantum conscii fuere hujus conjurationis, qui, postquam se sacramento obstrinxerant, extemplo ad regiam pergunt, ferro sub veste occultato⁷⁹. Ibi obviis interfec-
tis⁸⁰, quum ad regem penetrassent, pugna in tenebris ortâ⁸¹, Gobryas, unus conjuratorum, Oropasten complexus medium⁸², socios ut⁸³ ferirent hortatus est; cunctantesque⁸⁴, ne eum pro mago transfoderent, vel⁸⁵ per suum corpus adigere ferrum jussit. Tum fortunâ ita regente, Gobryâ incolumi, magus interficitur.

XLII. *Darius, the Son of Hystaspes, is made King.*
521 B. C. (Justin i. 10.)

(1) Quibus peractis⁸⁶, conjurati virtute et nobilitate pares⁸⁷, pacti sunt inter se⁸⁸, ut die statutâ omnes equos ante regiam primo mane perducerent; et⁸⁹ cujus equus inter Solis ortum hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam et Solem Persæ unum Deum esse credunt, et equos eidem Deo sacros putant. Erat autem inter conjuratos Dariûs, Hystaspis filius; cui, de eventu sollicito, equi custos ait: si hæc res, quam tu dicis, victoriam decernit, nihil negotii superesse⁹⁰ existima. (2) Tum per noctem, pridie constitutam diem⁹¹, equum ad eundem locum⁹² ducit, simulque equam. Postero die itaque quum ad statutam horam omnes convenissent, Darii equus, cognito⁹³ loco, ubi equam viderat, hinnitum statim edidit. Quo auspicio audito⁹⁴, omnes confestim equis desilierunt, et Darium regem salutaverunt. Populus quoque universus, principum secutus⁹⁵ judicium, eundem regem constituit. Principio regni, Cyri filiam in matrimonium duxit, regalibus nuptiis regnum firmaturus⁹⁶; ut non tam in extraneum translatus, quam in familiam Cyri re-
versum esse videretur.

XLIII. *Darius takes Babylon.*

516 B. C. (Justin i. 10.)

(1) Interjecto deinde tempore¹⁴, quum Assyrii descivissent, et Babyloniam occupassent, difficilisque urbis expugnatio esset, unus de¹⁵ interfectoribus magorum Zopyrus, domi se verberibus lacerari toto corpore jubet; tum naso, auribus et labiis abscissis¹⁶, regi se inopinanti^a offert. Jam quum Darius ejus adspectu attonitus, auctorem tam foedæ lacerationis requireret, ille, quo consilio hoc fecerit, edocet; rebusque cum rege compositis¹⁷, transfugæ titulo in Babyloniam proficiscitur. (2) Ibi ostendit populo laniatum corpus, regisque Darii jussu se tam crudeliter affectum esse queritur, persuadetque mirantibus, ut¹⁸ se^b in urbem reciperent. Omnibus et virtus viri et nobilitas pariter nota erat, nec de fide^c dubitabant, quam corpus verberibus laniatum satis probare videbatur. Receptus igitur, omnium suffragio dux constituitur, et acceptâ¹⁹ parvâ manu, semel iterumque Persarum copias consulto cedentes^d fundit. Ad postremum universus ei creditur exercitus. Hunc Dario prodit, urbemque ipsam in ejus potestatem redigit.

PERIOD II.—CHAPTER I.

TO THE BEGINNING OF THE PELOPONNESIAN WAR,
431 B. C.

[~~¶~~ The pupil must consider how he has been *taught* to construe the words printed in Italics.]

XLIV. *Darius invades Scythia : prepares to invade Greece.* (Justin ii. 5. Corn. Nep. Milt. 4.)

Multis in Asiâ feliciter *gestis*, Darius Scythis bellum intulit, et *armatis* septingentis millibus hominum, Scythiam ingressus, quum hostes ei pugnæ potestatem non facerent^a, metuens, ne *interrupto* ponte Istri^b, reditus sibi intercluderetur, *amissis* octoginta millibus hominum, trepidus refūgit. Inde Macedoniam domuit: et quum ex Europâ in Asiam rediisset, *hortantibus* amicis ut Græciam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum navium comparavit, eique Datim præfecit et Artaphernem; hisque ducenta peditum millia, et decem equitum dedit, causam interserens, se hostem esse Atheniensibus, quod eorum auxilio Iōnes Sardes expugnassent^c, suaque præsidia interfecissent.

XLV. *Battle of Marathon, 490 B. C.*
(Corn. Nep. Milt. 4, 5.)

(1) Præfecti regii, classe ad Eubœam *appulsâ*, celeriter Eretriam ceperunt, omnesque ejus gentis cives *abreptos* in Asiam ad regem miserunt. Inde ad Atticam accesserunt, ac suas copias in campum Marathona¹ deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit, præter Plataenses; ea mille misit militum. Itaque horum adventu decem millia arma-

torum completa sunt: quæ manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate: quo factum est, ut plus, quam collegæ, Miltiades valuerit, qui unus maxime nitebatur, ut primo quoque^a tempore dimicarent. Ejus auctoritate impulsî, Athenienses copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo castra fecerunt; deinde postero die, sub montis radicibus, vi summâ prœlium commiserunt. (2) Datis, etsi non æquum locum videbat suis, tamen, fretus numero copiarum suarum, configere cupiebat; eoque magis, quod, priusquam Lacedæmonii subsidio venirent^b, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit, prœliumque commisit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decemplîcem numerum hostium profigarint, adeoque perterruerunt, ut Persæ non castra, sed naves petierint. Quâ pugna nihil est nobilius; nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostravit.

XLVI. *How Miltiades was rewarded.* (Corn. Nep.)

Cujus^a victoriæ, non alienum videtur, quale præmîum Miltiadi sit tributum, docere. Namque huic viro, qui Athenas, totamque Græciam liberarat, talis honos tributus est in porticu, quæ Pœcile^a vocatur, quum pugna depingeretur Marathonîa, ut in decem prætorum numero prima ejus imago poneretur; isque hortaretur^b milites, prœliumque committeret. Idem ille populus, posteaquam majus imperium est nactus, et largitione magistratuum corruptus est, trecentas statuas Demetrio Phalereo^c decrevit.

XLVII. *Xerxes invades Greece.*
(Corn. Nep. Them. 2.)

(1) Quum Darius, bellum instauraturus, in ipso^a apparatu decessisset, filius ejus Xerxes Eurôpam cum tantis copiis invasit, quantas neque antea neque postea

habuit quisquam: hujus enim classis mille et ducentarum navium longarum fuit, quam duo millia onerariarum sequebantur: terrestres autem exercitus septingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu quum fama in Græciam esset perlata, et maxime Athenienses peti^o dicerentur, propter pugnam Marathoniam, miserunt Delphos consultum, quidnam facerent de rebus suis. (2) Deliberantibus Pythia respondit, ut mœnibus ligneis se munirent. Id responsum quo valeret^d, quum intelligeret nemo, Themistocles persuasit, consilium esse Apollinis, ut in naves se suaque conferrent: eum enim a deo significari murum ligneum. Tali consilio probato, addunt ad superiores totidem naves triremes: suaque omnia, quæ moveri poterant, partim Salamina, partim Trœzēna, asportant; arcem sacerdotibus paucisque majoribus natu, ac sacra procuranda tradunt; reliquum oppidum relinquunt.

XLVIII. *Actions at Thermopylæ and Artemisium,*
480 B. C. (Corn. Nep. Them. 3.)

Hujus consilium plerisque civitatibus displicebat, et in terrâ dimicari magis placebat. Itaque missi sunt delecti cum Leonidâ, Lacedæmoniorum rege, quiⁿ Thermopylâs occuparent, longiusque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hostium non sustinuerunt, eoque loco omnes interierunt. At classis communis Græciæ trecentarum navium, in quâ ducentæ erant Atheniensium, primum apud Artemisium, inter Eubœam continentemque terram, cum classiariis regiis confligit: angustias enim Themistocles quærebat, ne multitudine circumiretur. Hinc etsi pari prælio discesserant, tamen eodem loco non sunt ausi manere, quod erat periculum, ne, si pars navium adversariorum Eubœam superasset^o, ancipiti premerentur periculo. Quo factum estⁿ, ut ab Artemisio discederent, et exadversum Athenas, apud Salamina, classem suam constituerent.

XLIX. *Battle of Salamis*, 480 B. C.
(Corn. Nep. Them. 4.)

(1) At Xerxes, Thermopylis *expugnatis*, protinus accessit astu^a, idque, nullis *defendentibus*, *interfectis* sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevit. *Cujus* famâ perterriti classarii quum manere non auderent, et plurimi hortarentur, ut domos suas quisque discederent, mœnibusque se defenderent; Themistocles unus restitit, et, universos^b esse pares posse aiebat, dispersos testabatur perituros. Idque Eurybiadi, regi Lacedæmoniorum, qui tum summæ imperii præerat, fore affirmabat. (2) *Quem* quum minus, quam vellet, moveret, noctu de servis suis, quem habuit fidelissimum^c, ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis^d, "adversarios ejus in fugâ esse, qui si discessissent, majore cum labore, et longinquiore tempore bellum confecturum, quum singulos consecrari cogeretur; quos si statim aggrederetur, brevi universos oppressurum." Hoc eo valebat^d ut ingratis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re *audita*, barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeo angusto mari conflixit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quam armis Græciæ.

L. *Xerxes flies back into Asia.*

Hic etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere^e posset hostes. Iterum ab eodem, gradu^a depulsus est. Nam Themistocles, verens ne bellare perseveraret, certiore eum fecit, id agi^b, ut pons, quem ille in^c Hellesponto fecerat, dissolveretur, ac^c reditu in Asiam excluderetur; idque ei persuasit. Itaque, quâ sex mensibus iter fecerat, eâdem minus diebus triginta in Asiam reversus est, seque a Themistocle

non superatum, sed conservatum iudicavit. Sic unius viri prudentiâ Græcia liberata est, Europæque succubuit Asia. Hæc altera victoria, quæ cum Marathonio possit comparari tropæo: nam pari modo apud Salamina, parvo numero navium, maxima post hominum memoriam classis est devicta.

LI. *Affairs of Sicily. Gelon, Hiero.*
(Tursell. ii. 10, 11.)

Compertum est, eodem die, quo ad Salamina pugnatum est⁴, Gelonem Syracusarum tyrannum in Siciliâ de Carthaginensibus victoriam reportasse. Himerenses ab Hamilcare, Pœnorum duce, quum premerentur, legatos ad Gelonem miserant, rogatum auxilium. At ille, *interceptis* Hamilcaris ad Seleucios litteris, in quibus erat, ut certo die equitatum mitterent, equites suos Seleuciorum mittit ornatu. Qui ubi in hostium castra venerunt, pro sociis accepti, Hamilcarem sacrificantem obtruncant; classem incendunt. Gelon perturbatos ducis et classis interitu hostes ex composito^a adortus concidit. Eo proelio amplius^b centum et quinquaginta Pœnorum millia cæsa traduntur. Paucis annis *interjectis*, Hiero, Gelonis frater, Cumanis, auxilium petentibus, salutem attulit. Tyrrhêni tum mari potiebantur: Cumas ingenti classe cinctas tenebant. Cum his Hieronis classis ita confligit, ut victrix Cumanos ex belli eriperet faucibus.

LII. *Battles of Plataeæ and Mycale, 479 B. c.*
(Corn. Nep. Paus. 1; Justin.)

(1) Postero anno quam⁷ Xerxes in Asiam refugerat, Græci, duce Pausaniâ, Mardonium, regis generum, apud Plataeas fuderunt: quo proelio ipse dux cecidit, Barbarorumque exercitus interfectus^a est. Reprehensus Pausanias, quod ex prædâ tripodem aureum Delphis posuit, epigrammate *scripto*, in quo erat hæc

sententia: "Suo ductu Barbaros apud Platæas esse deletos, ejusque victoriæ ergo Apollini donum dedisse." Hos versus Lacedæmonii exsculperunt, neque aliud scripserunt, quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persæ erant victi. (2) Eodem forte die quo Mardonii copiæ deletæ sunt, in Asiâ, ad montem Mycælen, Persæ a Græcis navali proelio superati sunt. (3) Jamque omnibus pacatis, Athenienses belli damna reparare coeperunt. Quumque Phalerico portu neque magno neque bono uterentur^b, Themistoclis consilio triplex Piræei portus constitutus est, isque mœnibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate æquipararet, utilitate superaret. Idem muros Athenarum restituit, non sine periculo suo, quum Lacedæmonii legatos Athenas misissent, qui id fieri vetarent.

LIII. *Treason of Pausanias.* (Corn. Nep. Paus. 2.)

Post proelium Platæense Græci Pausaniam cum classe communi Cyprum atque Hellespontum miserunt, ut ex his regionibus barbarorum præsidia depelleret. Pari felicitate in eâ re usus, elatius se gerere coepit, majoresque appetere res. Nam quum, Byzantio expugnato, cepisset complures Persarum nobiles, atque in his nonnullos regis propinquos, hos clam Xerxi remisit, simulans, eos ex vinculis publicis effugisse; et cum his Gongylum Eretriensem, qui litteras regi redderet, in quibus hæc scripta fuisse tradunt: "Pausanias dux Spartæ, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit, seque tecum affinitate conjungi cupit. Quare si tibi videtur, des ei filiam tuam nuptum. Id si feceris^c, et Spartam et cæteram Græciam sub tuam potestatem se redacturum^d pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face^e, cum quo colloquatur."

LIV. *Death of Pausanias.* (Corn. Nep. Paus. 2, 3, 5.)

Rex tot hominum salute, tam sibi necessariorum, magnopere gavisus, confestim Artabazum cum epistolâ ad Pausaniam mittit, in quâ eum collaudat, ac petit, ne cui^a rei parcat ad ea perficienda, quæ polliceretur: si fecerit^a, nullius rei a se repulsam esse laturum. Hujus Pausanias voluntate cognitâ, alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedæmoniorum,—nec multo post prodicionis accusatus damnatur. Mortem ut fugeret, in ædem Minervæ, quæ Chalciæcus^b vocatur, se recepit. Hinc ne exire posset, statim Ephori^c valvas ejus ædis lapidibus obstruxerunt, tectumque sunt demoliti, ut facilius sub dio interiret. Dicunt illo tempore matrem Pausaniæ adhuc vixisse; eamque, postquam de scelere filii comperisset, in primis lapidem ad introitum ædis attulisse. Sic Pausanias magnam belli gloriam turpi morte commaculavit. Hic quum semianimis de templo elatus esset, confestim animam efflavit.

LV. *The command of the Grecian Fleet first given to the Athenian Admiral.* (Corn. Nep. Aristid. 2.)

Aristides, Lysimæchi filius, Atheniensis, qui cognomine JUSTUS est appellatus, et pugnae navali apud Salamîna interfuit, et prætor fuit Atheniensium apud Plateas. Cujus viri æquitate factum est, quum in communi classe esset Græciæ simul cum Pausaniâ, quo duce Mardonius erat fugatus, ut summa imperii maritimi ab Lacedæmoniis transferretur ad Athenienses. Namque ante id tempus et mari et terrâ duces erant Lacedæmonii. Tum autem et intemperantiâ Pausaniæ et justitiâ factum est Aristidis, ut omnes fere civitates Græciæ ad Atheniensium societatem se applicarent.

LVI. *Banishment of Themistocles.* (Corn. Nep. Them. 8, 9.)

Sexto anno *quam*⁷ summa imperii maritimi ad Athenienses translata erat, Themistocles, testarum suffragiis^a e civitate ejectus, Argos habitatum concessit. Hic quum propter multas virtutes magnâ cum dignitate viveret, Lacedæmonii legatos Athenas miserunt, qui eum *absentem* accusarent, quod societatem cum rege Persarum ad Græciam opprimendam fecisset⁷. Hoc crimine *absens* prodicionis est damnatus. Id ut audivit, quod non satis tutum se Argis videbat, in Asiam confugit. Quo quum venisset, epistolam misit ad regem Artaxerxem his verbis: "Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Græcorum in domum tuam intuli, quum mihi necesse esset patriam meam defendere. Idem⁷ multo plura bona feci, postquam Xerxes in periculo esse cœpit. Nunc autem ad te confûgi, exagitatus a cunctâ Græciâ, tuam petens amicitiam; quam si ero adeptus⁸, non minus me bonum amicum habebis, quam fortem inimicum ille expertus est. Rogo autem, ut de his rebus, de quibus tecum loqui volo, annum mihi temporis des, eoque *transacto* me ad te venire patiaris."

LVII. *Themistocles is kindly received by the King of Persia.* (Corn. Nep. Them. 10.)

Hujus rex tantam animi magnitudinem admirans, cupiensque talem virum sibi conciliari, veniam dedit. Themistocles autem omne illud tempus litteris sermonique^a Persarum dedit; quibus adeo eruditus est, ut multo commodius dicatur apud regem verba fecisse, quam hi poterant, qui in Perside erant nati. Hic quum multa esset regi pollicitus, magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Asiam^b rediit domiciliumque Magnesiae sibi constituit. In hac urbe morbo obiisse

dicitur. Fama tamen fuit, eum venenum sumsisse, quum se, quæ regi de Græciâ opprimendâ pollicitus esset, præstare posse desperaret. Sunt, qui narrent, ossa ejus ab amicis clam in Atticâ sepulta esse, quoniam legibus non concederetur, quod proditiōis esset damnatus.

LVIII. *Cimon commands the Athenian Fleet.*

(Corn. Nep. Cim. 2.)

Dum illa gerebantur, Athenienses maris imperium sine æmulo exercebant. Hoc et Themistoclis prudentiæ et Cimonis virtuti debebant. Hic vir post victoriam apud Mycalen^a de Persis reportatam, quum prædâ potitus domum reverteretur, quod jam nonnullæ insulæ propter acerbitem imperii ab Atheniensibus defecerant, bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coëgit. Scyrum, quod contumaciū se gesserat, vacuefecit; sessores veteres urbe insulâque ejecit; agros civibus divisit. Thasios, opulentiâ fretos, suo adventu fregit. His manubiis^b Athenarum arx, quâ ad meridiem vergit^c, est ornata.

LIX. *Banishment, recall, and death of Cimon.*

(Corn. Nep. 3.)

Death of Cimon, 449 B. C.

Quibus rebus quum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam, quam^d Themistocles: nam testarum suffragiis decem annorum exilio multatus est. Cujus facti celerius Athenienses, quam ipsum, poenituit. Nam quum ille forti animo invidiæ ingratorum civium cessisset, bellumque Lacedæmonii Atheniensibus indixissent, confestim notæ ejus virtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum, quam^e expulsus erat, in patriam revocatus est. Ille, quod hospitio Lacedæmoniorum utebatur, satius existi-

mans, contendere Lacedæmōnem, suâ sponte profectus, pacem inter duas potentissimas civitates conciliavit. Post, neque ita multo, Cyprum cum ducentis navibus imperator missus, quum majorem partem ejus insulæ devicisset, in morbum *implicitus*, in oppido Citio est mortuus.

PERIOD II.—CHAPTER II.

ROMAN HISTORY TO THE APPOINTMENT OF THE
DECEMVIRI, 452 B. C.LX. *Consuls at Rome, 509 B. C.—War with Tarquin.*

(1) Tarquinio expulso³⁰ consules cœpēre pro uno rege duo creari, ut, si unus malus esset, alter eum coërceret. Annum iis imperium tributum est, ne per diuturnitatem potestatis insolentiores^a redderentur. Fuerunt igitur anno primo, expulsis regibus³¹, consules L. Junius Brutus, acerrimus libertatis vindex, et Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiæ. (2) Sed Collatino^b paulo post dignitas sublata est. Placuerat^c enim, ne quis⁷⁴ ex⁷⁶ Tarquiniorum familiâ Romæ maneret. Ergo cum omni patrimonio suo ex urbe migravit, et in ejus locum Valerius Publicola consul factus est.

(3) Commōvit bellum urbi rex Tarquinius. In primâ pugnâ Brutus, consul, et Aruns, Tarquinii filius, sese invicem^d occiderunt. Romani tamen ex eâ pugnâ victores recesserunt. Brutum Romanæ matronæ, quasi communem patrem, per annum luxerunt. Valerius Publicola Sp. Lucretium, Lucretiæ patrem, collēgam sibi fecit; qui³¹ quum morbo extinctus esset⁷⁵, Horatium Pulvillum sibi collēgam⁷⁷ sumsit. Ita primus annus quinque consules habuit.

LXI. *War with Porsena, 507 B. C.*

(1) Secundo quoque anno iterum Tarquinius bellum Romanis intulit, Porsenâ, rege Etruscorum, aux-

ilium ei ferente. In illo bello Horatius Cocles solus pontem ligneum^a defendit, et hostes cohibuit^b, donec pons a tergo ruptus esset. Tum se cum armis in Tiberim conjecit, et ad suos transnavit.

(2) Dum Porsena urbem obsidebat, Qu. Mucius Scaevola, juvenis fortis animi, in castra hostium se contulit^c, eo consilio, ut regem occideret. At ibi scribam regis pro ipso rege interfecit. Tum a regiis satellitibus comprehensus et ad regem deductus, quum Porsena eum ignibus allatis terreret, dextram aræ accensæ imposuit, donec flammis consumpta esset. Hoc facinus rex miratus^d juvenem dimisit incolūmem. Tum hic, quasi beneficium refērens, ait, trecentos alios juvenes in eum conjurasse. Hâc re territus Porsena pacem cum Romanis fecit; Tarquinius autem Tusculum se contulit, ibique privatus cum uxore consenuit.

LXII. *Secession to the Mons Sacer, 493 B. C.*

Sexto decimo anno post reges exactos^a, populus Romæ seditionem fecit, questus^b, quod tributis et militiâ a senatu exhauriretur. Magna pars plebis urbem reliquit et in montem trans Aniēnem amnem secessit. Tum patres turbati Menenium Agrippam miserunt ad plebem, qui^c eam senatui conciliaret. Hic iis inter alia fabulam narravit de ventre et membris humani corpōris; quâ populus commotus est, ut^d in urbem rediret. Tum primum Tribuni plebis creati sunt, qui^e plebem adversum nobilitatis superbiam defenderent.

LXIII. *Coriolanus banished.*

Octavo decimo anno post exactos reges^a Qu. Marcius, Coriolanus dictus ab urbe Volscorum Coriolis, quam bello ceperat, plebi invisus fieri coepit. Quare urbe expulsus ad Volscos, acerrimos Romanorum hostes, contendit, et ab iis dux exercitûs factus

Romanos sæpe vicit. Jam usque ad quintum miliarium Urbis^a accesserat, nec^b ullis civium suorum legationibus flecti poterat, ut^c patriæ parceret. Denique Veturia mater et Volumnia uxor ex urbe ad eum venerunt; quarum fletu et precibus commotus est, ut^d exercitum removeret. Quo facto^e a Volscis ut proditor occisus esse dicitur.

LXIV. *The Fabii cut off at the Créméra, 478 B. C.*

(1) Romani quum adversum Veientes bellum gererent, familia Fabiorum sola hoc bellum suscepit. Profecti sunt trecenti sex nobilissimi homines, duce^a Fabio consule. Quum sæpe hostes vicissent, apud Cremeram fluvium castra posuerunt. Ibi Veientes dolo usi^b eos in insidias pellexerunt. (2) In prælio ibi exorto^c omnes perierunt. Unus^d superfuit ex tantâ familiâ, qui propter ætatem puerilem duci non potuerat ad pugnam. Hic genus propagavit ad Qu. Fabium Maximum, illum, qui Hannibalem prudenti cunctatione debilitavit.

LXV. *The Decemviri. Laws of the twelve Tables.*
452 B. C.

Anno trecentesimo et altero^a ab Urbe conditâ^b Decemviri creati sunt, qui^c civitati leges scriberent. Hi primo anno bene egerunt; secundo autem dominationem exercere cœperunt. Sed quum unus eorum Appius Claudius virginem ingenuam, Virginiam, Virginii centurionis filiam, corrumpere vellet, pater eam occidit. Tum ad milites profugit, eosque ad seditionem commovit. Sublata est decemviris potestas, ipsique omnes aut morte aut exilio puniti sunt.

PERIOD III.—CHAPTER I.

GRECIAN HISTORY TO THE DEATH OF PHILIP,
336 B. C.

LXVI. *The Peloponnesian War*, 431 B. C. *Pericles*.
(Justin iii. 2, 7.)

(1) Quum Athenienses maris imperium non sine superbiâ sociorumque³³ injuriâ exercerent, multique, gravi eorum jugo fatigati, alios, *qui se tuerentur*, circumspicerent; tota Græcia, *ducibus* Lacedæmoniis, æmulæ urbi magnitudinem et incrementa *invidentibus*, in duas partes *divisa*, velut in viscera sua arma convertit. Hoc bellum, quo nullum aliud florentes Græciæ res gravius affixit, sæpius susceptum et depositum est. (2) Initio Spartani fines Atticæ populabantur, hostesque ad proelium provocabant. Sed Athenienses, Periclis^a consilio, ultionis tempus expectantes, intra moenia se continebant. Deinde, paucis diebus interjectis, naves conscendunt, et, nihil sentientibus³¹ Lacedæmoniis, totam Laconiam deprædantur. Clara quidem hæc Periclis expeditio est habita; sed multo clarior privati patrimonii contemtus fuit. Nam in populatione cæterorum agrorum, Periclis agros hostes intactos reliquerant, ut aut invidiam ei apud cives concitarent, aut in prodicionis suspicionem adducerent. *Quod* intelligens, Pericles agros reipublicæ dono dedit. (3) Post hæc aliquot diebus *interjectis*, navali proelio *dimicatum* est. *Victi* Lacedæmonii fugerunt. Post plures annos, fessi malis, pacem in^b annos quinquaginta fecere, quam nonnisi sex annos servaverunt. Nam inducias, quas proprio nomine pepigerant, ex sociorum persônâ^c rumpebant. Hinc bellum in Siciliam translatus est.

LXVII. *Expedition of the Athenians against Sicily, .*
415 B. C. (Justin iv. 3, 4.)

(1) Quum enim jam antea, bello inter Catinienses et Syracusanos exorto, Athenienses Catiniensibus opem tulissent, tempore interjecto, quum pacis conditiones a Syracusanis non servarentur, illi denuo legatos Athenas miserunt, qui sordidâ veste, capillo barbâque promissâ, concionem adeunt, populumque lacrymis movent, ut, quamvis Peloponnesiaco bello districtus^a, auxilium illis mittendum censeret. (2) Igitur classis ingens decernitur; creantur duces Nicias, Alcibiades et Lamachus; tantæque vires in Siciliam effusæ sunt, ut iis ipsis terrori essent, quibus^b auxilio venerant.

LXVIII. *Sicilian Expedition continued.*
(Justin iv. 4.)

(1) Brevi post, quum Alcibiades, ob causas mox indicandas, *revocatus esset*, Nicias et Lamachus duo prælia pedestria secundo Marte^a pugnant; munitionibusque urbi Syracusarum *circumdatis*, incolas etiam marinis commeatibus intercludunt. *Quibus* rebus fracti Syracusani, auxilium a Lacedæmoniis petiverunt. (2) Ab his mittitur Gylippus, qui, quum in itinere de belli jam inclinato^b statu *audivisset*, auxiliis partim in Græciâ, partim in Siciliâ *contractis*, opportuna bello loca occupat. Duobus deinde præliis victus, tertio hostes in fugam conjecit, sociosque obsidione liberavit. In eo prælio Lamachus fortiter pugnans occisus est.

LXIX. *Fatal termination of the Expedition, 413 B. C.*
(Justin iv. 4, 5.)

(1) Sed quum Athenienses, terrestri bello superati, portum Syracusarum tenerent, Gylippus classem Lacedæmone cum auxiliis arcessit. *Quo cognito* et

ipsi Athenienses in locum amissi ducis Demosthēnem et Eurymedonta cum supplemento copiarum mittunt, et quasi Græciæ bellum in Siciliam translatum esset, ita *ex utrâque parte* summis viribus *dimicabatur*. Primâ igitur congressione navalis certaminis Athenienses vincuntur; castra quoque cum omni publicâ ac privatâ pecuniâ amittunt. (2) Inter hæc mala quum etiam terrestri prælio victi essent, Demosthenes censere cœpit, ut abirent Siciliâ, dum res, quamvis afflictæ, nondum tamen perditæ essent. Nicias autem seu pudore male actæ rei, seu ^a *impellente* fato manere contendit. Reparatur igitur navale bellum; sed inscitiâ ducum, qui Syracusanos, inter angustias maris facile se *tuentes*, temere aggressi fuerant, Atheniensium copiæ iterum vincuntur. (3) Eurymēdon dux in primâ acie fortissime dimicans, primus ⁶⁰ cadit: triginta naves, quibus præfuerat, incenduntur; Demosthenes et Nicias autem cum reliquiis exercitûs terrestri itinere fugiunt. Ab his *relictas* centum triginta naves Gylippus invasit, ipsos deinde insequitur; fugientes partim capit, partim cædit. Demosthenes, *amisso* exercitu, a captivitate gladio et voluntariâ morte se vindicat: Nicias autem cladem suorum auxit dedecore captivitatis.

LXX. *Accusation, recall, and flight of Alcibiades*,
415 B. C. (Corn. Nep. Alcib. 4.)

(1) Dum hæc in Siciliâ per biennium geruntur, belli illius concitor et dux Alcibiades *absens* Athenis insimulatur, mysteria Cereris violasse^a. Revocatus a bello *ad causam dicendam*, multa secum reputans de immoderatâ civium suorum licentiâ crudelitateque erga nobiles, utilissimum ratus impendentem evitare tempestatem, fugit, et primum Elidem, deinde Thebas se contulit. (2) Postquam autem se capitis damnatum, bonis *publicatis*, audivit, et ⁷⁸ id quod usu venerat^b, Eumolpidas sacerdotes a populo coactos, *ut se^c devoverent*, ejusque devotionis exemplum, in pilâ lapideâ

incisum, esse positum in publico, Lacedæmōnem demigravit. Ibi reges impulit, *ut* Atheniensibus, adversâ fortunâ in Siciliâ *turbatis*, bellum inferrent. Ejus quoque consilio Lacedæmonii cum Persarum rege amicitiam fecerunt, deinde Deceliam in finibus Atticæ munierunt, præsidioque perpetuo in obsidione quasi⁷⁹ Athenas tenuerunt.

LXXI. *Alcibiades, being suspected at Sparta, seeks refuge with Tissaphernes, 412 B. C.*
(Corn. Nep. Alcib. 5.)

(1) Non contentus autem patriæ hostes consilio adjuvisse⁸⁰, Alcibiades cum quinque navibus in Asiam contendit, et tributarias Atheniensium civitates auctoritate nominis sui ad defectionem compellit. Neque⁸¹ vero Lacedæmonii his rebus tam amici Alcibiadi sunt facti, quam timore ab eo alienati. Nam quum acerrimi viri præstantem prudentiam in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt, ne, caritate patriæ ductus⁸¹, aliquando^a ab ipsis descisceret, et cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus ejus interficiendi quærere instituerunt. (2) *Quâ re cognitâ* Alcibiades ad Tissaphernem præfectum regis Darii se contulit. *Cujus* quum in intimam amicitiam pervenisset, ei persuadet, *ne* nimis enixe Lacedæmonios *juvaret*. “Nam⁸² *dissidentibus* Græcis regem Persarum arbitrum pacis ac belli fore. Domesticis itaque bellis Græciam atterendam esse, ne externis vacet; exæquandasque vires partium, et inferiores auxilio levandos.” Grata oratio Tissapherni fuit. Itaque Lacedæmoniis commeatus navesque maligne^b præbere cœpit.

LXXII. *Alcibiades negotiates with the Athenians at Samos. The Four Hundred, 411 B. C.*
(Justin v. 3.)

(1) Per idem tempus Alcibiades cum duce exercitus Atheniensium, qui apud Samum morabatur, per

internuntios colloquitur, polliceturque his amicitiam regis, si respublica a populo ad senatum translata foret; sperans fore, ut aut *concordante civitate* dux belli ab omnibus legeretur, aut, *discordiâ* inter ordines *factâ*, ab alterâ parte in auxilium vocaretur. (2) Itaque, *permittente* populo, imperium ad senatum transfertur^a. Qui quum crudeliter in plebem consuleret^b, ab exercitu Alcibiades exsul revocatur, duxque classi constituitur. Statim igitur Athenas scripsit, se cum exercitu venturum, recepturumque a quadringentis jura populi, nisi ipsi redderent. Hac denuntiatione terrii senatores, primo urbem prodere Lacedæmoniis tentavere; dein, quum id nequissent, in exsilium perfecti sunt. Itaque Alcibiades, *patriâ* ab intestino malo *liberatâ*^c, summâ curâ classem instruit, atque ita in bellum adversus Lacedæmonios perrexit.

LXXIII. *Successes of Alcibiades against the Lacedæmonians.* (Corn. Nep. Alcib. 5.)

Hac expeditione tanta subito rerum commutatio facta est, ut Lacedæmonii, qui paulo ante victores viguerant, perterriti pacem peterent; victi enim erant quinque terrestribus præliis, tribus navalibus, in quibus trecentas triremes amiserant, quæ *captæ* in hostium venerant potestatem. Alcibiades simul cum collégis receperat Ioniam, Hellespontum^{ss}, multas præterea urbes Græcas, quæ in orâ sitæ sunt Asiæ; quarum expugnaverant *quam*^{ss} plurimas, in his Byzantium; neque minus multas consilio ad amicitiam adjunxerant, quod in captos benevolentia fuerant usi. Inde prædâ onusti, *locupletato* exercitu, maximis rebus *gestis*, Athenas venerunt.

LXXIV. *Alcibiades returns to Athens, 408 B. C.*
(Corn. Nep. Alcib. 6.)

(1) His quum obviam^{ss} universa civitas in Piræum descendisset, tanta fuit omnium expectatio visendi

Alcibiadis, ut ad ejus triremem vulgus conflueret, proinde ac si⁸⁷ solus advenisset. Sic enim populo erat persuasum⁸⁶, et adversas^a superiores, et præsentes secundas res accidisse ejus operâ. (2) Itaque et Siciliæ amissum et Lacedæmoniorum victorias suæ culpæ tribuebant, quod⁷⁵ talem virum e civitate expulissent. Hic ut navi egressus est, illum unum omnes prosequabantur, et id^b quod nunquam antea usu venerat, nisi Olympiæ victoribus, coronis aureis æneisque vulgo donabatur. (3) Postquam in Urbem venerat, concione *advocatâ*, sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit^c, quin⁸⁸ ejus casum lacrymarit, inimicumque his se ostenderit, quorum operâ patriâ pulsus fuerat, proinde ac si⁸⁷ alius populus, non ille ipse qui tum flebat, eum sacrilegii damnasset. Restituta igitur huic sunt publice bona: et iidem illi sacerdotes, qui eum devoverant, rursus resacrare^d sunt coacti; pilæque illæ, in quibus devotio fuerat scripta, in mare præcipitatæ.

LXXV. *Cyrus (the younger) favours Lysander and the Lacedæmonians, 407 B. C. (Justin v. 5.)*

(1) Dum hæc Athenis geruntur, a Lacedæmoniis Lysander classi belloque præficitur; et in locum Tissaphernis Darius^a, rex Persarum, filium suum, Cyrum, Ioniæ Lydiæque præposuit, qui Lacedæmonios auxiliis opibusque ad spem fortunæ prioris erexit. Aucti igitur viribus Alcibiadem cum centum navibus in Asiam profectum, dum agros populatur^b, repentinò adventu oppressere. (2) Magnæ et inopinatæ cladis nuntius quum Athenas venisset, tanta Atheniensium desperatio fuit, ut statim Cononem in Alcibiadis locum mitterent, ducis se fraude magis quam belli fortunâ victos arbitantes. Alcibiades autem, impetum multitudinis veritus, denuo in voluntarium exilium proficiscitur.

LXXVI. *Fatal defeat of the Athenians at Ægospotamos, 405 B. C.*

Itaque Conon, Alcibiadi suffectus, classem maximâ industriâ adornat; sed navibus exercitus deerat. Nam ut numerus militum expleretur, senes et pueri arma capere coacti sunt. Pluribus itaque proeliis adverso Marte *pugnatis*^a, tandem Lysander, Spartanorum dux, Atheniensium exercitum, qui, navibus *relictis*, in terram prædatum exierat, ad Ægos flumen oppressit, eoque impetu totum bellum delevit. Hac enim clades Atheniensium penitus inclinata^b est. Tributariæ civitates, quas metus in fide retinuerat, Lysandro se tradiderunt; qui, *ejectis* iis, qui Atheniensium rebus studerent, decem in unaquaque civitate delegit viros quibus summum imperium potestatemque omnium rerum commisit.

LXXVII. *Athens surrenders to Lysander, 404 B. C.*
(Justin v. 8.)

(1) His actis, Lysander Athenas navigavit, miseramque civitatem, obsidione *circumdâtam*, fame urget. Sciebat enim, neque^a ex advectis copiis multum superesse, et, ne novæ advehi possent, providebat. *Quibus* malis Athenienses fracti, multis fame et ferro *amissis*, pacem petivere; quæ³¹ an dari deberet, diu inter Spartanos sociosque deliberatum est. (2) Quum nonnulli nomen Atheniensium^b delendum, urbemque incendio consumendam censerent, Spartani negarunt, se passuros⁶⁷, ut ex duobus Græciæ oculis^c alter erueretur; pacemque Atheniensibus sunt polliciti, si longi muri brachia^d dejicerent, navesque, quæ reliquæ forent, traderent; denique si respublica triginta rectores, ex civibus deligendos, acciperet.

LXXVIII. *Tyranny of the Thirty.* (Justin v. 8.)

(1) His legibus acceptis, tota civitas subito mutari cœpit. Triginta rectores reipublicæ constituuntur, Lacedæmoniis et Lysandro dediti^a, qui brevi tyrannidem in cives exercere cœperunt. Quippe a principio tria millia satellitum sibi statuunt; et, quasi hic numerus ad continendam civitatem non sufficeret, septingentos milites a victoribus accipiunt. (2) His copiis instructi exhaustam urbem cædibus et rapinis fatigant: quumque hoc uni ex numero suo Theramēni, displicere didicissent, ipsum quoque ad terrorem omnium interficiunt. Quo factum est⁷², ut multi, urbe relictâ, exsiliî miseras, quam domesticum terrorem pati mallent.

LXXIX. *Death of Alcibiades, 404 B. c.*

(Corn. Nep. Alcib. 9, 10.)

(1) Horum tyrannorum consiliis etiam Alcibiades periit. Qui quum castellum in Phrygiâ habitaret, ubi liberandæ patriæ agitabat consilia, Critias cæterique tyranni Atheniensium certos homines ad Lysandrum in Asiam miserunt, qui eum certiorem facerent⁶⁸, nisi⁷⁸ Alcibiadem sustulisset⁶⁹, nihil earum rerum ratum^a fore, quas ipse Athenis constituisset. Quare⁸² si suas res gestas manere vellet, illum persequeretur^b. Lysander, his verbis commotus, Pharnabazo, satrapæ, persuasit, ut homines mitteret, qui vicinitatî^c, in quâ Alcibiades erat, negotium darent, ut eum interficerent. (2) Illi, quum eum ferro aggrēdi non auderent, noctu ligna contulerunt circa casam eam^d, in quâ quiescebat, eamque succenderunt. Ille autem, ut sonitu flammæ est excitatus, quum ei gladius esset subductus, familiaris sui subalare^e telum arripuit. Namque erat cum eo quidam ex Arcadiâ hospes, qui nunquam discedere voluerat. Hunc sequi se jubet, et id, quod in præsentîâ vestimentorum^f fuit, arripit. (3) His in ignem

ejectis flammæ vim transiit. Quem ut barbari incendium effugisse viderunt, telis eminus missis interfecerunt, caputque ejus ad Pharnabazum retulerunt. At mulier, quæ cum eo vivere consuerat, muliebri suâ veste^s contactum cremavit. Sic Alcibiades annos circiter quadraginta natus diem obiit supremum.

LXXX. *Thrasybulus occupies Phyle, 404 B. C.*
(Corn. Nep. Thras. 2.)

(1) Quum triginta tyranni, præpositi a Lacedæmoniis, servitute oppressas tenerent Athenas, Thrasybūlus (cui nemo fere præferendus fide, constantiâ, magnitudine animi, in patriam amore) Phylon confugit, quod^a est castellum in Atticâ munitissimum, quum non plus secum haberet, quam triginta de suis. Contemptus est primo a tyrannis, ignorantibus; ‘nihil in bello debere contemni.’ (2) Hinc, viribus paulatim auctis, in Piræum transiit, Munychiamque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare sunt adorti, ab eâque turpiter repulsi protinus in urbem, armis impedimentisque *amissis*, refugerunt. Usus est Thrasybulus non minus prudentiâ, quam fortitudine; nam cedentes violari vetuit⁶⁷: cives enim civibus parcere^o æquum censebat; neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit; neminem jacentem veste spoliavit; nihil attigit præter arma, quorum indigebat, et quæ ad victum pertinebant. In secundo prælio cecidit Critias, triginta tyrannorum acerrimus.

LXXXI. *Return of the Exiles. Act of Amnesty,*
403 B. C. (Corn. Nep. Thrasyb. 3.)

Dum hæc geruntur, Pausanias, rex Lacedæmoniorum, tyrannis auxilio missus est. Is Lysandro infensus, inter Thrasybulum et eos, qui urbem tenebant, fecit pacem, his conditionibus, ne qui⁷⁴ præter triginta tyrannos, et decem, qui, postea prætores^a

creati, eâdem crudelitate *usi erant*, afficerentur exsilio, neve bona publicarentur; reipublicæ procuratio populo redderetur. Præclarum hoc quoque Thrasybuli, quod reconciliatâ pace, quum plurimum in civitate posset, legem tulit: ne quis anteactarum rerum accusaretur, neve multaretur; eamque illi legem OBLIVIONIS appellarunt.

LXXXII. *The Expedition of Cyrus the younger.
Retreat of the Ten Thousand, 401 B. C.
(Justin v. 11.)*

(1) Eodem fere tempore Darius, rex Persarum, moritur, Artaxerxe et Cyro filiis *relictis*. Regnum Artaxerxi, Cyro urbes Lydiæ, quibus præfectus fuit, testamento legavit. Sed Cyro iudicium patris injuria videbatur; itaque occulte adversus fratrem bellum paravit. *Quod* quum nuntiatum esset Artaxerxi, Cyrum ad se *arcessitum* compedibus aureis vinxit, interfecissetque, nisi mater prohibuisset. (2) *Quod* periculum *quum effugisset*, Cyrus jam non occulte bellum, sed palam parare cœpit; auxilium undique contrahit. Sed quum in proelio commisso fratrem imprudentius aggreditur, hunc quidem equi fuga^a periculo subtraxit, Cyrus autem a cohorte regiâ circumventus interficitur. In eo proelio decem millia Græcorum in auxilio Cyri fuere; quæ et in cornu, in quo steterant, vicerunt, et post mortem Cyri neque armis a tanto exercitu vinci, neque dolo capi poterunt, sed per indomitas nationes et gentes barbaras, virtute suâ confisi^{as}, in patriam revertuntur.

LXXXIII. *Agesilaus in Asia, 396 B. C.
(Corn. Nep. Ages. 2. Con. 2.)*

(1) Quum fama esset Artaxerxem comparare classes, pedestresque exercitus, quos⁷¹ in Græciam mitteret, Agesilaus rex persuasit Lacedæmoniis, *ut* exercitum *emitterent* in Asiam, bellumque Regi facerent: docens,

satius esse in Asiâ, quam in Europâ dimicari⁴⁴. Datâ potestate, tantâ celeritate usus est, ut prius⁴⁵ in Asiam cum copiis pervenerit^a, quam Regii satrapæ eum sci-
rent profectum. (2) Hunc adversus Pharnabazus habitus est imperator; re autem verâ^b exercitui præfuit Conon Atheniensis, ejusque omnia arbitrio gesta sunt.

LXXXIV. *Recall of Agesilaus. Battle of Coronea, 394 B. C. (Corn. Nep. Ages. 4.)*

(1) Quum Agesilaus jam animo meditaretur proficisci in Persas et ipsum regem adoriri, nuntius ei domo venit Ephorûm jussu, bellum⁴⁶ Athenienses et Bœotios indixisse Lacedæmoniis; quare venire ne dubitaret^a. Qui quum^b victori præesset exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Persarum poti-
undi, gloriosius tamen duxit, si institutis patriæ^c paruisset, quam si bello superasset Asiam. (2) Quum jam haud ita^d longe abesset Peloponneso, obsistere ei conati sunt Athenienses et Bœotii cæterique eorum socii apud Coroneam; quos omnes gravi proelio vicit. Huic victoriæ vel maxima fuit laus, quod, quum plerique se ex fugâ in templum Minervæ conjecissent, quærereturque ex eo, quid his^e fieri vellet, etsi aliquot vulnera acceperat eo proelio, et iratus videbatur omnibus, qui adversus eum arma tulerant, tamen antetulit iræ religionem, et eos vetuit⁴⁷ violari. Neque vero hoc^f solum in Græciâ fecit, ut templa deorum sancta haberet, sed etiam apud barbaros summâ religione omnia simulacra arasque conservavit.

LXXXV. *Battle of Cnidus, 394 B. C. Corinthian War. (Corn. Nep. Con. 4. Ages. 5.)*

(1) Sed per idem tempus, et quidem aliquot ante diebus quam ad Coroneam pugnatum est, Conon, Persarum classi præfectus, Lacedæmonios apud Cnidum adortus magno proelio fugat; multas naves capit,

complures deprimit. Quâ victoriâ non solum Athenæ, sed etiam cuncta Græcia, quæ sub Lacedæmoniorum fuerat imperio, liberata est. Conon cum parte navium in patriam venit; muros a Lysandro dirutos reficiendos curat; pecuniæque quinquaginta talenta, quæ a Pharnabazo acceperat, civibus suis donat. (2) Postero anno collatum est omne bellum circa Corinthum, ideoque Corinthium est appellatum. Hîc quum unâ pugnâ decem millia hostium Agesilao duce cecidissent, eoque facto opes adversariorum debilitatæ viderentur, tantum abfuit ab insolentiâ gloriæ^a, ut^b commiseratus sit^b fortunam Græciæ, quod tam multi a se^c victi vitio adversariorum cecidissent; namque^{ss} illâ multitudine, si sana mens esset^d, Græciam a Persis supplicium sumere potuisse.

LXXXVI. *Iphicrâtes cuts off a Lacedæmonian Mora*,
392 B. C. (Corn. Nep. Iph. 1, 2.)

(1) Per hoc tempus Iphicrâtes Atheniensis pedestria arma mutavit, quum ante illum imperatorem* maximis clypeis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur. Ille e contrario peltam^a pro parmâ fecit (a quo postea PELTASTÆ pedites appellantur), ut ad motus concursusque essent leviores. Hastæ modum duplicavit; gladios longiores fecit. Idem genus loricarum mutavit, et pro sertis^c atque æneis linteas dedit. (2) Hoc exercitu, bello Corinthio, moram^d Lacedæmoniorum, interceptit: quod maxime totâ celebratum est Græciâ. Iterum eodem bello omnes copias eorum fugavit. Quo facto magnam adeptus est gloriâ.

LXXXVII. *Peace of Antalcidas*, 387 B. C.

Phæbidas seizes the Cadmæa, 382 B. C.

(Justin vi. 6. Corn. Nep. Pelop. 1.)

(1) Dum hæc geruntur, Artaxerxes, rex Persarum, legatos in Græciam mittit, per quos jubet omnes ab armis discedere; qui^{ss} aliter fecisset, eum se pro hoste

habiturum: civitatibus libertatem suaque omnia restituit. Fessi tot bellis Græci cupide paruerunt. Paucis annis interjectis, Phœbidas Lacedæmonius, quum exercitum Olynthum duceret, iterque per Thebas faceret, Cadmēam^a occupavit impulsu perpaucorum Thebanorum, qui, adversariæ factioni quo⁹¹ facilius resisterent, Laconum rebus studebant. Quo facto, eum Lacedæmonii ab exercitu removerunt, pecuniâque multarunt: neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt. Liberandæ patriæ propria laus est Pelopidæ, qui, exsilio multatus, Athenas se contulerat. (2) Ille, quum tempus est visum rei gerendæ, communiter cum his, qui Thebis idem sentiebant^b, diem delegit, ad inimicos opprimendos civitatemque liberandam, eum, quo maximi magistratus simul consueverant epulari. Quum, *vesperascente cælo*, duodêcim adolescentuli Thebas pervenissent, magistratuum statim ad aures pervēnit, exsules in urbem devenisse. Id illi, vino epulisque dediti, usque eo^c despexerunt, ut ne quæ-
rere quidem de tantâ re laborarint: qui omnes^d, quum jam nox processisset, vinolenti ab exsulibus, duce Pelopidâ, sunt interfecti. (3) Quibus rebus *confectis*, vulgo ad arma libertatemque vocato, non solum qui in urbe erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt; præsidium Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt; patriam obsidione liberaverunt.

LXXXVIII. *Epaminondas. Battle of Leuctra,*

371 B. C.: *of Mantinea*, 362 B. C.

(Corn. Nep. Epam. 8, 9.)

(1) Paucis post annis, Epaminondas, dux Thebanus, apud Leuctra superavit Lacedæmonios, eoque res utro-
rumque perduxit, ut Thebani Spartam oppugnarent, Lacedæmonii satis haberent, si salvi esse possent. Idem imperator^a apud Mantinēam, quum universi in unum hostes impetum fecissent, graviter vulneratus concidit.

(2) Hujus casu aliquantum retardati sunt Bœotii:

neque tamen prius pugna excesserunt, quam repugnantes profligarunt. At Epaminondas *quum animadverteret*, mortiferum se vulnus accepisse, simulque, si¹⁶ ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim emissurum, usque eo retinuit, quoad renuntiatum est, vicisse Bœotios. Id postquam audivit, ‘Satis,’ inquit, ‘vixi; invictus enim morior.’ Tum, ferro extracto, confestim exanimatus est.

LXXXIX. *Decline of the Grecian States.*

Rise of the Macedonian Power.

(Corn. Nep. Ages. 7. Epam. 10. Justin vi. 9.)

(1) Sine dubio post Leutricam pugnam Lacedæmonii se numquam refecerunt^a; et Thebæ, quod^b, quamdiu Epaminondas præfuit reipublicæ, caput fuit totius Græciæ, et ante eum natum^c, et post ejus interitum, perpetuo alieno paruerunt imperio. Athenienses, non ut olim in classem et exercitum, sed in dies festos apparatusque ludorum reditus publicos effundebant, frequentiusque in theatris quam in castris versabantur. (2) Quibus rebus effectum est⁷², ut obscurum antea Macedonum nomen emergeret; et Philippus, obses triennio Thebis habitus in Epaminondæ domo, hujus præstantissimi viri et Pelopidæ virtutibus eruditus, Græciæ servitutis jugum imponeret.

XC. *Philip takes Amphipolis, 358 B. C.: is wounded at Methone.* (Justin vii. 6.)

(1) Huic regi primum cum Atheniensibus certamen ad Amphipolín fuit; *quibus* per insidias *victis*, quum interficere⁷³ omnes posset, incolumes sine pretio dimisit. Post hæc⁷⁴, bello in Illyrios *translato*, multa millia hostium cædit. Urbem nobilissimam Larissam capit in Thessaliâ, non prædæ cupiditate, sed quod exercitui

suo robur Thessalorum equitum ^a adungere gestiebat. (2) His ita *gestis*, jam non contentus submovere bella, ultro etiam quietos lacessit. Quum Methōnam urbem oppugnaret, jacta de muris sagitta dextrum oculum regis effodit. Quo vulnere nec segnior in bellum, nec iracundior adversus hostes factus est; adeo ut, *inter-*
jectis diebus, pacem deprecantibus^b daret, nec moderatus tantum, verum etiam mitis adversus victos esset.

XCI. *The Sacred War*, 355 B. C.

(Justin viii. 1.)

(1) Rebus Macedoniæ *compositis*, finitimisque hostibus aut *devictis* aut *territis*, Philippus Græcorum libertati cœpit insidiari. Quare civitatum contentiones alit, et, auxilium inferioribus ^a ferendo, victos pariter victoresque subire regiam servitutem cœgit. Causa et origo hujus mali Thebani fuere; qui quum rerum potirentur^b, incredibili odio adversus Phocenses inflammati, bellum sacrum excitavere. (2) Quod quum soli profligare non possent, Philippum ducem eligunt, qui sacrilegos puniret⁷¹. Phocenses enim, templo Apollinis *occupato*, magnam inde vim auri in belli usum converterant. Igitur Philippus, quasi sacrilegii ultor esset, omnes milites coronas laureas sumere jubet, atque ita, veluti deo duce^c, in prœlium pergit. Phocenses, insignibus dei *conspectis*, conscientiam delictorum *territi*, *abjectis* armis fugam capessunt, pœnasque *violatæ* religionis sanguine pendunt.

XCII. *Extension of Philip's power.*

(Justin viii. 1.)

(1) Philippus, *quum* magnam inde ^a gloriam apud omnes nationes *adeptus* esset, Olynthios aggreditur. Receperant enim per misericordiam, post cædem unius, duos fratres ejus, quos Philippus ex novercâ genitos^b, velut æmulos regni, interficere gestiebat.

Ob hanc igitur causam urbem antiquam et nobilem excindit, et fratres olim destinato supplicio tradit, simulque prædâ ingenti fruitur. (2) Inde auraria in Thessaliâ, argenti metalla in Thraciâ occupat. *His ita gestis*, forte evēnit, ut eum fratres duo, reges Thraciæ, disceptationum suarum judicem eligerent. Sed Philippus ad iudicium, velut ad bellum, instructo exercitu supervēnit, et regno utrumque spoliavit.

XCIII. *Continuation of the Sacred War.*
(Justin viii. 4.)

Paulo post Thebani iterum legatos ad eum miserunt, qui⁷¹ rogarent, ut bellum contra Phocenses *susceptum* renovaret. Contra Phocensium legati, *adhibitis* Lacedæmoniis et Atheniensibus, bellum deprecabāntur, cujus ab eo dilationem ter jam emerant. Secreto igitur *auditis* utriusque populi legationibus, his veniam belli^b pollicetur; illis contra, venturum se auxiliumque laturum. Utrosque vetat parare bellum aut metuere. Sic factum est⁷², ut, *securis omnibus*^c, Thermopylarum angustias occuparet. Tunc primum Phocenses captos se fraude Philippi animadvertentes, trepidi ad arma confugiunt. Sed neque spatium erat instruendi belli^d, nec tempus ad contrahenda auxilia; et Philippus excidium minabatur, ni deditio fieret. Victi igitur necessitate, *pactâ salute*^e, se dediderunt. At, deditione factâ, cæduntur passim rapiunturque, haud secus ac si^f proelio superati essent.

XCIV. *Battle of Chæronea, 338 B. c.*
(Justin ix. 3.)

(1) Quum, in Scythiam prædandi causâ profectus, virtute et numero præstantes Scythas dolo vicisset, diu dissimulatum bellum Atheniensibus infert, quorum causæ Thebani se junxerunt. Factâ igitur inter duas antea infestissimas civitates societate, legationibus

Græciam fatigant. Communem hostem putant communibus viribus summovendum; neque²² enim cessaturum Philippum, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam civitates Atheniensibus se jungunt, quasdam autem ad Philippum belli metus traxit. (2) Praelio ad Chæronëam commisso, quum Athenienses longe majore militum numero præstarent, tamen assiduis bellis induratâ Macedonum virtute vincuntur. Non tamen immemores pristinæ virtutis ceciderunt; quippe *adversis* vulneribus^a omnes loca, quæ tuenda a ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies universæ Græciæ et gloriam dominationis et vetustissimam libertatem finivit.

XCV. *Philip prepares to invade Persia.*
(Justin ix. 4, 5.)

Hujus victoriæ callide dissimulata lætitia est. Non solita sacra Philippus illâ die fecit; non in convivio risit; non coronas aut unguenta sumsit; et, quantum in illo fuit, ita vicit, ut victorem nemo sentiret. Atheniensibus, quos passus infestissimos fuerat, et captivos gratis remisit, et bello consumptorum corpora sepulturæ reddidit. *Compositis* in Græciâ rebus, omnium civitatum legatos ad formandum rerum præsentium statum evocari Corinthum jubet. Ibi pacis leges universæ Græciæ pro meritis singularum civitatum statuit, conciliumque omnium, veluti unum senatum, ex omnibus legit. Auxilia deinde singularum civitatum describuntur; nec dubium erat, eum Persarum imperium et suis et Græciæ viribus impugnaturum esse.

XCVI. *Death of Philip, 336 B. C.*
(Justin ix. 6.)

Interea dum auxilia a Græciâ coëunt, nuptias Cleopatræ filiæ, et Alexandri, quem regem Epiri fecerat, magno apparatu celebrat. Ubi quum Philippus ad

ludos spectandos, medius inter duos Alexandros, et filium et generum, *contenderet*^a, Pausanias, nobilis ex Macedonibus adolescens, occupatis angustiis, Philippum in transitu obtruncat. Hic ab Attalo indigno modo tractatus, quum sæpe querelam ad Philippum frustra detulisset, et honoratum insuper adversarium videret, iram in ipsum Philippum vertit, ultionemque, quam ab adversario non poterat^c, ab iniquo iudice exegit.

PERIOD III.—CHAPTER II.

SICILIAN HISTORY TO THE DEATH OF TIMOLEON,
337 B. C.

XCVII. *Dionysius the Elder*, 406 B. C.
(Justin xx. 1, 5. Corn. Nep. Regg. 2.)

Dum Græciæ civitates sese invicem debilitant, Carthaginienses, domitâ armis Sardiniâ, Siciliæ tentabant imperium; diuque variâ fortunâ cum tyrannis dimicatum. Ad postremum *amisso* Hamilcare imperatore cum exercitu, aliquantisper quievere victi. Insequenti tempore Dionysius, Carthaginiensibus victis, totius insulæ imperium occupavit, vir et manu fortis et belli peritus, et, id quod in tyranno non facile reperitur, minime libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius rei denique cupidus, nisi singularis perpetuique imperii, ob eamque rem crudelis; nam dum id studuit munire, nullius pepercit vitæ, quem ejus insidiatorem putaret. Hic quum virtute tyrannidem sibi peperisset, magnâ retinuit felicitate: majorque annos sexaginta natus decessit florente regno.

XCVIII. *Dionysius the Younger*, 367 B. C.
(Justin xxi. 1.)

(1) Eo extincto milites maximum natu ex filiis ejus, nomine Dionysium, in ejus locum suffecere. Qui, ut popularium animos inter initia regni sibi conciliaret, nexorum tria millia e carcere dimittit; tributa populo per triennium remittit, et, quibuscunque delinimentis potest, animos omnium sollicitat. Tunc fratrum

suorum avunculos, veluti æmulos imperii sui, hortatoresque puerorum ad divisionem regni, sustulit, ipsosque paullo post fratres interficit.

(2) Sublatis æmulis in segnitiam lapsus, saginam corporis ex nimia luxuria, oculorumque valetudinem contraxit, adeo ut non solem, non pulverem, non denique splendorem ferre lucis posset. Propter quæ dum^a contemni se putat, sævitiam grassatur, civitatemque cædibus implet. Quæ sævitia quum eum omnibus invisum reddidisset, et bellum denique Syracusani adversus eum decrevissent, diu dubitavit, imperium deponeret^b an bello resisteret. (3) Sed a militibus, prædam ex urbis direptione sperantibus, descendere in proelium cogitur. Plus^c semel victus legatos ad Syracusanos mittit, spondens, se depositurum tyrannidem, si mitterent ad eum, quibuscum sibi de pace conveniret. In quam rem missos primores in carcere retinet, atque ita, *incautis* omnibus nec quidquam hostile *metuentibus*, exercitum ad delendam civitatem mittit. Fit igitur in ipsâ urbe anceps proelium; in quo, oppidanis multitudine *superantibus*, Dionysius pellitur, qui *quum* obsidionem arcis *timeret*, cum omni regio apparatu in Italiam profugit tacitus.

XCIX. *Dionysius at Locri expelled by Timoleon,*

343 B. C. (Justin xxi. 2, 3; xxi. 5.)

Confer Corn. Nep. Tim. 2.)

(1) Exsul a Locrensibus sociis exceptus, velut jure regnaret, arcem occupat, solitamque sibi sævitiam exercet. Opulentiores interficit, matronas etiam nonnullas ad prodendas virorum pecunias torquet. *Quum* his artibus per annos sex *regnasset*, conspiratione Locrorum civitate *pulsus*, in Siciliam redit. Ibi Syracusas, *securis* omnibus, post longam intercapedinem pacis, per prodicionem recipit.

(2) Ibi quum gravior crudeliorque in dies civitati esset, iteratâ conspiratione obsidetur. Petiverant autem

ejus adversarii opem a Corinthiis, ducemque, quo in bello uterentur, postulaverant. Ab illis Timoleon missus, incredibili felicitate Dionysium totâ Siciliâ depulit. Tunc, *deposito* imperio, Corinthum in exsilium proficiscitur. (3) Ibi, humillima quæque^a tutissima existimans, in sordidissimum vitæ genus descendit; in publico vagabatur et potabat; totis diebus in popinīs desidebat, cum perditissimo quoque^b de minimis rebus disceptabat, pannosus et squalidus incedebat; quæ omnia^c facere videbatur, ut contemnendus magis quam metuendus videretur. Denique, ludimagistrum professus, pueros in trivio docebat.

PERIOD III.—CHAPTER III.

ROMAN HISTORY TO 336 B. C.

C. *Election of Military Tribunes, 444 B. C.*

Anno trecentesimo decimo ab urbe conditâ dignitates mutatæ sunt, et pro duobus consulibus facti TRIBUNI MILITARES consulari potestate. Hinc jam cœpit Romana res crescere. Nam Camillus eo anno Volscorum civitatem, quæ per septuaginta annos bellum gesserat, vicit; et Æquorum urbem et Sutrinorum, omnibus deletis¹⁴ exercitibus occupavit, et tres simul triumphos egit.

CI. *Camillus and the Schoolmaster of Falerii.*

In bello contra Veientanos Furius Camillus urbem Falerios¹ obsidebat. In quâ²¹ obsidione quum ludi litterarii magister principum filios ex urbe in castra hostium duxisset, Camillus scelestum munus non accepit, sed hominem denudatum^a, manibus post tergum illigatis, reducendum⁹ Falerios^b pueris tradidit; virgasque eis, quibus proditorem in urbem agerent, dedit.

CII. *Vei taken, 396 B. C. Rome taken and burnt by the Gauls, 390 B. C.*

Hac tantâ animi nobilitate commoti Falisci urbem Romanis tradiderunt. Camillo autem apud Romanos crimini datum^a, quod, Veiis expugnatis, albis equis triumphasset, et prædam inique divisisset: damnatus in exsilium abiit, precatus ab diis immortalibus ut

primo quoque^b tempore desiderium sui civitatī ingratae facerent. Paulo post Galli Senōnes, Romanis apud flumen Alliam gravi proelio victis, urbem occuparunt. Capitolium Manlius, clangore anseris nocte sublustri excitatus, servavit, dejecto²⁰ Gallo, qui jam in summā rupe constiterat. Quum jam Romani, fame laborantes, in eo essent²¹, ut pacem a Gallis auro emerent, Camillus cum manu militum superveniens hostes magno proelio superavit.

CIII. *Valour of Titus Manlius (Torquatus),* 360 B. C.

Anno trecentesimo nonagesimo quarto post Urbem conditam Galli iterum ad Urbem accedebant, et quartō milliario trans Aniēnem fluvium consederant. Contra eos missus est T. Quinctius. Ibi Gallus quidam, eximiā corporis magnitudine^a, fortissimum Romanorum ad certamen singulare provocavit. T. Manlius; nobilissimus juvenis, provocationem accepit, Gallum occidit, eumque torque aureo^b spoliavit, quo ornatus erat. Hinc et ipse et posteri ejus Torquati appellati sunt. Galli fugam capessiverunt.

CIV. *Valour of Valerius (Corvinus),* 348 B. C. *The Gauls cease to trouble Rome.*

Novo bello cum Gallis exorto, anno Urbis quadringentesimo sexto, iterum Gallus processit, robore atque armis insignis, et provocavit unum ex Romanis, ut²¹ secum armis decerneret. Tum se M. Valerius, tribunus militum, obtulit; et quum processisset armatus, corvus ei supra dextrum brachium sedit. Mox, commissā pugnā^b, hic corvus alis et unguibus Galli oculos verberavit. Ita factum est^c, ut Gallus facili negotio a Valerio interficeretur, qui hinc Corvīni nomen accepit.

PERIOD IV.—CHAPTER I.

GRECIAN HISTORY FROM ACCESSION OF ALEXANDER
TO 278 B. C.CV. *Alexander the Great succeeds to the Macedonian
Throne, 336 B. C. (Justin ix. 8.).*

Philippo Alexander filius successit, et virtute et vitiis patre major. Vincendi ratio utrique diversa. Hic aperte, ille artibus bella tractabat. Deceptis ille gaudere^a hostibus, hic palam fuis. Prudentior ille consilio, hic animo magnificentior. Iram pater dissimulare, plerumque etiam vincere; hic ubi exarsisset, nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vini uterque nimis avidus; sed ebrietatis diversa ratio. Pater de convivio in hostem procurrare, manum conserere, periculis se temere offerre; Alexander non in hostem, sed in suos sævire. Regnare ille cum amicis volebat; hic in amicos regna exercebat. Amari pater malle, hic metui. Litterarum cultus utrique similis. Solertiæ pater majoris, hic fidei. Verbis atque oratione Philippus, hic rebus moderatior. Parcendi victis filio animus promptior; ille nec sociis abstinebat. Frugalitati pater, luxuriæ filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis imperii fundamenta pater jecit, operis totius gloriam filius consummavit.

CVI. *Beginning of Alexander's reign.
(Justin xi. 2.)*

Imperio suscepto, prima Alexandro cura paternarum exsequiarum fuit; in quibus ante omnia cædis con-

scios ad tumultum patris occidi jussit. Inter initia regni multas gentes rebellantes compescuit; orientes nonnullas seditiones exstinxit. Inchoatum deinde a patre Persicum bellum aggreditur. In cujus apparatu nuntiatur, Athenienses et Thebanos ab eo ad Persas defecisse, auctoremque ejus defectionis Demosthenem oratorem exstitisse; qui omnes Macedonum copias una cum rege a Triballis deletas esse affirmaverit. *Quâ* opinione mutatos omnium ferme civitatum animos esse; præsidia Macedonum obsideri.

CVII. *Destruction of Thebes, 335 B. c.*

(Justin xi. 3.)

(1) His motibus occursurus summâ celeritate in Græciam penetravit. Athenienses, sicuti primi defecerant, ita primos consilii poenitere coepit, missisque legatis bellum deprecantur. Quibus auditis et graviter increpatis Alexander bellum remisit. Inde Thebas exercitum convertit, eâdem indulgentiâ usus, si parem poenitentiam invenisset. Sed Thebani armis, non precibus usi sunt. (2) Itaque victi gravissima quæque^a supplicia miserrimæ captivitatis experti sunt. Urbs diruitur, agri inter victores dividuntur; captivi sub coronâ^b venduntur. Miseranda res Atheniensibus visa. Itaque profûgos contra interdictum regis apud se receperunt. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut secundâ legatione denuo bellum deprecantibus ita demum^c remitteret, ut oratores et duces, quorum fiduciâ toties rebellarent, sibi dederentur. Res eo deducta est, ut, retentis oratoribus, duces in exsilium agerentur; qui ex continenti^d ad Darium profecti, non mediocre momentum Persarum viribus accessere.

CVIII. *Invasion of Asia, 334 B. c.* (Justin xi. 5.)

Jam ad Persicum bellum proficiscens, patrimonium omne suum, quod in Macedoniâ et Europâ habebat,

amicis divisit: sibi Asiam sufficere præfatus. Nec exercitui alius quam regi animus fuit. Quippe omnes obliti conjugum liberorumque, et longinquæ a domo militiæ, nihil nisi Orientis opes cogitabant. Quum delati in Asiam essent, primus Alexander jaculum velut in hostilem terram jecit; armatusque de navi tripudianti similis prosiluit, atque ita hostias cædit, precatus, ne se regem illæ terræ invitæ accipiant. In Illo quoque ad tumulos heroum, qui Trojano bello ceciderant, parentavit.

CIX. *Battle of the Granicus, 334 B. C.*
(Justin xi. 6.)

Inde hostem petens milites a populatione Asiæ prohibuit, parcendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea, quæ possessuri venerint. In exercitu ejus fuere peditum triginta duo millia, equitum quatuor millia quingenti, naves centum octoginta duæ. Hac tam parvâ manu universum terrarum orbem vincere est aggressus. Quum ad tam periculosum bellum exercitum legeret, non juvenes robustos, sed veteranos, qui cum patre patrisque militaverant, elegit: ut non tam milites, quam magistros militiæ electos putares. Prima cum hoste congressio in campis Adrastîæ fuit. In acie Persarum sexcenta millia militum fuerunt, quæ non minus arte quam virtute Macedonum superata, terga verterunt. Magna itaque cædes Persarum fuit. De exercitu Alexandri novem pedites, centum viginti equites cecidere; quos rex magnifice humatos statu is equestribus donavit; cognatis eorum autem immunitates a publicis muneribus dedit. Post victoriam major pars Asiæ ad eum defecit. Habuit et plura prælia cum præfectis Darii, quos jam non tam armis, quam terrore nominis sui vicit.

CX. *Death of Memnon, 333 B. c.*
(Freinshemius, Suppl. in Q. Curt. ii. 4, 12.)

Inter Persarum duces rei militaris peritiâ longe eminebat Memnon Rhodius. Is, ante pugnam ad Granicum annem commissam, magnopere suaserat, ut, 'retrocedentes, omne quod usui hostibus esse posset, longe lateque corrumpere; quicquid in campo herbidum esset, equitatu conculcarent; vicos urbesque incenderent, nihil præter nudum solum relicturi.' Idem victoris impetum suâ virtute suâque prudentiâ diutissime ad Halicarnassum moratus est; et, summæ rerum a Dario præfectus, quum jam in eo esset^a ut in Græciam transferret bellum, pestilenti morbo correptus, in Lesbo insulâ decessit.

CXI. *Alexander cuts the Gordian Knot.*
(Q. Curtius iii. 2.)

Quum Alexander Gordium urbem, quod Phrygiæ caput est, in ditionem suam redeisset, Jovis templum intrat. Ibi vehiculum, quo Gordium, Midæ patrem, vectum esse constabat, aspexit; et, incôlis affirmantibus editam esse oraculo sortem, Asiæ potiturum, qui inexplicabile vinculum, quo astrictum esset jugum, solvisset, cupidô incessit animo sortis ejus implendæ. Circa regem erat et Phrygum turba et Macedonum; illa exspectatione suspensa, hæc sollicita ex temerariâ regis fiduciâ: quippe series vinculorum ita astricta erat, ut, unde nexus inciperet, quove se conderet, nec ratione nec visu percipi posset. Solvere aggressus injecerat curam, ne in omen verteretur irritum inceptum. Ille, nequicquam diu luctatus cum latentibus nodis, 'nihil,' inquit, 'interest', quomodo solvantur: gladioque ruptis omnibus loris, oraculi sortem vel elusit, vel implevit.

CXII. *Illness and recovery of Alexander.*
(Curt. iii. 12.)

(1) Quum Persarum agmen per fauces asperi ac prærupti jugi Ciliciam intrasset, et ad Tarson urbem pervenisset, pulvere simul ac sudore perfusum regem invitavit liquor Cydni fluminis, mediam urbem interfluentis, ut calidum adhuc corpus ablueret. Itaque, veste depositâ in conspectu agminis, descendit in flumen. Vixque ingressi subito horrore artus rigere coeperunt; pallor deinde suffusus est; et totum propemodum corpus vitalis calor reliquit. Exspiranti similem ministri manu excipiunt, nec^a satis compotem mentis in tabernaculum deferunt. (2) Erat inter nobiles medicos Philippus, natione Acarnan, fidus admodum regi: puero comes ac custos salutis datus non ut regem modo, sed etiam ut alumnum, eximiâ caritate diligebat. Is non præceps se sed strenuum remedium afferre, tantamque vim morbi potionem medicatâ levaturum esse promisit. Sed litteræ a Parmenione acceptæ regi denuntiabant, ne salutem suam Philippo committeret: mille^b talentis a Dario, et spe nuptiarum sororis ejus esse corruptum. Diu animo in diversa versato, Alexander epistolam a Parmenione missam sinistrâ manu tenens, accipit poculum et haurit interritus: tum epistolam Philippum legere jubet, nec a vultu legentis movit oculos, ratus aliquas conscientiæ notas in ipso ore posse deprehendere. (3) Ille, epistolâ perlectâ, quum plus indignationis quam pavoris ostenderet, non securum modo, sed etiam lætum regem ac plenum bonæ spei fecit. Ceterum tanta vis medicamenti fuit, ut, quæ secuta sunt, criminationem Parmenionis adjuverint. Ut vero medicamentum se diffudit in venas, et sensim toto corpore salubritas percipi potuit, primum animus vigorem suum, deinde corpus quoque expectatione maturius recuperavit.

CXIII. *Battle of Issus*, 333 B. c. (Curt. iii. 27.)

(1) Interea Darius cum quadringentis millibus peditum ac centum millibus equitum in aciem procedit. Commisso prælio, Alexander non ducis magis quam militis munia exsequebatur, opimum decus cæso rege expetens. Quippe Darius curru sublimis eminebat, et suis ad se tuendum, et hostibus ad incessendum, ingens incitamentum. Macedones cum rege ipso in equitum agmen irrumpunt. Tum vero similis ruinæ strages erat. Circa currum Darii jacebant nobilissimi duces, ante oculos regis egregiâ morte defuncti. Macedonum quoque, non quidem multi, sed promptissimi tamen cæsi sunt: inter quos Alexandri dextrum femur leviter mucrone perstrictum est. (2) Jamque qui Darium vehebant equi, confossi hastis et dolore efferati, jugum quater et regem curru excutere cœperant: quum ille, veritus ne vivus veniret in hostium potestatem, desilit, et in equum, qui ad hoc ipsum sequebatur, imponitur, insignibus quoque imperii, ne fugam proderent, indecøre abjectis. Tum vero cæteri dissipantur metu, et, qua cuique patebat via, erumpunt. Inter captivos castrorum mater et uxor et filiæ duæ Darii fuere: in quas Alexander ita se gessit, ut omnes ante eum reges et clementiâ et clementiâ vinceret.

CXIV. *Tyre besieged and taken*, 332 B. c.
(Curt. iv. 7, &c.)

[Who hath taken this counsel against Tyre, the crowning city, whose merchants are princes, whose traffickers are the honorable of the earth? The Lord of Hosts hath purposed it.—Is. xxiii. 8.]

(1) Jam tota Syria, jam Phœnicæ quoque Macedonum erat, exceptâ Tyro, cujus urbis incolæ, fiduciâ loci, obsidionem ferre decreverant. Alexander, quum et classem procul haberet, et longam obsidionem

magno sibi ad cætera impedimento videret fore, caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, misit: quos Tyrii contra jus gentium occisos præcipitaverunt in altum. Atque ille, tam indignâ morte commotus, urbem obsidere statuit. Sed ante jacienda moles erat, quæ continenti urbem committeret: magna vis saxorum ad manum erat, Tyro vetere præbente: materies ex Libano monte ratibus et turribus faciendis advehebatur. Incepto operi et fretum ipsum, Africo maxime objectum, obstat, et Tyrii, quicquid ad impediendam molem excogitari poterat, non segniter exsequebantur. (2) Septimo demum mense capta est urbs et vetustate originis et crebrâ fortunæ varietate ad memoriam posteritatis insignis. Alexander, exceptis qui in templa confugerant, omnes interfici, ignemque tectis injici jubet. His per præconem nuntiatis, nemo tamen armatus opem a diis petere sustinuit^a: pueri virginesque templa compleverant; viri in vestibulo suarum quisque ædium stabant, parata sævientibus turba: quantumque sanguinis fusum sit, vel ex hoc æstimari potest, quod intra munimenta urbis sex millia armatorum trucidati sunt. Triste deinde spectaculum victoribus ira præbuit regis. Duo millia, in quibus occidendis defecerat rabies, crucibus affixi per ingens litoris spatium pependerunt.

CXV. *Alexander in Egypt, 332 B. c. He visits the Temple of Jupiter Hammon.*
(Curt. iv. 29, &c.)

(1) Ægyptii, olim Persarum opibus infensi, Alexandrum læti receperunt: nec sustinere adventum ejus Persæ, defectione quoque perterriti. A Memphi, Nilo amne vectus rex in interiora penetrat; compositisque rebus ita, ut nihil ex patrio Ægyptiorum more mutaret, adire Jovis Hammonis oraculum statuit. Quatriduo per vastas solitudines absumto, tandem ad sedem consecratam deo ventum est, undique ambientibus ramis

contactam. Regem propius adeuntem maximus natus e sacerdotibus FILIUM appellat, hoc nomen illi parentem Jovem reddere affirmans. Ille se vero et accipere ait et agnoscere, humanæ sortis oblitus. Consulit deinde, an totius orbis imperium sibi destinaret PATER. Æque in adulationem compositus, terrarum omnium rectorem fore ostendit. Post hæc institit quærere, an omnes parentis sui interfectores pœnas dedissent. Sacerdos PARENTEM ejus negat ullius scelere posse violari, PHILIPPI autem omnes luisse supplicia. (2) Sacrificio deinde facto, dona et sacerdotibus et deo data, permissumque amicis, ut ipsi quoque consularent Jovem. Nihil amplius quæsiverunt, quam an auctor esset sibi divinis honoribus colendi suum regem. Hoc quoque acceptum fore Jovi vates respondit. Verâ et salubri æstimatione fides oraculi vana profecto ei videri potuisset: sed fortuna, quos uni sibi credere coëgit, magnâ ex parte avidos gloriæ magis quam capaces facit. Rex ex Hammone rediens elegit urbi locum, ubi nunc est Alexandria, appellationem trahens ex nomine auctoris.

CXVI. *Darius makes his last proposals of Peace.*

(Curt. iv. 43.)

Jam Darius pervenerat Arbēla vicum, nobilem suâ clade facturus. Hic, quum fides ei facta esset, reginam suam quæ captiva in Alexandri castris paulo ante decesserat, caste sancteque habitam esse, victus continentîâ hostis, ad novas pacis condiciones ferendas decem legatos, cognatorum principes, misit. Neque jam^a imperio Alexandri finem destinat Halym amnem, qui Lydiam terminat: quicquid inter Hellespontum et Euphratem est, in dotem filiæ offert. Quum Parmenio ingrâtâ regi oratione suasisset, ut opimum regnum conditione occuparet, non bello: 'Et ego' inquit 'pecuniam quam gloriam malletm, si Parmenio essem.' Dimissi legati nuntiant, adesse certamen.

CXVII. *Darius conquered ut Gaugamela, near Arbēla, 331 B. C. (Curt. iv. 48, 49, &c.)*

Alexander, non aliā magis territus, sacrificio rite perpetrato, reliquum noctis acquieturus in tabernaculum rediit. Sed nec somnum capere nec quietem pati poterat: tandem gravatum animi anxietate corpus altior somnus oppressit. Jamque luce ortā, quum duces ad accipienda imperia convenissent, Parmenio regem, sæpius nomine compellatum, quum voce non posset, tactu excitavit. Raro admodum, admonitu magis amicorum quam metu discriminis adeundi, thorāce uti solebat: tunc quoque munimento corporis sumto processit ad milites. Haud alias tam alacrem viderant regem: et vultu ejus interrito spem victoriæ augurabantur. Raro in ullo prælio tantum sanguinis fusum est. Tandem Darii auriga, qui ante ipsum sedens equos regebat, hastā transfixus est; nec aut Persæ aut Macedones dubitavere quin ipse rex esset occisus. Cedere Persæ, et laxare ordines; jamque non pugna sed cædes erat, quum Darius quoque currum suum in fugam vertit: victori Alexandro Asiæ imperium obtigit.

CXVIII. *Persepolis burnt. (Curt. v. 22.)*

Ceterum ingentia animi bona, illam indolem quā omnes reges antecessit, illam in subeundis periculis constantiam, in rebus moliendis efficiendisque velocitatem, in deditos fidem, in captivos clementiam, in voluptatibus permissis quoque et usitatis temperantiam, haud tolerabili vini cupiditate foedavit. Captā Persepoli, de die^a inibat convivia, quibus feminæ intererant. Ex his una, Thais, et ipsa temulenta maximam regem apud omnes Græcos initurum gratiam affirmat, si regiam Persarum jussisset incendi. Ebriæ mulieri de tantā re ferenti sententiam unus et alter, et ipsi

mero onerati, assentiuntur. Rex quoque avidior fuit quam patientior^b: ‘Quin igitur ulciscimur Græciam, et urbi faces subdimus?’ Omnes incaluerant mero: itaque surgunt temulenti ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. Primus rex ignem regiæ injecit; tum convivæ et ministri pellicesque. Multâ cedro ædificata erat regia, quæ celeriter igne concepto late fudit incendium. Quod ubi exercitus conspexit, fortuitum ratus, ad opem ferendam concurrit. Sed ut ad vestibulum regiæ ventum est, vident regem ipsum adhuc aggerentem faces. Omissâ igitur, quam portaverant, aquâ, aridam materiem in incendium jacere cœperunt.

CXIX. *Death of Darius, 330 B. C.* (Just. xi. 15.)

(1) Interea Darius a Besso et Nabarzane in vico Parthorum Tharâ aureis compedibus vincitur. Alexander postero die citato cursu supervenit, ibique cognovit, Darium clauso vehiculo per noctem exportatum. Jusso cætero exercitu subsequi, cum sex millibus equitum fugientem insequitur; in itinere multa et periculosa prœlia fecit. (2) Emensus deinde multum itineris quum nullum Darii invenisset indicium, respirandi equis datâ potestate, unus ex militibus, dum ad fontem proximum pergit, in vehiculo Darium, multis quidem vulneribus confossum, sed spirantem adhuc invenit, et unum e captivis ad eum adduxit. Quem quum rex ex voce civem esse cognovisset, Alexandro dicere jubet, ‘se plurimam ei gratiam habere, quod in matrem liberosque suos regium, non hostilem animum exhibuisset.’ Posthæc porrectâ manu exspiravit. Quæ ubi Alexandro nuntiata sunt, viso corpore defuncti, tam indignam mortem lacrymis prosecutus est; corpusque regio more sepeliri jussit.

CXX. *Disturbances in Greece.* (Just. xii. 1.)

Dum hæc in Asiâ gerebantur, Græcia fere omnis, spe recuperandæ libertatis, ad arma concurrerat, auctoritatem Lacedæmoniorum secuta. Dux hujus belli Agis, rex Lacedæmoniorum, fuit. Quem motum Antipäter, dux ab Alexandro in Macedoniâ relictus, in ipso ortu oppressit. Magna tamen utrimque cædes fuit. Agis rex, quum suos terga dantes videret, dimissis satellitibus, ut Alexandro felicitate, non virtute inferior videretur, tantam stragem hostium edidit, ut agmina interdum fugaret. Ad postremum, etsi a multitudine victus, gloriâ tamen omnes vicit.

CXXI. *Alexander adopts the dress and customs of the Persians.* (Just. xii. 3.)

Alexander autem, Hyrcanis Mardisque subactis, habitum regum Persarum et diadēma, insolitum antea regibus Macedonicis, assūmit, et amicos quoque longam vestem auratam et purpuream sumere jubet. Ut luxum quoque Persarum imitaretur, ingentes epularum apparatus fecit, et convivia juxta regiam magnificentiam instruxit.

CXXII. *The conduct of Alexander alienates his friends.* (Just. xii. 5.)

(1) Tum etiam primum hostili odio in suos sævire coepit. Maxime indignabatur, carpi se sermonibus suorum, quod Philippi patris patriæque mores subvertisset. Propter quæ crimina* Parmenio senex, dignitate regi proximus, cum Philotâ filio interficitur. Fremere itaque omnes universis castris coepere, innoxii senis filiique casum miserantes; interdum, se quoque non debere melius sperare, dicentes. (2) Quæ quum

nuntiata Alexandro essent, simulat, se ex amicis quosdam in patriam victoriæ nuntios missurum. Hortatur milites, ut suis scriberent; datasque epistolas tacite ad se deferri jubet; ex quibus cognito de se singulorum iudicio, in unam cohortem eos, qui de rege durius opinati fuerant^b contribuit, aut consumpturus^c eos, aut in ultimis terris in colonias distributurus. (3) Inde Drancas, Euergētas, cæterosque populos, qui ad radicem Caucāsī habitabant, subegit. Interea unus ex amicis Darii, Bessus, vinctus adducitur, qui regem non solum prodiderat, verum etiam interfecerat. Quem in ultionem perfidiæ fratri Darii excruciantum tradidit. Et ut his terris nomen relinqueret, urbem Alexandriam super amnem Tanaīn condidit. In Bactrianis quoque Sogdianisque duodēcim urbes condidit, ibique eos, quos in exercitu seditiosos cognoverat, habitare iussit.

CXXIII. *The death of Clitus.* (Just. xii. 6.)

His ita gestis solemnī die amicos in convivium vocat. Ubi ortā inter ebrios rerum a Philippo gestarum mentione, ipse se patri præferre cœpit, assentante maiore convivarum parte. Itaque quum unus e senibus, Clitus, fiduciā amicitiae regiæ, memoriā Philippi tueretur, laudaretque ejus res gestas, Alexander adeo irā exarsit, ut, telo a satellite raptō, Clitum in convivio trucidaret. Post, iræ æstu subsidente, in poenitentiam versus, mori voluit. Mansit hæc moriendi voluntas etiam insequentibus diebus, donec exercitus universi precibus exoratus est, precantis, ne ita^d unius mortem doleat, ut universos perdat; neque milites in ultimam deductos Barbariam, inter infestas gentes destituat. Revocato igitur ad bellum animo, Chorasmos et Dahas in deditionem accepit.

CXXIV. *Alexander invades India.* (Just. xii. 7.)

Post hæc Indiam petit, ut Oceano finiret imperium, Cui gloriæ ut etiam exercitûs ornamenta convenirent, phalæras equorum et arma militum argento inducit; exercitumque suum, ab argenteis clypeis, Argyraspidas appellavit. Quum ad Nysam urbem venisset, oppidanis non repugnantibus, fiduciâ Liberi patris, a quo condita urbs erat, parcî jussit. Tunc ad sacrum montem duxit exercitum, vite hederâque non aliter vestitum, quam si manu cultus exornatusque esset. Ubi ad montem accessit, exercitus, repentino mentis impetu correptus, ululare^a cœpit, et Bacchantium more discurrit.

CXXV. *Defeat of Porus.* (Just. xii. 8)

(1) Unus ex regibus Indorum fuit, Porus nomine, viribus corporis et animi magnitudine pariter insignis; qui ad famam de Alexandri adventu bellum paraverat. Commisso prælio, Alexandrum ad singulare certamen provocat. Nec Alexander pugnæ moram facit; sed primâ congressione vulnerato equo, quum præceps in terram decidisset, concursu satellitum servatur. (2) Porus multis vulneribus obrûtus capitur. Qui victum se adeo doluit, ut, quum veniam ab hoste invenisset, neque cibum capere vellet, neque vulnera curari pateretur; ægreque ab eo obtentum est, ut vellet vivere. Quem Alexander ob honorem virtutis incolumem in regnum remisit. Duas ibi urbes condidit, unam Nicæam, alteram ex nomine equi Bucephalen vocavit.

CXXVI. *The limit of Alexander's conquests.*
(Just. xii. 8.)

Quum ad Cuphites venisset, ubi eum cum ducentis millibus equitum hostes opperiebantur, exercitus

omnis laboribus fessus, lacrymis eum precatur, finem tandem belli faceret^a; aliquando patriæ reditûsque meminisset, militumque annos respiceret. Ostendere^b alius canitiem, alius vulnera, alius ætate consumptum corpus et cicatricibus obductum. Motus eorum precibus, veluti finem victoriis facturus, castra solito magnificentiora fieri jussit, quorum molitionibus et hostis terreretur, et posteris sui admiratio relinqueretur. Nullum opus lætius milites fecerunt. Itaque cæsis hostibus cum gratulatione in hæc castra reverterunt.

CXXVII. *Alexander is wounded.* (Just. xii. 9.)

(1) Inde Alexander ad amnem Acesinen pergit; per quem in Oceanum devehitur, et in Ambros et Sigambros navigat. Quæ gentes eum armatis octoginta millibus peditum, et sexaginta millibus equitum excipiunt. Quum proelio victor esset, exercitum ad urbem eorum duxit. Quam quum de muro, quem primus ceperat, a defensoribus desertam animadvertisset, in urbis planitiem sine ullo satellite desiliit. Itaque quum eum hostes solum conspexissent, clamore edito undique in eum concurrunt. (2) Ubi obrui multitudine se vidit, trunco se, qui propter murum stabat, applicuit. Quum sic diu agmen sustinuisset, tandem, regis periculo cognito, amici ad eum desiliunt, ex quibus multi cæsi; proeliumque tamdiu anceps fuit, quoad omnis exercitus, muris dejectis, in auxilium veniret. In eo proelio sagittâ sub mammâ trajectus est, cujus vulneris curatio ipso vulnere gravior fuit.

CXXVIII. *Return of Alexander. His Marriage with Statira.* (Just. xii. 10.)

Tandem saluti redditus Polysperchonta cum exercitu Babyloniam mittit. Ipse cum lectissimâ manu, navibus conscensis, Oceani litora peragrat. Ibi

Oceano libamenta dedit, prosperum in patriam reditum precatus; ac, veluti positis imperii terminis, ostio fluminis Indi invehitur. Ibi in monumenta rerum a se gestarum urbem Barcen condidit, arasque statuit. Inde terrestri itinere Susa redit. Ibi filiam Darii regis Statiram in matrimonium recepit; sed et optimatibus Macedonum lectas ex omnibus gentibus nobilissimas virgines tradidit.

CXXIX. *Alexander returns to Babylon.*
(Just. xii. 13.)

(1) Ab ultimis oris Oceani Babyloniam revertenti nuntiatur, non solum legationes Carthaginiensium cæterarumque Africæ civitatum, sed et Hispaniarum, Siciliæ, Galliæ, Sardinia, nonnullas quoque ex Italiâ ejus adventum Babyloniam opperiri. (2) Hac igitur ex causâ Babyloniam festinanti quidam ex magis prædixit, ne urbem introiret, testatus, hunc locum ei fatalem fore. Sed ab Anaxarcho philosopho^a compulsus, ut magorum prædicta contemneret, Babyloniam reversus, convivium solemniter instituit. Ibi quum totus in lætitiâ effusus esset, recedentem jam e convivio Medius Thessalus, instauratâ comissatione invitat. Accepto poculo, inter bibendum veluti telo confixus ingemuit, elatusque e convivio semianimis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in remedia posceret.

CXXX. *Death of Alexander, 323 B. C.*
(Just. xii. 15.)

(1) Quartâ die Alexander indubitatam mortem sentiens, agnoscere se fatum domûs majorum suorum, ait; namque plerosque Æacidarum^a intra tricesimum annum defunctos. Tumultuantes deinde milites, insidiis periisse regem suspicantes, ipse sedavit, eosque omnes ad conspectum suum admisit, osculandamque

dextram porrexit. Quum lacrymarent omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit. Ad postremum corpus suum in Hammonis templo condi jubet. (2) Quum deficere eum amici viderent, quærun, quem imperii faciat heredem; respondit, dignissimum. Hac voce omnes amicos suos ad æmulam regni cupiditatem accendit. Sextâ die, præclusâ voce, exemptum digito anulum Perdiccæ tradidit, quæ res gliscentem amicorum discordiam sedavit. Nam etsi non voce nuncupatus heres, iudicio ^b tamen electus esse videbatur.

CXXXI. *Remarks on the character of Alexander.*

(Just. xii. 16.)

Decessit Alexander mensem unum tres et triginta annos natus, vir supra humanum modum vi animi præditus. Omina quædam magnitudinem ejus in ipso ortu portendisse existimabantur. Quo die natus est, pater ejus nuntium duarum victoriarum accepit; alterius belli Illyrici, alterius certaminis Olympiaci ^a, in quod quadrîgas miserat. Puer acerrimis ^b litterarum studiis eruditus fuit. Exactâ pueritiâ, per quinquennium Aristotele, philosopho præstantissimo, usus est magistro. Accepto tandem imperio tantam militibus suis fiduciam fecit, ut, illo præsentem, nullius hostis arma timerent. Itaque cum nullo hoste unquam congressus est, quem non vicerit; nullam urbem obsedit, quam non expugnaverit. Victus denique est non virtute hostili, sed insidiis suorum et fraude.

CXXXII. *Discussions amongst the Macedonian Generals.* (Just. xiii. 2.)

(1) Defuncto Alexandro, amici ejus armati in regiam coeunt, ad formandum rerum præsentium statum. Perdicca censet, si Roxane puerum peperisset, hunc patri successorem fore. Meleager negat ⁶⁷, ex-

spectandum, dum reges nascerentur, quum jam genitis uti liceret. Esse^a Pergami puerum, filium Alexandri, natum ex Barsine, nomine Herculem; seu mallent juvenem, esse in castris fratrem Alexandri, Aridæum, comem et cunctis non suo tantum, verum et patris Philippi nomine acceptissimum. (2) Ptolemæus recusabat regem Aridæum, tum, quod ex Larissæo scorto natus esset^a, tum ob majorem, quâ laborabat, valetudinem; nam verendum esse, ne ille nomen regis, aliis imperium teneret; melius^b esse ex his legi, qui pro virtute regi suo proximi fuerint. Vicit Perdiccæ sententia, consensu universorum. Placuit itaque Roxanes exspectari partum, et si puer natus fuisset, tutores Leonatum, Perdiccam, Cratëron et Antipätrom constituunt, confestimque in tutorum obsequia jurant^c.

CXXXIII. *Aridæus, the son of Philip, is proclaimed king.* (Just. xiii. 3, 4.)

Quum equites idem fecissent, pedites indignati, nullas sibi consiliorum partes relictas, Aridæum, Alexandri fratrem, regem appellant, satellitesque illi ex turbâ suâ legunt, et nomine Philippi patris vocari jubent. Magnâ hinc in castris seditione ortâ, tandem ab equitibus quoque Aridæus rex agnoscitur. Servata est portio regni Alexandri filio, si natus esset. His ita compositis, Macedoniæ et Græciæ Antipäter præponitur: regiæ pecuniæ custodia Cratëro traditur: castrorum et exercitûs cura Meleagro et Perdiccæ assignatur; jubeturque Aridæus rex corpus Alexandri in Hammonis templum deducere. Tunc Perdicca, lustratione^a castrorum indictâ, seditiosos supplicio occulte tradi jubet. Reversus inde, provincias inter principes divisit.

CXXXIV. *War in Greece.* (Just. xiii. 5.)

(1) Dum hæc in Oriente geruntur, in Græciâ Athenienses et Ætoli bellum, quod jam vivo Alexandro moverant, summis viribus instruebant. Causa belli erat, quod reversus ab Indiâ Alexander epistolas in Græciam scripserat, quibus omnium civitatum exsules restituebantur. Quæ litteræ recitatæ¹⁰ præsentæ²⁰ universâ Græciâ, in mercatu Olympiaco^a, magnos motus excitaverunt, quod plurimi non legibus, sed per factionem principum pulsî fuerant, principesque verebantur, ne *revocati* potentiores in republicâ fierent. Palam igitur jam tum multæ civitates libertatem bello vindicandam fremebant. Principes tamen omnium Athenienses et Ætoli fuerunt. (2) Bello igitur exorto, Antipäter, cui Græcia sorte obvenerat, Leonatum ex Asiâ in auxilium vocavit. Qui quum venire cum exercitu nuntiatus esset^b, obvii ei Athenienses cum instructis copiis fuere, ibique equestri proelio, gravi vulnere ictus, exstinguitur. Sed Antipater, exercitu extincti recepto, quum par hostibus etiam proelio videretur, solutus obsidione, quâ cinctus fuerat Lamiae, in Macedoniam concessit; Græcorum quoque copiae, finibus Græciæ hoste depulso, in urbes dilapsæ sunt.

CXXXV. *Disputes between Alexander's Generals.*

(Just. xiii. 6. xv. 1.)

(1) Post hæc bellum inter Perdiccam et Antigōnum oritur, quod, velut incendium, mox latius serpsit. Macedonia, in duas partes discurrentibus^a ducibus, in sua viscera armatur, ferrumque a barbaris in civilem sanguinem vertit. In hoc bello Perdiccas occisus est; pluresque ejusdem partis duces perierunt. Et jam finitum certamen inter successores Alexandri Magni videbatur, quum repente inter ipsos victores nata est

discordia. Ptolemæus et Cassander, Antipatri filius, initâ cum Lysimacho et Seleuco societate, contra Antigōnum bellum terrâ marique enixe instruunt. Tenebat Ptolemæus Ægyptum cum Africæ parte minore et Cypro et Phœnice. (2) Cassandro parebat Macedonia cum Græciâ. Asiam et partes Orientis occupaverat Antigonus, cujus filius Demetrius, primâ belli congressione, a Ptolemæo apud Gamälam vincitur. In quo proelio major Ptolemæi moderationis gloriâ, quam ipsius victoriæ fuit. Siquidem et amicos Demetrii non solum cum suis rebus, verum etiam *additis* insuper muneribus, dimisit; et ipsius Demetrii privatum omne instrumentum ac familiam^b reddidit, dicens: non se propter prædam, sed propter dignitatem inisse bellum, indignatum, quod Antigonus, devictis diversæ factionis ducibus, solus communis victoriæ præmia corripuisset.

CXXXVI. *Murder of Aridæus and Philip. The Generals assume the title of Kings.*

(Just. xv. 2.)

(1) Dum hæc aguntur, Cassander Herculem, Alexandri filium, qui fere annos quatuordecim excesserat, ne favore paterni nominis in regnum Macedoniæ vocaretur, occidi tacite cum matre Barsine jubet; tum alterum quoque filium cum matre Roxane pari fraude necavit. Interea Ptolemæus cum Demetrio navali proelio iterato^a congreditur, et amissâ classe in Ægyptum refugit. Hac victoriâ elatus, Antigonus regem se cum Demetrio filio appellari jubet. (2) Ptolemæus quoque, ne minoris apud suos auctoritatis esset, rex ab exercitu cognominatur. Quibus auditis, Cassander et Lysimachus et ipsi regiam sibi majestatem vindicarunt. Sed Ptolemæus et Cassander cæterique factionis alterius duces, quum se singulos ab Antigono carpi ac lacessi viderent, per epistolas se

invicem exhortati sunt ad bellum communibus viribus suscipiendum. Cui quum Cassander interesse propter finitimum bellum ^b non posset, Lysimachum cum ingentibus copiis in auxilium sociis mittit.

CXXXVII. *Lysimachus. An instance of his courage.*
(Just. xv. 3.)

(1) Erat hic Lysimachus illustri inter Macedōnes loco ^a natus, sed magis etiam virtute quam genere clarus. Quum Alexander Callisthenem philosophum miserandum in modum omnibus membris truncasset, et insuper cum cane in caveâ clausum circumferret, Lysimachus, eum audire et præcepta virtutis ab eo accipere solitus, misertus tanti viri, venenum ei in remedium calamitatum dedit. (2) Quod adeo ægre Alexander tulit, ut eum objici ferocissimo leoni juberet. Sed quum leo impetum fecisset in eum, Lysimachus manum amiculo involutam in os leonis immersit, arreptâque linguâ feram exanimavit. Quod quum nuntiatum regi esset, admiratio iræ successit, carioremque eum propter constantiam tantæ virtutis ^b habuit. Post mortem regis, quum inter successores ejus provinciæ dividerentur, ferocissimæ gentes, quasi omnium fortissimo, assignatæ sunt.

CXXXVIII. *Wars between the successors of Alexander.*
(Just. xv. 4.)

(1) Priusquam bellum inter Ptolemæum sociosque ejus adversus Antigonum committeretur, repente ex Asiâ majore Seleucus, novus Antigono hostis, accessit. Hujus quoque viri virtus clarissima fuit. Post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, urbem condidit, patris nomine Antiochiam vocatam, et campos urbi vicinos Apollini dicavit, a quo generis originem ducebat. Multa in Oriente post divisionem inter socios

regni Macedonici bella gessit. (2) Principio Babyloniam cepit: inde auctis ex victoriâ viribus Bactrianos expugnavit. Compositis deinde in Oriente rebus, in bellum cum Antigono descendit. Coniunctis igitur omnium sociorum copiis, prælium committitur; in eo Antigonus occiditur; Demetrius filius ejus in fugam vertitur. Sed socii, profligato hostili bello, denuo in semet ipsos arma verterunt; et, quum de prædâ non conveniret, iterum in duas factiones diducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho junguntur. Cassandro defuncto Philippus filius succedit. Sic quasi ex integro nova Macedoniæ bella nascuntur.

CXXXIX. *The throne of Macedon is seized on by Demetrius, the son of Antigonus, 294 B. C.*
(Just. xvi. 1.)

(1) Post Cassandri regis, filique ejus Philippi continuas mortes^a, Thessalonice, uxor Cassandri, non multo post tempore, ab Antipatro filio occiditur. Causa parricidii fuit, quod, post mortem mariti, in divisione inter fratres regni, in alterum filium Alexandrum videbatur fuisse propensior. Quod facinus eo gravius visum est, quod nullum maternæ fraudis vestigium fuit. Ob hæc igitur Alexander, in ultionem maternæ necis gesturus cum fratre bellum, auxilium a Demetrio petit: nec Demetrius, spe invadendi Macedonici regni, moram fecit. (2) Cujus adventum verens Lysimachus persuadet genero Antipatro, ut malit cum fratre suo in gratiam redire, quam paternum hostem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem quum præsensisset Demetrius, per insidias Alexandrum interfecit, regnumque Macedoniæ occupavit. Lysimachus quoque, quum bello Dromichætis, regis Thracum, premeretur, traditâ ei alterâ parte Macedoniæ, quæ Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit.

CXL. *Demetrius is expelled by Pyrrhus the Epirote,*
287 B. C. (Just. xvi. 2.)

Igitur Demetrius, totius Macedoniæ viribus instructus, Asiam occupare statuit. Sed Ptolemæus, Seleucus et Lysimachus, pactâ societate conjunctisque copiis, bellum adversus Demetrium transferunt in Europam. His comitem se jungit Pyrrhus, rex Epiri, sperans, Demetrium non difficiliter amittere Macedoniam posse, quam acquisierat. Nec spes frustra fuit; quippe, exercitu ejus corrupto, ipsoque in fugam acto, regnum Macedoniæ occupavit. Demetrius autem, a tot exercitibus circumventus, quum posset honeste mori⁵⁵, turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemæus cum magnâ rerum gestarum gloriâ moritur, regno minimo natu ex filiis relicto.

CXLI. *The last battle between any of Alexander's*
Generals. (Just. xvi. 3. xvii. 1, 2.)

(1) Sed mox inter Lysimachum et Pyrrhum, socios paullo ante adversus Demetrium, bellum exarsit. Victor Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupavit. Inde Thraciæ bellum intulit. Mox post varia ostenta, quæ Lysimacho dira portendebant, Agathoclem, filium, Arsinoë noverca veneno interfecit. Hoc parricidium principum secuta est cædes, luentium supplicia, quod occisum juvenem dolebant. Itaque et hi, qui cædibus superfuerant, et hi, qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum deficiunt, eumque compellunt, ut bellum Lysimacho inferret. (2) Ultimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit. Lysimachus quatuor et septuaginta annos natus erat; Seleucus septem et septuaginta. Sed in hac quoque ætate utrique juvenilis erat animus, imperii cupideratē insatiabilem gerebant. Lysimachus in eo bello strenue moritur, amissis

ante variis casibus quindecim liberis. Seleucus autem, solum se de cohorte Alexandri superesse gavisus, post septem menses a Ptolemæo Cerauno, cujus sororem Lysimachus in matrimonio habuerat, per insidias circumventus, occiditur, regnumque Macedoniæ, quod Lysimacho eripuerat, cum vitâ pariter amittit.

PERIOD IV.—CHAPTER II.

AFFAIRS OF SICILY TO 276 B. C.

CXLII. *Death of Timoleon, 337 B. C. Character of Agathocles.* (Just. xxii. 1.)

[Quum Timoleon, privatus et cæcus, diem supremum obiisset,] paucis annis interjectis Agathocles ex humili genere ad regnum Syracusarum totiusque Siciliæ pervenit. Quippe in Sicilia patre figulo natus, juveniles annos omni infamiæ genere inquinavit, latrocinia quoque exercuit. Interjecto tempore quum Syracusas concessisset, diu sine fide fuit; deinde gregariam militiam sortitus, non minus tunc seditiosâ, quam antea turpi vitâ, in omne facinus promptissimus erat. Nam et manu strenuus, et in concionibus perfacundus habebatur. Brevi itaque centurio, ac deinceps tribunus militum factus est. Jam quum in diversis proeliis insignem fortitudinem præstitisset, dignus est habitus, qui in locum defuncti ducis Damascônis sufficeretur. Tum bis occupare imperium Syracusarum voluit, bis in exilium actus est.

CXLIII. *'Tyranny' of Agathocles: begins 317 B. C.* (Just. xxii. 2.)

Quum apud Murgantinos exsularet, ab his odio Syracusanorum primo prætor, mox dux belli creatur. In eo bello et urbem Leontinorum capit, et patriam suam Syracusas obsidere cœpit. Sed quum videret, fortius defendi urbem, quam oppugnari, precibus per

internuntios Hamilcarem exorat, ut inter se et Syracusanos pacis arbitrium suscipiat. *Quo intercedente*²⁰ non pax tantum Agathocli conciliatur, verum etiam prætor Syracusis constituitur. Quo facto, acceptis ab Hamilcare quinque millibus Afrorum, potentissimos quosque^a ex principibus interficit, senatum trucidat, et ex plebe quoque locupletissimos et promptissimos tollit.

CXLIV. *Wars of Agathocles with the Carthaginians.*
(Just. xxii. 3—6.)

(1) His ita gestis militem legit exercitumque conscribit; quo instructus finitimas civitates, nihil hostile metuentes, ex improvise aggreditur. Deinde quum adversus Pœnos arma movisset, Pœnique victores Syracusas obsidione cinxissent, mirâ prorsus audaciâ bellum in Africam transferre statuit. Itaque oppidanis ad obsidionis necessitatem^a frumento instructis, comitibus duobus adultis filiis, Archagătho et Heraclidâ, cursum in Africam direxit. (2) *Quo* quum venisset, universas naves, consentiente exercitu, incendi jubet, ut omnes scirent, auxilio^b fugæ adempto, aut vincendum aut moriendum esse. Deinde quum omnia, quacunque ingrederentur, prosternerent, villas castellaque incenderent, obvius ei fuit cum triginta millibus Pœnorum Hanno; sed, proelio commisso, duo^c de Siculis, tria millia de Pœnis cum ipso duce cecidere. Hac victoriâ et Siculorum animi eriguntur et Pœnorum franguntur. Castra deinde in quinto lapide^d a Carthagine statuit, ut vastitatem agrorum et incendia villarum de muris ipsius urbis specularentur.

CXLV. *Expulsion of the Carthaginians from Sicily.*
(Just. xxii. 7, 8.)

(1) His Pœnorum malis etiam deletus¹⁰ in Siciliâ cum imperatore exercitus accessit^a. Nam post pro-

fectionem Agathoclis Pœni in obsidione urbis seniores redditi, ab Antandro, fratre Agathoclis, occisione cæsi nuntiabantur^b. Itaque quum domi forisque eadem fortuna Carthaginiensium esset, non tributariæ tantum ab his urbes, sed etiam socii reges deficiebant. Quorum copiis auctus, Carthaginienses gravi prælio superat. Quo facto, tradito exercitu filio Archagatho, in Siciliam rediit, nihil actum existimans^c, si amplius Syracusæ obsiderentur. Nam post occisum Hamilcarem, Gisgonis filium, novus eo a Pœnis missus exercitus fuerat. (2) Statim igitur primo adventu ejus Siciliæ urbes, auditis rebus, quas in Africâ gesserat, certatim se ei tradunt, atque ita pulsus e Siciliâ Pœnis, totius insulæ imperium occupavit. In Africam deinde reversus, seditione militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in adventum patris dilata a filio fuerat. Igitur ad concionem vocatos blandis verbis permulsit: stipendia illis dicens ab hoste quærenda esse: communem victoriam communem prædam futuram. Sedato itaque militari tumultu, ad castra hostium exercitum ducit; ibi inconsultius prælium committendo, majorem partem exercitus perdidit. (3) Quum itaque in castra fugisset, militesque ob stipendium non solutum^d metueret, concubiâ nocte solus cum Archagatho filio profugit. Archagathus tamen, qui a patre noctis errore^e discesserat, a militibus comprehensus reducitur. Tum pactione cum hostibus factâ, milites, interfectis Archagathi liberis, Carthaginiensibus se tradidere; Archagathus ipse ab Arcesilão, amico antea patris, occisus est. Post hæc Pœni ad persequendas belli reliquias duces in Siciliam miserunt, cum quibus Agathocles pacem æquis conditionibus fecit.

CXLVI. *Death of Agathocles, 289 B. C.*

(Just. xxiii. 2.)

Brevi post tempore, Agathocles, quum spe ampliandi regni in Italiam trajecisset, gravi morbo correp-

tus est. Quum jam nulla spes esset, eum hoc malo liberari posse, bellum inter filium ejus nepotemque oritur, regnum jam quasi mortui vindicantes; occisoque filio, regnum nepos occupavit. Inter hæc domestica mala rex moritur. Carthaginienses autem, cognitis quæ in Sicilia agebantur, occasionem totius insulæ occupandæ datam sibi existimantes, magnis viribus eo trajiciunt, multasque civitates subigunt.

CXLVII. *Pyrrhus invades Sicily, 278 B. C.: retires from it 276 B. C. (Just. xxiii. 3.)*

Eo tempore Pyrrhus, rex Epiri, adversus Romanos bellum gerebat: qui imploratus a Siculis in auxilium, quum Syracusas venisset, multasque civitates subegisset, rex Siciliæ appellatur. Post hæc multa secunda proelia cum Carthaginiensibus facit. Interjecto deinde tempore, quum legati ab Italicis sociis venissent, nuntiantes, Romanis resisti non posse, deditionemque futuram, nisi subveniat, victorem exercitum in Italiam trajecit. Quo facto socii in Siciliâ ab eo defecerunt, et imperium Siciliæ tam cito amisit, quam facile quæsierat. Sed nec in Italiâ meliore felicitate usus in Epirum revertitur.

PERIOD IV.—CHAPTER III.

ROMAN HISTORY TO THE END OF THE WAR WITH
PYRRHUS, 275 B. C.CXLVIII. *Wars with the Samnites.*

Postea Romani bellum gesserunt cum Samnitibus ad quod L. Papirius Cursor cum honore dictatoris profectus est. Qui quum negotii cujusdam causâ Romam rediret, præcepit Q. Fabio Rulliano, magistro equitum^a, quem apud exercitum reliquit, ne pugnam cum hoste committeret. Sed ille, occasionem nactus, felicissime dimicavit, et Samnites delevit. Ob hanc rem a dictatore capitis^b damnatus est. At ille in urbem confugit, et ingenti favore militum et populi liberatus est; in Papirium autem tanta exorta est seditio, ut pæne ipse interficeretur.

CXLIX. *The Roman Army is made to pass under the yoke. The Samnites are conquered.*

Duobus annis post T. Veturius et Spurius Postumius consules bellum adversum Samnites gerebant. Hi a Pontio Thelesino, duce hostium, in insidias inducti sunt. Nam ad Furculas Caudinas Romanos pellexit in angustias, unde sese expedire non poterant. Ibi Pontius patrem suum Herennium rogavit, quid faciendum^a putaret. Ille ait, aut omnes occidendos esse, ut Romanorum vires frangerentur; aut omnes dimittendos, ut beneficio obligarentur. Pontius utrumque consilium improbavit, omnesque sub jugum^b misit. Samnites denique post bellum undequinquaginta annorum superati sunt.

CL. *War with Pyrrhus*, 281 B. C.

(1) Devictis Samnitibus, Tarentinis bellum indic-tum est, quia legatis Romanorum injuriam fecissent. Hi Pyrrhum, Epiri regem, contra Romanos auxilium poposcerunt. Is mox in Italiam venit, tumque primum Romani cum transmarino hoste pugnaverunt. Missus est contra eum consul P. Valerius Lævinus. Hic quum exploratores Pyrrhi cepisset, jussit eos per castra duci, ostendi omnem exercitum, tumque dimitti, ut renuntiarent Pyrrho, quæcunque a Romanis age-rentur.

(2) Pugnâ commissâ, Pyrrhus auxilio elephantorum vicit. Nox proelio finem dedit. Lævinus tamen per noctem fugit. Pyrrhus Romanos mille octingentos cepit, eosque summo honore tractavit. Quum eos, qui in proelio interfecti fuerant, omnes adversis ^a vul-neribus et truci vultu etiam mortuos jacere videret, tulisse ad coelum manus dicitur, cum hac voce: ‘Ego cum talibus viris brevi orbem terrarum subigerem.’

(3) Postea Pyrrhus Romam perrexit; omnia ferro igneque vastavit; Campaniam depopulatus est, atque ad Præneste venit, milliario ab Urbe octavo decimo. Mox terrore exercitûs, qui cum consule sequebatur, in Campaniam se recepit. Legati ad Pyrrhum de captivis redimendis missi, honorifice ab eo suscepti sunt; captivos sine pretio reddidit. Unum ex legatis, Fabricium, sic admiratus est, ut ei quartam partem regni sui promitteret, si ad se transiret; sed a Fabricio contemptus est.

(4) Quum jam Pyrrhus ingenti Romanorum ad-miratione teneretur, legatum misit Cineam, præstan-tissimum virum, qui⁷¹ pacem peteret, eâ conditione, ut Pyrrhus eam partem Italiæ, quam armis occupaverat, obtineret. Romani responderunt, eum cum Romanis pacem habere non posse, nisi ex Italiâ recessisset⁶². Cineas quum rediisset⁶³, Pyrrho, eum interroganti,

qualis ipsi Roma visa esset; respondit, se regum patriam vidisse.

(5) In altero proelio cum rege Epiri commisso, Pyrrhus vulneratus est, elephantī interfecti, viginti millia hostium cæsa sunt. Pyrrhus Tarentum fugit. Interjecto anno Fabricius contra eum missus est. Ad hunc medicus Pyrrhi nocte venit, promittens, se Pyrrhum veneno occisurum, si munus sibi daretur. Hunc Fabricius vinctum reduci jussit ad dominum. Tunc rex, generosum viri animum admiratus, dixisse fertur: Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate, quam sol a cursu suo averti potest. Paulo post Pyrrhus, tertio etiam proelio fusus, a Tarento recessit, et, quum in Græciam rediisset, apud Argos, Peloponnesi urbem, interfectus est.

PERIOD V.—CHAPTER I.

HISTORY OF THE GRÆCO-MACEDONIAN STATES TO
THE DEATH OF ATTALUS, 133 B. C.CLI. *War in Greece.* (Just. xxiv. 1, 3.)

Paulo post, dissidentibus inter se Ptolemæo Cerauno et Antiocho et Antigono regibus, omnes ferme Græciæ civitates, ducibus Spartanis, ad spem libertatis erectæ, in bellum prorumpunt; et, ne cum Antigono, sub cujus regno erant, bellum cepisse viderentur, socios ejus Ætolos aggrediuntur,—causam belli prætendentes, quod sacratum Apollini campum Cirrhæum per vim occupassent. Conjuncto exercitu, Ætolorumque finibus devastatis, magnam cladem passi sunt. Deinde, Spartanis bellum reparantibus, auxilium multæ gentes negaverunt, existimantes, dominationem eos, non libertatem Græciæ quærere. Interea bellum inter reges finitur. Nam Ptolemæus, pulso Antigono, quum regnum totius Macedoniæ occupasset, pacem cum Antiocho facit, affinitatemque cum Pyrrho, datâ ei in matrimonium filiâ suâ, jungit. Sed brevi post, incredibilibus *commisis* sceleribus, a Gallis regno spoliatus captusque, vitam ferro, ut meruerat, amisit.

CLII. *Irruption of the Gauls into Greece, 279 B. C.*
(Just. xxiv. 4, 5.)

(1) Namque Galli, abundante multitudine, quum eos non caperent terræ, quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quærendas miserunt. Ex his portio in Italiâ consedit, quæ et Romam incendit, alia

portio in Illyricos sinus penetravit, et in Pannoniâ consedit, ubi per multos annos bella cum finitimis gesserunt. Hortante deinde successu, divisis agminibus, alii³⁶ Græciam, alii Macedoniam petivere. Tantusque terror Gallici nominis fuit, ut etiam reges non lacessiti ultro pacem ingenti pecuniâ mercarentur. (2) Solus rex Macedoniæ Ptolemæus adventum Gallorum intrepidus audivit, hisque cum paucis et incompositis, quasi parricidiorum furiis^a agitatus, occurrit. Proelio commisso Macedones cæduntur. Ptolemæus multis vulneribus saucius capitur: caput ejus amputatum et lanceâ fixum circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga servavit: cæteri aut capti aut occisi.

CLIII. *The Gauls under Brennus march to Delphi.*
(Just. xxiv. 6.)

Paullo post Brennus, quo duce portio Gallorum in Græciam se effuderat, cum centum et quinquaginta millibus peditum et quindécim millibus equitum in Macedoniam irrumpit. Victo exercitu, totius regionis agros deprædatur. Tum Delphos iter vertit ad Apollinis templum spoliandum. Hoc templum positum est in monte Parnasso, in rupe undique impendente, cujus præcipitiis, ut naturali præsidio, defenditur. Multa ibi et opulenta regum populorumque visuntur munera, quæque magnificentia suâ et gratam hominum voluntatem, et Apollinis veracitatem manifestant.

CLIV. *The Gauls are repulsed.* (Just. xxiv. 7.)

(1) Brennus quum in conspectu haberet templum, ad acuendos suorum animos, prædæ ubertatem militibus ostendebat, statuasque cum quadrīgis^a, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro fusas esse affirmabat. Quâ asseveratione incitati Galli, simul et mero saucii, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Habebat Brennus lecta ex omni exercitu

peditum sexaginta quinque millia; Delphorum sociorumque nonnisi quatuor millia militum erant. (2) Hi plus in Deo, quam in viribus spei ponentes, cum contemptu hostium resistebant, Gallosque scandentes e summo montis vertice, partim saxo, partim armis obruebant. Inter hæc templorum antistites, sparsis crinibus, cum insignibus et infulis, in primam pugnantium aciem procurrunt, eos hortantes, ne cunctarentur diis antesignanis^b hostem cædere. Quibus vocibus incensi omnes certatim in proelium prosiliunt. Præsentiam Dei statim sensere. (3) Nam et terræ motu portio montis abrupta Gallorum stravit exercitum, et tempestas insecuta grandine et frigore saucios absumsit. Dux ipse Brennus, quum dolorem vulnerum ferre non posset, pugione vitam finivit. Alter ex ducibus cum decem millibus sauciorum citato agmine Græciâ excedit. Sed nec fugientibus fortuna æquior fuit; nullus sine labore et periculo dies; assidui imbres et gelu, nix, fames, lassitudo, et pervigiliæ miseras infelicias belli reliquias obterebant. Quo pacto evenit, ut brevi^c ex tanto exercitu nemo superesset.

CLV. *The Gauls pass over into Asia.*
(Just. xxv. 1, 2.)

Pace inter duos reges, Antigonom Gonātam, Demetrii filium, et Antiochum, regem Syriæ, statutâ, quum in Macedoniam Antigonus reversus esset, Gallorum exercitus, qui a Brenno ad fines tuendos relictus erat, in Macedoniam irrupit. Qui quum classem in Hellesponti litoribus collocatam incautius diripiunt, a remigibus et ab exercitûs parte, quæ eo cum conjugibus et liberis confugerat, trucidantur; tantaque cædes Gallorum fuit, ut opinio^a hujus victoriæ Antigono pacem, non a Gallis tantum, verum etiam a finitimis præstaret. Postea Galli, a Bithyniæ rege in auxilium vocati, partâ victoriâ regnum cum eo divisērunt; eamque regionem Gallogræciam cognominaverunt.

CLVI. *Pyrrhus, King of Epirus, invades Macedonia,*
274 B. C. (Just. xxv. 3.)

Interea Pyrrhus ex Siciliâ in Epirum reversus fines Macedoniæ invadit; cui Antigonus cum exercitu occurrit, victusque proelio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Macedoniam in deditionem accipit; Antigonus autem cum paucis equitibus Thessalonîcam se recepit, ut inde cum conductâ Gallorum manu bellum repararet. Rursus a Ptolemæo, Pyrrhi filio, funditus victus, cum septem comitibus fugiens salutis latebras in solitudine quærit.

CLVII. *Death of Pyrrhus (before Argos), 272 B. C.*
(Just. xxv. 4, 5.)

(1) Pyrrhus autem, in tanto fastigio regni collocatus, Græciæ Asiæque imperium meditatur. Primum illi bellum adversus Spartanos fuit: ubi majore mulierum quam virorum virtute exceptus, Ptolemæum filium, et exercitûs partem robustissimam amisit. Ptolemæus in oppugnatione urbis usque in mediam urbem procurrerat, ubi concursu multitudinis interfectus est. Cujus corpus ut relatum est patri, dixisse Pyrrhum ferunt, aliquanto^a tardius eum, quam timuerit ipse, vel temeritas ejus meruerit, occisum esse. (2) Ipse Pyrrhus quum a Spartanis repulsus Argos petiisset, ibi inter confertissimos violentissime dimicans saxo de muris ictus occiditur. Satis constans inter omnes auctores fama est, nullum nec ejus, nec superioris ætatis regem comparandum Pyrrho fuisse. Nam et vitæ sanctitate atque justitiâ optimos quosque^b æquabat; scientiâ rei militaris plurimos superabat, patriamque suam angustam et ignobilem, famâ rerum gestarum toto orbe illustrem reddidit.

CLVIII. *Antigonus defeats the Gauls. War between the Macedonians and the Epirotes.*

(Just. xxvi. 1, 2, 3.)

(1) Post mortem Pyrrhi non in Macedoniâ tantum, verum etiam in Asiâ Græciâque magni bellorum motus fuere; civitatesque mutuis inter se odiis in bellum ruebant. Inter hos motus Antigonus, qui in Macedoniæ regnum redierat, quum multiplici bello et Ptolemæi regis et Spartanorum premeretur, novusque ei hostis, Gallogræciæ exercitus, affluisset, parvâ manu adversus cæteros relictâ, adversus Gallos totis viribus profiscitur. Galli, quum hostiæ ante pugnam cæssæ infaustum pugnæ exitum portenderent, in furorem versi conjuges et liberos suos trucidant, cruentique ex recenti suorum cæde in prælium profiscuntur. Omnes occidione cæsi. (2) Post hujus pugnæ eventum, Ptolemæus et Spartani victorem hostium exercitum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus ubi eorum discessum videt, bellum Atheniensibus infert. In quo quum occupatus esset, Alexander, rex Epiri, ulcisci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines Macedoniæ depopulatur. (3) Adversus quem quum reversus a Græciâ Antigonus esset, transitione militum destitutus, regnum Macedoniæ cum exercitu amittit. Hujus filius Demetrius, puer admödum, absente patre, reparato exercitu, non solum amissam Macedoniam recipit, verum etiam Epiri regno Alexandrum spoliatur. Tanta fortunæ varietas erat! Paullo post tamen Alexander, non minore Epirotarum desiderio, quam suorum auxilio, in regnum restituitur.

CLIX. *The crimes of the brothers, Seleucus and Antiochus.* (Just. xxvii. 1, 2.)

(1) Mortuo Syriæ rege Antiocho, Seleucus, qui in ejus locum successerat, parricidio novercæ, Ptolemæi

sororis, inquinatus, a Ptolemæo terrâ marique victus est. Quum, quo se verteret, non haberet^a, Antiochi fratris auxilium implorat, oblatâ ei Asiâ inter fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem, quum esset annos quatuordëcim natus, supra ætatem regni avidus, occasione arreptâ fratrem regno spoliare conatus est. Eâ tempestate omnia bella in exitium Asiæ gerebantur. Seleucus et Antiochus fratres bellum propter Asiam gerebant; Ptolemæus, rex Ægypti, sub specie sororiæ ultionis, Asiæ inhæbat; hinc^b Bithynus Eumēnes, inde Galli Asiam depopulabantur. (2) Victo Antiocho, quum Eumenes majorem Asiæ partem occupasset, ne tunc quidem fratres a bello abstinuerunt. Antiochus victus, quum profûgo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem confugit. Sed Ptolemæus eum servari arctissimâ custodiâ jubet. Hinc operâ cujusdam mulieris, custodibus deceptis, elabitur, fugiensque a latronibus interficitur. Seleucus quoque iisdem ferme diebus, amisso regno, equo præcipitatus obiit. Sic fratres, ambo exsules, ambo regno privati, similibus casibus, scelerum suorum poenas luerunt.

CLX. *Antigonus Doson Guardian and Protector,*
233 B. C. (Just. xxviii. 3.)

Circa illa tempora Demetrius, rex Macedoniæ, Antigoni Gonâtæ filius, relicto filio Philippo admodum parvulo, decessit. Cui Antigonus Doson tutor datus, acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem se constitui laborabat. Interjecto deinde tempore, quum seditione minaci Macedonum clausus in regiâ teneretur, in publicum sine satellitibus procedit, projectoque in vulgus diademate ac purpurâ, 'dare hæc eos alteri jubet, qui aut imperare illis nesciat, aut cui parere ipsi sciant.' Commemorat deinde beneficia sua, 'ut defectionem sociorum vindicaverit: ut Dardānos, Thessalosque exsultantes morte Demetrii regis

compescuerit: ut denique dignitatem Macedōnum non solum defenderit, verum etiam auxerit. Quorum si illos pœniteat ^a, deponere se imperium et reddere illis munus suum: ipsi regem quærant, cui imperent.' Quum populus pudore motus recipere eum regnum juberet, tamdiu ^b recusavit, quoad seditionis auctores supplicio traderentur.

CLXI. *The Spartans utterly defeated at Sellasia,*
222 B. C. (Just. xxviii. 4.)

(1) Post hæc bellum Spartanis infert, qui soli adhuc Macedōnum arma contemnebant. Inter duas nobilissimas gentes summis viribus pugnabatur ⁴; quum hi pro vetere Macedonum gloriâ, illi non solum pro illibatâ libertate, sed etiam pro salute certarent. Victi Lacedæmonii non ipsi tantum, sed etiam conjuges liberique magno animo fortunam tulere. Nemo quippe in acie saluti pepercit; nulla amissum conjugem flevit; filiorum mortem senes laudabant; patribus in acie cæsis filii gratulabantur; suam vicem omnes dolebant, quod non et ipsi pro patriæ libertate cecidissent. Inter hæc nullus in urbe strepitus, nulla trepidatio; magis omnes publicam quam privatam fortunam lugebant. (2) Inter hæc Cleomènes rex, post multas hostium cædes, toto corpore suo pariter et hostium cruore madens, supervenit; ingressusque urbem non humi consedit, non cibum aut potum poposcit, non armorum onus deposuit, sed acclinis pariëti, quum quatuor millia sola ex pugnâ superfuisse conspexisset, hortatur, ut se ad meliora tempora reipublicæ reservarent. Tum cum conjuge et liberis Ægyptum ad Ptolemæum proficiscitur, a quo honorifice susceptus, diu in summâ dignatione vixit. Postremo post Ptolemæi mortem a filio ejus cum omni familiâ interficitur. Antigonus autem fortunam tantæ urbis miseratus a direptione milites prohibuit, veniamque his, qui superfuerunt, dedit. Nec multo post

ipse decessit, regnumque Philippo pupillo, annos quatuordecim nato, tradidit.

CLXII. *A general change of Rulers.* (Just. xxix. 1.)

Iisdem ferme temporibus prope universi orbis imperia novâ regum successione mutata sunt. Nam et in Macedoniâ Philippus, mortuo Antigono, regnum suscepit; et in Asiâ, interfecto Seleuco, impubes adhuc rex Antiochus constitutus est. Ægyptum, patre ac matre interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui ex crimine facinoris cognomen Philopator fuit. Etiam Spartani in locum Cleomenis suffecere Lycurgum; et apud Carthaginenses ætate immaturâ dux Hannibal constituitur, non penuriâ seniorum, sed odio Romanorum, quo eum a pueritiâ sciebant imbutum*. In his regibus pueris magna indoles virtutis enituit. Solus Ptolemæus, sicut scelestus in occupando regno, ita et segnis in administrando fuit.

CLXIII. *Alliance of Philip with Hannibal and the Carthaginians against the Romans, 215 B. C.*
(Just. xxix. 2. 4.)

Philippus quum, Dardanis aliisque finitimis superatis, Ætolis bellum inferre gestiret, a Demetrio, Illyriorum rege, impulsus est, ut Romanos aggrederetur. Querebatur ille Romanorum injuriam, 'qui, non contenti Italiæ terminis, imperium totius orbis spe complexi, bellum cum omnibus regibus gererent. Se cedere illi regno, quod Romani occupaverint, profitetur; gratus habiturus, si in possessione imperii sui socium potius quam hostes videret.' Hujusmodi oratione impulit Philippum, ut, omissis Ætolis, bellum Romanis inferret, minus negotii existimantem, quod jam victos ab Hannibale apud Trasimenum lacum audierat. Itaque ne eodem tempore multis bellis distineretur, pacem cum Ætolis facit, navesque fabricare

cœpit, quibus in Italiam trajiceret. Legatum deinde ad Hannibalem, jungendæ societatis gratiâ, cum epistolis mittit; qui a Romanis comprehensus et ad senatum perductus, incolumis dimissus est, non in honorem regis, sed ne, dubius adhuc, indubitatus hostis redderetur.

CLXIV. *Philip is compelled to make peace with the Romans.* (Just. xxix. 4.)

Paullo post autem quum Romanis nuntiatum esset, Philippum in Italiam copias trajecturum, Lævinum prætorem cum instructis navibus ad prohibendum transitum mittunt. Qui quum in Græciam trajecisset, multis promissis impulit Ætolos, ut bellum adversus Philippum susciperent. Philippus quoque Achæos in Romanorum bellum sollicitat. Interea et Dardani Macedoniæ fines vastare cœperunt, et Lævinus prætor, junctâ cum Attalo rege societate, Græciam populatur. His aliisque rebus distractus rex Macedoniæ cum Romanis pacem facit, contentis interim bellum Macedonicum distulisse; Philopœmœni autem, Achæorum prætori, quem didicerat animos sociorum ad Romanos trahere, insidias prætendit. Quibus cognitis ille Achæos auctoritate suâ a rege Macedoniæ prorsus abstraxit.

CLXV. *Proceedings of Ptolemy.* (Just. xxx. 1, 2.)

(1) Dum hæc in Græciâ geruntur, Ptolemæus, qui ad necem utriusque parentis fratris quoque cædem adjunxerat, luxuriæ se tradiderat, nec amici tantum, verum etiam omnis exercitus regis exemplum secuti erant. Quibus cognitis, Antiochus, rex Syriæ, repentinò bello multas urbes ejus oppressit, ipsamque Ægyptum aggreditur. (2) Ptolemæus autem exercitu in Græciâ conducto, secundum prælium* facit, spoliassetque regno Antiochum, si fortunam virtute juvisset.

Sed contentus recuperatione urbium, quas amiserat, factâ pace, in pristinam luxuriam revolutus, regnum perditissimis hominibus tanquam prædam permisit. Eo mortuo Alexandrini, supplicio de prædonibus illis sumto, legatos miserunt ad populum Romanum, rogantes, ut tutelam pupilli susciperent, tuerenturque regnum Ægypti, quod jam Philippum et Antiochum, factâ inter se pactione, inter se divisisse dicebant.

CLXVI. *The Romans declare War against Philip,*
200 B. C. *Battle of Cynoscephalæ, 197 B. C.*
(Just. xxx. 3, 4.)

(1) Grata legatio Romanis fuit, causam belli adversus Philippum quærentibus, qui ipsis ^a, belli Punici temporibus, insidiatus fuerat. Mittuntur itaque legati, qui Antiocho et Philippo denuntient, regno Ægypti abstineant ^b. Mittitur et M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine regnum pupilli administraret. Dum hæc aguntur, legationes Attali et Rhodiorum, injurias Philippi querentes, Romam venerunt. Quæ res omnem cunctationem Macedonici belli senatui exemit. Statim igitur titulo ^c ferendi sociis auxilii, bellum adversus Philippum decernitur, legionesque cum consule in Macedoniam mittuntur. (2) Nec multo post tempore tota Græcia, fiduciâ Romanorum ad spem pristinæ libertatis erecta, bellum Philippo intulit; atque ita quum rex undique urgeretur, pacem petere compellitur. Repudiâtâ a Senatu pace, prælium commissum est, apud Cynoscephalas in Thessaliâ inter Philippum et Flamininum, Romanorum ducem. Macedonas Romana fortuna vicit. Fractus itaque bello Philippus, pace acceptâ, nomen quidem regium retinuit; sed omnibus Græciæ urbibus extra terminos antiquæ possessionis amissis, solam Macedoniam retinuit.

CLXVII. *The Romans declare War against Antiochus, who was aided by the counsels of Hannibal.*
(Just. xxxi. 1, 2. 4.)

(1) Interea Antiochus, rex Syriæ, Ægyptum occupare statuit. Itaque Phœnicen cæterasque Syriæ quidem, sed juris Ægypti civitates, quum invasisset, legatos ad eum Senatus misit, qui denuntiarent ei, abstinere^a regno pupilli populi Romani, postremis patris precibus fidei suæ traditi. Quibus spretis, bellum ei denuntiatum est. Eodem tempore Nabis, Lacedæmoniorum tyrannus, multas Græciæ civitates occupaverat. Igitur Senatus, ne uno tempore duplici bello Romanæ vires distinerentur, scripsit Flaminio, si ei videretur, sicuti Macedoniam a Philippo, ita Græciam a Nabide liberaret. (2) Terribile quippe Antiochi bellum nomen Hannibalis fecit, quem æmuli ejus cum Antiocho inisse societatem apud Romanos criminabantur. Qui quum sibi a Romanis insidias strui intellexisset, clam nave conscensâ, cursum ad Antiochum direxit. Ad hunc quum pervenisset, negabat⁶⁷ opprimi Romanos nisi in Italiâ posse. Cujus consilia quum regi placerent, Romani ad Antiochum legatos misere, qui et regis apparatus specularentur, et Hannibalem assiduo colloquio suspectum invisumque redderent. Hic dolus bene illis successit. Quippe Antiochus reconciliatam ejus cum Romanis gratiam existimans, eum veluti hostem proditoremque sui odisse coepit.

CLXVIII. *Antiochus defeated in a naval battle.*
(Just. xxxi. 6.)

(1) Dum igitur Antiochus, falsâ suspitione deceptus, omnem belli apparatus temere et negligenter agit, Acilius, Romanus consul, omnia bello necessaria summâ industriâ parat. Itaque primâ belli congressione rex victus et fugatus castra ditia victoribus reliquit. Deinde

quum in Asiam fugiendo pervenisset, pœnitere neglecti consilii cœpit, revocatoque in amicitiam Hannibale, omnia ex sententiâ ejus agere. (2) Interim nuntiatur, Æmiliū, Romanū ducem, cum octoginta rostratis navibus adventare. Itaque, priusquam sociæ civitates ad hostes deficerent, decernere navali proelio statuit, sperans, cladem in Græciâ acceptam novâ posse victoriâ aboleri. Traditâ igitur Hannibali classe, proelium committitur. Sed nec Asiani milites Romanis, neque naves eorum pares rostratis navibus fuerunt; minor^a tamen clades ducis solertiâ fuit.

CLXIX. *Antiochus rejects the terms offered by the Romans.* (Just. xxxi. 7.)

Novæ hujus victoriæ fama nondum Romam venerat, quum jam Lucius Scipio consul creatus esset, qui bellum in Asiâ gereret. Huic datur legatus frater Africanus, cui Pœni et Hannibal superati nomen^a fecerant. Trajicientibus autem in Asiam exercitum Scipionibus, jam utrobique profligatum bellum nuntiatum est, victumque Antiochum terrestri, Hannibalem navali bello invenerunt. Primo igitur adventu eorum legatos pacem petentes ad eos Antiochus mittit, peculiare donum Africano ferentes ipsius filium, quem rex parvo navigio trajicientem ceperat. Leges pacis dicuntur: Ut rex Asiâ Romanis cederet^b, contentus regno Syriæ esset, naves universas traderet, sumtumque omnem belli Romanis restitueret. Quæ quum nuntiata Antiocho essent, nondum ita se victum esse respondit, ut spoliari se regno pateretur.

CLXX. *Defeat of Antiochus at Magnesia.*
(Just. xxxi. 8.)

(1) Igitur quum ab utrisque bellum pararetur, ingressique Asiam Romani Ilion venissent, mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit, Iliensibus,

Æneam cæterosque duces cum eo a se profectos; Romanis, se ab his procreatos, referentibus^a. Tantaque lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes et liberos solet. Profectis ab Illo Romanis, Eumēnes rex cum auxiliis occurrit; nec multo post prœlium cum Antiocho commissum. (2) Quum in dexteriore cornu pulsa legio Romana ad castra Yugeret, M. Æmilius, tribunus militum, ad tutelam castrorum relictus, armare se milites suos et extra vallum progredi jubet, strictisque gladiis fugientibus minari, morituros, nisi in prœlium revertantur; infestioraque sua, quam hostium castra, inventuros. Attonita tam ambiguo periculo legio in prœlium revertitur, magnâque cæde editâ, initium victoriæ fuit. Cæsa hostium quinquaginta millia, capta undecim. Antiocho pacem petenti nihil ad superiores conditiones additum. Captas civitates inter socios divisere Romani.

CLXXI. *The Ætolians conquered. Wars between the Messenians and Achæans. Death of Philopœmen,*
183 B. C. (Just. xxx. 4. xxxii. 1.)

(1) Ætoli, qui Romanis offensi, quod non omnem Macedoniam Philippo *ademptam* ipsis dedissent, Antiochum in bellum impulerant, illo victo soli remanserunt. Nec multo post victi, libertatem, quam adversus dominationem Atheniensium et Spartanorum inter tot Græciæ civitates soli retinuerant, amiserunt. Sub idem tempus bello inter Messenios et Achæos exorto, Achæorum imperator Philopœmen, in transitu fossæ equo præcipitatus, a multitudine hostium oppressus est. (2) Hunc, velut in illo omne bellum confecissent, in modum triumphi per universam civitatem circumduxerunt. Deinde in carcerem ducto venenum dederunt; quod ille lætus, ac si⁸⁷ vicisset, accepit, quæsito prius, an Lycortas, præfectus Achæorum, quem secundum a se esse sciebat, incolumis

effugisset? Quem ut accepit effugisse, non in totum, dicens, consultum male Achæis^a, exspiravit. Nec multo post reparato bello, Messenii vincuntur, pœnasque *interfecti* Philopœmœnis pependerunt.

CLXXII. *Perseus plots successfully against his brother's life.* (Just. xxxii. 2.)

Interim regis Macedonum domus intestinis malis agitabatur. Nam quum Demetrius, Philippi filius, a patre Romam missus, ob insignem pudorem multa favoris documenta a senatu accepisset, patri invisus esse cœpit, indignanti, plus momenti apud senatum personam filii, quam auctoritatem patris habuisse. Igitur Perseus, major filiorum regis, perspectâ patris ægritudine, quotidie absentem Demetrium apud eum criminari^a, et primo invisum, mox etiam suspectum reddere; nunc^b amicitiam Romanorum, nunc prodicionem ei patris objectare. Ad postremum insidias sibi ab eo paratas confingit, ad cujus criminis probationem immittit indices, testesque subornat. Quibus rebus patrem impulit, ut supplicium de innocente sumeret.

CLXXIII. *Death of Philip, 179 B. C.*
(Just. xxxii. 3.)

Occiso Demetrio sublatoque æmulo, non negligentior tantum Perseus in patrem, verum etiam contumacior erat; nec heredem regni, sed regem se gerebat^a. His rebus offensus Philippus impatientius in dies mortem Demetrii dolebat, et, denique fraude cognitâ, non minus scelere Persei, quam innoxii Demetrii morte cruciabatur. Brevi post tempore, morbo ex ægritudine animi contracto decessit, relicto magno belli apparatu adversus Romanos, quo postea Perseus usus est.

CLXXIV. *Death of Hannibal*, 183 B. C.

(Just. xxxii. 4. Corn. Nep. Vita Hannibal. c. 12.)

(1) Hannibal, quum ab Antiocho Romani, inter cæteras condiciones pacis, deditionem ejus deposcerent, admonitus a rege, Cretam confugit. Ibi quum se propter nimias opes invidiosum videret, contendit ad Prusiam, regem Bithyniæ. Qui quum terrestri prælio ab Eumene victus esset, et bellum in mare transulisset, Hannibal novo commento auctor victoriæ fuit. Quippe omne serpentium genus in fictiles lagēnas conjici jussit, medioque prælio in naves hostium mitti. Id primum illis ridiculum visum. Sed ubi serpentibus repleti naves cœpere, ancipiti periculo circumventi, hosti victoriam cessere. (2) Quæ ubi Romam nuntiata sunt, senatus legatos misit, qui utrumque regem in pacem cogerent, Hannibalemque deposcerent. His Prusias, quod petebant, negare non ausus, rogavit, ne id a se fieri postularent, quod adversus jus hospitii esset; ipsi^a, si possent, comprehenderent; locum, ubi esset, facile *inventuros*. Hannibal enim uno loco se tenebat in castello, quod ei a rege datum erat muneri^b, idque sic ædificarat, ut in omnibus partibus ædificii exitum sibi haberet; semper verens, ne usu eveniret, quod accidit^c. (3) Huc quum legati Romanorum venissent, ac multitudine domum ejus circumdeditissent, puer^d a janua prospiciens Hannibali dixit, plures præter consuetudinem armatos apparere. Qui imperavit ei, ut omnes fores ædificii circumiret, ac propere sibi renuntiaret, num eodem modo undique obsideretur. Puer quum omnes exitus occupatos ostendisset, sensit id non fortuito factum, sed se peti^e, neque sibi diutius vitam esse retinendam. Quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum, venenum, quod semper secum habere consueverat, sumpsit.

CLXXV. *Perseus conquered. Macedonia a Roman Province.* (Just. xxxiii. 1, 2.)

(1) Jam Macedonicum bellum summâ omnium virium contentione a Romanis geri cœptum est. Prima equitum congressio fuit, quâ Perseus victor *suspensam* omnium exspectationem^a in sui favorem traxit; misit tamen legatos ad consulem, qui pacem peterent, quam^b patri suo Romani etiam victo dedissent, impensas belli lege victi suscepturus. Sed consul Sulpicius non minus graves, quam victo, leges dixit. Dum hæc aguntur, Romani Æmilium Paulum consulem creant, eique extra ordinem Macedonicum bellum decernunt; qui quum ad exercitum venisset, non magnam moram pugnae fecit. (2) Pridie, quam^c proelium consereretur, luna nocte defecit; quod ostentum Perseo cladem finemque Macedonici regni portendere vaticinabantur. Quod vaticinium non fefellit. Perseus rex fugâ cum decem millibus talentum Samothraciam defertur; quem Cnæus Octavius ad persequendum missis a consule, cum duobus filiis, Alexandro et Philippo, cepit, captumque ad consulem duxit. Macedonia Romanorum ditioni addita. Ætolorum, nova semper bella in Græciâ excitantium, principes Romam missi, ibique, ne quid in patriâ novarent, diu detenti sunt. Tandem per multos annos legationibus civitatum senatu fatigato, in suam quisque patriam remissus est.

CLXXVI. *The Romans seek occasion to quarrel with the Achæans.* (Just. xxxiv. 1.)

(1) Macedonibus subactis, Ætolorumque viribus debilitatis, soli adhuc ex universâ Græciâ Achæi nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur, non propter singularum civitatum nimias opes, sed propter conspiracyonem^a universarum. Namque Achæi, licet

per civitates divisi, unum tamen imperium habent, singularumque urbium pericula mutuis viribus propulsant. Quærentibus igitur Romanis causas belli, tempestive fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros Achæi propter mutuum odium populabantur. (2) Spartanis a senatu responsum est, legatos se ad inspiciendas res sociorum in Græciam missuros. Legatis clam mandatum est, ut corpus Achæorum dissolverent. Hi itaque omnium civitatum principibus Corinthum evocatis, decretum senatus recitant, dicentes, expedire omnibus, ut singulæ civitates sua jura et suas leges habeant. Quod ubi omnibus innotuit, velut in furorem versi universum peregrinum populum trucidant; legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi hi, audito tumultu, trepidi fugissent.

CLXXVII. *The Achæans are conquered. Corinth plundered by Mummius, 146 B. c.*
(Just. xxxiv. 2.)

Hæc ubi Romæ nuntiata sunt, statim senatus Mumio consuli bellum Achaicum decernit, qui, omnibus strenue provisus, pugnandi copiam hostibus fecit^a. Sed apud Achæos omnia neglecta et soluta fuerunt. Itaque prædam, non proelium agitantes, vehicula ad spolia hostium reportanda, secum duxerunt, et conjuges liberosque suos ad spectaculum certaminis in montibus posuerunt. Sed proelio commisso ante oculos suorum cæsi sunt. Conjuges quoque et liberi eorum præda hostium fuere. Urbs Corinthus¹ diruitur: populus omnis sub coronâ venditur^b; ut hoc exemplo ceteris civitatibus metus novarum rerum imponeretur.

CLXXVIII. *Death of Attalus, 133 B. c. The Romans masters of Asia.* (Just. xxxvi. 4.)

Non ita^a multo post etiam Asia Romanorum facta est. Attalus ibi florentissimum ab Eumene patruo

acceptum regnum cædibus amicorum et cognatorum suppliciis fœdabat. Post multa scelera squalidam vestem sumit, barbam capillumque in modum reorum summittit: non in publicum prodire⁹⁴, non populo se ostendere, non domi lætiora convivia inire, prorsus ut pœnas scelerum pendere videretur. Omissâ deinde regni administratione, hortos fodiebat, gramina seminabat, et noxia innoxiiis permiscebat, eaque omnia veneni succo infecta, velut peculiare munus, amicis mittebat. Postea ærarisæ artis fabriscæ se tradidit, cerisque fingendis et ære fundendo et procudendo oblectabatur. Matri deinde sepulcrum facere instituit: cui operi intentus, morbum ex solis fervore contraxit, et septimâ die decessit. Hujus testamento populus Romanus heres regni est institutus.

PERIOD V.—CHAPTER II.

ROMAN HISTORY TO THE DESTRUCTION OF CORINTH
AND CARTHAGE, 144 B. C.CLXXIX. *First Punic (that is, Carthaginian) War,*
264 B. C.

Anno quadringentesimo nonagesimo post Urbem conditam Romanorum exercitus primum in Siciliam trajecerunt, regemque Syracusarum Hieronem, Pœnosque, qui multas civitates in eâ insulâ occupaverant, superaverunt. Quinto anno hujus belli, quod contra Pœnos gerebatur, primum Romani, C. Duillio et Cn. Cornelio Asinâ Coss.^a, in mari dimicaverunt. Duillius Carthaginenses vicit, triginta naves occupavit, quatuordecim mersit, septem millia hostium cepit, tria millia occidit^b. Nulla victoria Romanis gratior fuit. Duillio concessum est, ut, quum a cœnâ rediret, pueri funalia gestantes et tibicen eum comitarentur.

CLXXX. *War, continued. Invasion of Africa,*
253 B. C.

Paucis annis interjectis^a bellum in Africam translatum est. Hamilcar, Carthaginensium dux, pugnâ navali superatur; nam, perditis sexaginta quatuor navibus, se recepit^b; Romani viginti duas amiserunt. Quum in Africam venissent, Pœnos in pluribus præliis vicerunt, magnam vim hominum ceperunt, septuaginta quatuor civitates in fidem acceperunt^c. Tum

victi Carthaginienses pacem a Romanis petierunt. *Quam*³¹ quum M. Atilius Regulus, Romanorum dux, dare nollet^o nisi durissimis conditionibus, Carthaginienses auxilium petierunt a Lacedæmoniis. Hi Xanthippum miserunt, qui Romanum exercitum magno proelio vicit. Regulus ipse captus et in vincula connectus est.

CLXXXI. *First Punic War, continued. Regulus.*

[What case does *faveo* govern?]

Non tamen ubique fortuna Carthaginiensibus fāvit. Quum aliquot proeliis victi essent, Regulum rogarunt, ut³¹ Romam proficisceretur, et pacem captivorumque permutationem a Romanis obtinēret. Ille quum Romam venisset, inductus in senatum, dixit, 'se desiisse Romanum esse ex illâ die, quâ in potestatem Pœnorum venisset.' Tum Romanis suasit, ne³¹ pacem cum Carthaginiensibus facerent: 'illos enim³², tot casibus fractos, spem nullam nisi in pace habere: tanti^a non esse, ut tot millia captivorum propter se unum et paucos, qui ex Romanis capti essent, redderentur. Hæc sententia obtinuit. Regressus igitur in Africam crudelissimis suppliciis exstinctus est.

CLXXXII. *End of the first Punic War, 241 B. C.*

Tandem C. Lutatio Catulo, A. Postumio Coss.³, anno belli Punici vicesimo tertio, magnum proelium navale commissum est contra Lilybæum, promontorium Siciliae. In eo proelio septuaginta tres Carthaginiensium naves captæ, centum viginti quinque demersæ, triginta duo millia hostium capta, tredécim millia occisa sunt³³. Statim Carthaginienses pacem petierunt, eisque pax tributa est. Captivi Romanorum, qui tenebantur a Carthaginiensibus, redditi sunt.

Pœni Siciliâ, Sardiniâ et ceteris insulis, quæ intra Italiam Africamque jacent, decesserunt, omnemque Hispaniam, quæ citra Ibêrum est, Romanis permiserunt.

CLXXXIII. *An irruption of the Gauls, 223 B. C.*

Anno quingentesimo undetricesimo ingentes Gallorum copię Alpes transierunt. Sed pro Romanis tota Italia consensit: traditumque est, octingenta millia hominum ad id bellum parata fuisse. Res prospere gesta est apud Clusium^a: quadraginta millia hominum^v interfecta sunt. Aliquot annis post pugnatum est^b contra Gallos in agro Insũbrum, finitumque est bellum M. Claudio Marcello, Cn. Cornelio Scipione Coss.^c Tum Marcellus regem Gallorum, Viridom̄arum, manu sua occidit, et triumphans spolia Galli, stipiti imposita¹³, humeris suis vexit.

CLXXXIV. *Siege of Saguntum. The second Punic War, 218 B. C.*

Paulo post Punicum bellum renovatum est per Hannibalem, Carthaginensium ducem, quem pater Hamilcar, novem annos natum^a, aris admoverat, ut¹¹ odium perenne in Romanos juraret. Hic annum agens vicesimum ætatis, Saguntum, Hispaniæ civitatem, Romanis amicam, oppugnare aggressus est. Huic Romani per legatos denuntiaverunt, ut¹¹ bello abstineret. Qui quum legatos admittere nollet^b, Romani Carthaginem miserunt, ut mandaretur Hannibali^c, ne¹¹ bellum contra socios populi Romani gereret. Dura responsa a Carthaginensibus reddita. Saguntinis interea fame victis, Romani Carthaginensibus bellum indixerunt.

CLXXXV. (1) *Hannibal crosses the Alps, 218 B. c.*
Battles at the Ticinus, Trebia, Trasimene Lake.

(1) Hannibal, fratre Hasdrubāle in Hispaniā relicto²³, Pyrenæum et Alpes transiit. Traditur in Italiam octoginta millia peditum, et viginti millia equitum, septem et triginta elephantos adduxisse. Interea multi Ligūres et Galli Hannibali se conjunxerunt. Primus²⁴ ei occurrit P. Cornelius Scipio, qui proelio ad Ticinum commisso, superatus est, et, vulnere accepto¹⁴, in castra rediit. Tum Sempronius Gracchus conflixit ad Trebiam amnem. Is quoque vincitur. Multi populi se Hannibali dederunt. Inde in Tusciam progressus Flaminium Cos.^a ad Trasimēnum lacum superat. Ipse Flaminius interemtus, Romanorum viginti quinque millia cæsa sunt²⁵.

(2) [*Cannæ, 216 B. c.*] Quingentesimo et quadragesimo anno post Urbem conditam L. Æmilius Paulus et P. Terentius Varro contra Hannibalem mittuntur. Quamquam intellectum erat, Hannibalem non aliter vinci posse, quam morâ, Varro tamen, moræ impatiens, apud vicum, qui Cannæ appellatur, in Apuliâ pugnavit; ambo consules victi, Paulus interemtus est. In eâ pugnâ consulares aut prætorii viginti, senatores triginta capti aut occisi, militum quadraginta millia, equitum tria millia et quingenti perierunt. In his tantis malis nemo tamen pacis mentionem facere dignatus est. Servi, quod nunquam ante factum²⁶, manumissi et milites facti sunt.

(3) Post eam pugnam multæ Italiæ civitates, quæ Romanis paruerant, se ad Hannibalem transtulerunt. Hannibal Romanis obtulit, ut²⁷ captivos redimerent; responsumque est a senatu, eos cives non esse necesarios, qui armati^b capi potuissent. Hos omnes ille postea variis suppliciis interfecit, et tres modios aureorum annulorum Carthaginem misit, quos manibus equitum Romanorum, senatorum et militum detraxerat.

Interea in Hispaniâ frater Hannibalis Hasdrubal, qui ibi remanserat cum magno exercitu, a duobus Scipionibus vincitur, perditque in pugnâ triginta quinque millia hominum.

(4) Anno quarto postquam⁷⁷ Hannibal in Italiam venerat, M. Claudius Marcellus Cos. apud Nolam, civitatem Campaniæ, contra Hannibalem bene pugnavit. Illo tempore Philippus, Demetrii filius, rex Macedoniæ, ad Hannibalem legatos mittit, eique auxilia contra Romanos pollicetur. Qui⁷⁸ legati quum a Romanis capti essent, M. Valerius Lævinus cum navibus missus est, qui⁷⁹ regem impediret, quo minus⁸⁰ copias in Italiam trajiceret. Idem in Macedoniam penetrans regem Philippum vicit.

(5) In Siciliâ quoque res prospere gesta est. Marcellus magnam hujus insulæ partem cepit, quam Pœni occupaverant; Syracusas, nobilissimam urbem, expugnavit, et ingentem inde prædam Romam misit. Lævinus in Macedoniâ cum Philippo et multis Græciæ populis amicitiam fecit; et in Siciliam profectus, Hannonem, Pœnorum ducem, apud Agrigentum cepit; quadraginta civitates in deditionem accepit, viginti sex expugnavit. Ita omni Siciliâ receptâ cum ingenti gloriâ Romam regressus est.

(6) [*Scipio in Spain.*] Interea in Hispaniam, ubi duo Scipiones ab Hasdrubale interfecti erant, missus est P. Cornelius Scipio, vir Romanorum omnium fere primus. Hic puer duodeviginti annorum in pugnâ ad Ticinum patrem singulari virtute servavit. Deinde post cladem Cannensem multos nobilissimorum juvenum, Italiam deserere cupientium, auctoritate suâ ab hoc consilio deterruit. Viginti quatuor annorum juvenis in Hispaniam missus, die, quâ venit, Carthaginem novam cepit, in quâ omne aurum et argentum et belli apparatus Pœni habebant, nobilissimos quoque obsides, quos ab Hispanis acceperant. Hos obsides parentibus suis reddidit. Quare omnes fere Hispaniæ civitates ad eum uno animo transierunt.

(7) [*Hasdrubal cut off.*] Ab eo inde tempore res Romanorum in dies lætiores factæ sunt. Hasdrubal a fratre ex Hispaniâ in Italiam evocatus, apud Senam, Piceni civitatem, in insidias incidit, et strenue pugnans occisus est. Plurimæ autem civitates, quæ in Brutiis ab Hannibale tenebantur, Romanis se tradiderunt.

(8) [*Scipio in Africa.*] Anno decimo quarto postquam in Italiam Hannibal venerat, Scipio consul creatus et in Africam missus est. Ibi contra Hannonem, ducem Carthaginiensium, prospere pugnat totumque ejus exercitum delet. Secundo prælio undecim millia hominum occidit, et castra cepit cum quatuor millibus et quingentis militibus. Syphacem, Numidiæ regem, qui se cum Pœnis conjunxerat, cepit, eumque cum nobilissimis Numidis et infinitis spoliis Romam misit. Quâ re auditâ²⁶, omnis fere Italia Hannibalem deserit. Ipse a Carthaginiensibus in Africam redire jubetur. Ita anno decimo septimo Italia ab Hannibale liberata est.

(9) [*Zama.*] Post plures pugnas et pacem plus²⁷ semel frustra tentatam, pugna ad Zamam committitur, in quâ peritissimi duces copias suas ad bellum educebant. Scipio victor recedit; Hannibal cum paucis equitibus evadit. Post hoc prælium pax cum Carthaginiensibus facta est. Scipio quum Romam redisset, ingenti gloriâ triumphavit, atque Africanus appellatus est. Sic finem accepit secundum Punicum bellum post annum undevicesimum quam²⁷ cœperat.

CLXXXVI. *War with Philip, Cynoscephalæ,*
197 B. C.

Finito Punico bello, secutum est Macedonicum contra Philippum regem. Superatus est rex a T. Quinctio Flaminio apud Cynoscephalas, paxque ei data est his legibus^a: ne Græciæ civitatibus, quas Romani contra eum defenderant, bellum inferret; ut captivos et trans-

fugas redderet; quinquaginta solum naves haberet; reliquas Romanis daret; mille talenta præstaret, et obsidem daret filium Demetrium. T. Quinctius etiam Lacedæmoniis intulit bellum, et ducem eorum Nabidem vicit.

CLXXXVII. *War with Antiochus.*

Finito bello Macedonico, secutum est bellum Syriacum contra Antiochum regem, cum quo Hannibal se junxerat. Missus est contra eum L. Cornelius Scipio Cos., cui frater ejus Scipio Africanus legatus^a est additus. Hannibal navali prælio victus, Antiochus autem ad Magnesiam, Asiæ civitatem, a Cornelio Scipione Cos. ingenti prælio fusus est. Tum rex Antiochus pacem petit. Data est ei hac lege, ut ex Europâ et Asiâ recederet, atque intra Taurum se contineret; decem millia talentorum et viginti obsides præberet; Hannibalem, concitorem belli, dederet. Scipio Romam rediit et ingenti gloriâ triumphavit. Ad imitationem fratris nomen Asiatici accepit.

CLXXXVIII. *War with Perseus. Pydna, 168 B. C.*

Philippo, rege Macedoniæ, mortuo, filius ejus Perseus rebellavit, ingentibus copiis paratis. Dux Romanorum, P. Licinius Cos. contra eum missus, gravi prælio a rege victus est. Rex tamen pacem petebat. Cui Romani eam præstare noluerunt, nisi his conditionibus, ut se et suos Romanis dederet. Mox Æmilius Paulus Cos. regem ad Pydnam superavit, et viginti millia peditum ejus occidit. Equitatus cum rege fugit. Urbes Macedoniæ omnes, quas rex tenuerat, Romanis se dediderunt. Ipse Perseus ab amicis desertus in Pauli potestatem venit. Hic, multis etiam aliis rebus gestis, cum ingenti pompâ Romam rediit in nave Persei, inusitatæ magnitudinis; nam sedecim remorum ordines habuisse dicitur. Trium-

phavit magnificentissime in curru aureo, duobus filiis utroque latere adstantibus. Ante currum inter captivos duo regis filii et ipse Perseus ducti sunt.

CLXXXIX. (1) *Third Punic War*, 149 B. c.

Tertium deinde bellum contra Carthaginem susceptum est, sexcentesimo et altero anno ab Urbe conditâ, anno quinquagesimo primo, postquam secundum bellum Punicum transactum erat. L. Manlius Censorinus et M'. Manilius Coss. in Africam trajecerunt et oppugnaverunt Carthaginem. Multa ibi præclare gesta sunt per Scipionem, Scipionis Africani nepotem, qui tribunus in Africâ militabat. Hujus apud omnes ingens metus et reverentia erat, neque quidquam magis Carthaginiensium duces vitabant, quam contra eum prælium committere.

(2) [*Carthage destroyed.*] Quum jam magnum esset Scipionis nomen, tertio anno postquam Romani in Africam trajecerant, consul est creatus et contra Carthaginem missus. Is hanc urbem, a civibus acerrime defensam, cepit ac diruit. Ingens ibi præda facta, plurimaque inventa sunt, quæ multarum civitatum excidiis Carthago collegerat. Hæc omnia Scipio civitatibus Italiæ, Siciliæ, Africæ reddidit, quæ sua recognoscebant. Ita Carthago, septingentesimo anno postquam condita erat, deleta est. Scipio nomen Africani junioris accepit.

CXC. *Corinth taken*, 146 B. c.

Interim in Macedoniâ quidam Pseudophilippus arma movit, et P. Juvencium, Romanorum ducem, ad internecionem vicit. Post eum Q. Cæcilius Metellus dux a Romanis contra Pseudophilippum missus est, et viginti quinque millibus ex militibus ejus occisis, Macedoniam recepit; ipsum etiam Pseudophilippum in potestatem suam redegit. Corinthiis quoque bellum

indictum est, nobilissimæ Græciæ civitati, propter injuriam Romanis legatis illatam. Hanc Mummius consul cepit ac diruit. Tres igitur Romæ simul celeberrimi triumphi fuerunt: Scipionis ex Africâ, ante cujus currum ductus est Hasdrubal; Metelli ex Macedoniâ, cujus currum præcessit Andriscus, qui et Pseudophilippus dicitur; Mummii ex Corintho, ante quem signa ænea et pictæ tabulæ et alia urbis clarissimæ ornamenta prælata sunt.

PERIOD VI.

ROMAN HISTORY TO THE DEATH OF AUGUSTUS,
14 A. D. ROME ADVANCES TO UNIVERSAL
DOMINION.

[“And behold a fourth beast, dreadful and terrible, and strong exceedingly; and it had great iron teeth: it devoured and brake in pieces, and stamped the residue with the feet thereof.”—Daniel vii. 7.]

CXC. *War with the Lusitanians. Viriāthus.*
144 B. C. [145, Clinton.]

Anno sexcentesimo decimo post Urbem conditam Viriāthus in Lusitaniā bellum contra Romanos excitavit. Pastor primo fuit, mox latronum dux; postremo tantos ad bellum populos concitavit, ut vindex libertatis Hispaniæ existimaretur. Denique a suis interfectus est. Quum interfectores ejus præmium a Cæpione Cos. peterent, responsum est, nunquam Romanis placuisse, imperatorem a militibus suis interfici.

CXCII. *Numantia taken, 133 B. C.*

Deinde bellum exortum est cum Numantinis, civitate Hispaniæ. Victus ab his Qu. Pompejus, et post eum C. Hostilius Mancinus Cos., qui pacem cum iis fecit infamem, quam populus et senatus jussit infringi, atque ipsum Mancinum hostibus tradi. Tum P. Scipio Africanus in Hispaniam missus est. Is primum militem ignavum et corruptum correxit: tum multas Hispaniæ civitates partim bello cepit, partim in deditionem

accepit. Postremo ipsam Numantiam fame ad deditionem coëgit, urbemque evertit; reliquam provinciam in fidem accepit.

CXCIII. *War with Jugurtha, 112 B. C.*

P. Scipione Nasica et L. Calpurnio Bestia Coss. Jugurthæ, Numidarum regi, bellum illatum est, quod Adherbalem et Hiempsalem, Micipsæ filios, patruelles suos, interemisset. Missus adversus eum Cos. Calpurnius Bestia, corruptus regis pecuniâ, pacem cum eo flagitiosissimam fecit, quæ a senatu improbata est. Denique Qu. Cæcilius Metellus Cos. Jugurtham variis proeliis vicit, elephantos ejus occidit vel cepit, multas civitates ipsius in deditionem accepit. Ei successit C. Marius, qui bello terminum posuit, ipsumque Jugurtham cepit. Ante currum triumphantis Marii Jugurtha cum duobus filiis ductus est vinctus, et mox jussu consulis in carcere strangulatus.

CXCIV. *War with the Cimbri and Teutones. They are defeated by Marius, 101 B. C.*

Dum bellum in Numidiâ contra Jugurtham geritur, Cimbri et Teutones aliæque Germanorum et Gallorum gentes Italiæ^a minabantur, pluresque Romanorum exercitus fuderunt. Ingens fuit Romæ timor, ne iterum Galli Urbem occuparent. Ergo Marius Cos. creatus, eique bellum contra Cimbros et Teutones decretum est; belloque protracto, tertius ei et quartus consulatus delatus est. In duobus proeliis cum Cimbri ducenta millia hostium cecidit, octoginta millia cepit, eorumque regem Theutobochum; propter quod meritum absens quinto consul creatus est. Interea Cimbri et Teutones, quorum copia adhuc infinita erat, in Italiam transierunt. Iterum a C. Mario et Qu. Catulo contra eos dimicatum est⁴⁴ ad Veronam. Cen-

tum et quadraginta millia aut in pugnâ aut in fugâ cæsa sunt; sexaginta millia capta. Tria et triginta Cimbris ^b signa sublata sunt.

CXCV. *Social or Marsian War, 95 B. C.*

Sexcentesimo quinquagesimo nono anno ab Urbe conditâ in Italiâ gravissimum bellum exarsit. Nam Picentes, Marsi Pelignique, qui multos annos populo Romano obedierant, æqua cum illis jura sibi dari postulabant. Perniciosum admōdum hoc bellum fuit. P. Rutilius Cos. in eo occisus est; plures exercitus fusi fugatique. Tandem L. Cornelius Sulla cum ^o alia egregie gessit, tum Cluentium, hostium ducem, cum magnis copiis fudit. Per quadriennium cum gravi utriusque partis calamitate hoc bellum tractum est. Quinto demum anno L. Cornelius Sulla ei imposuit finem. Romani tamen, id quod ^a prius negaverant, jus civitatis, bello finito ^c sociis tribuerunt.

CXCVI. *Mithridatic War. First Civil War.*
Marius, Sulla. 88 B. C.

Anno Urbis conditæ sexcentesimo sexagesimo sexto primum Romæ bellum civile exortum est; eodem anno etiam Mithridaticum. Causam bello civili C. Marius dedit. Nam quum Sullæ bellum adversus Mithridatē, regem Ponti, decretum esset, Marius ei ^a hunc honorem eripere conatus est. Sed Sulla, qui adhuc cum legionibus suis in Italiâ morabatur, cum exercitu Romam venit, et adversarios cum interfecit, tum fugavit. Tum rebus Romæ utcunque compositis, in Asiam profectus est, pluribusque præliis Mithridatem coëgit, ut ¹ pacem a Romanis peteret, et Asiā, quam invaserat, relictā ², regni sui finibus contentus esset.

CXC VII. *Civil War, continued.*

Sed dum Sulla in Græciâ et Asiâ Mithridatem vincit, Marius, qui fugatus fuerat, et Cornelius Cinna, unus ex ⁷⁰ consulibus, bellum in Italiâ repararunt; et ingressi Romam, nobilissimos ex ⁷⁰ senatu, et consulares viros interfecerunt; multos proscripserunt ^a; ipsius Sullæ domo eversâ, filios et uxorem ad fugam compulerunt. Universus reliquus senatus ^b, ex Urbe fugiens, ad Sullam in Græciam venit, orans, ut ⁵¹ patriæ subveniret. Sulla in Italiam trajecit, hostium exercitus vicit, mox etiam Urbem ingressus est, quam cæde et sanguine civium replevit. Quatuor millia inermium, qui se dediderant, interfici jussit; duo millia equitum et senatorum proscripsit. Tum de ^c Mithridate triumphavit. Duo hæc bella funestissima, Italicum, quod et Sociale dictum est, et Civile, consumserunt ultra centum et quinquaginta millia hominum, viros consulares ^d viginti quatuor, prætorios septem, ædilitios sexaginta, senatores fere ducentos.

CXC VIII. *Mithridatic War, continued. Lucullus.*

Anno Urbis conditæ sexcentesimo septuagesimo sexto, L. Licinio Lucullo et M. Aurelio Cottâ Coss. mortuus est Nicomêdes, rex Bithyniæ, et testamento populum Romanum fecit heredem. Mithridates, pace ruptâ ²², Asiam rursus voluit invadere. Adversus eum ambo consules missi variam habuere fortunam. Cotta apud Chalcedonem victus prælio, a rege etiam intra oppidum obsessus est. Sed quum se inde Mithridates Cyzicum transtulisset, ut hac urbe captâ ¹⁴ totam Asiam invaderet, Lucullus ei alter consul occurrit, ac dum Mithridates in obsidione Cyzici commoratur, ipse eum a tergo obsedit, fameque consumtum multis præliis vicit. Postremo Byzantium fugavit; navali quoque prælio ejus duces oppressit. Ita unâ hieme

et æstate a Lucullo centum fere millia militum regis extincta sunt.

CXCIX. *War of the Gladiators. Spartacus, 76 B. C.*

Anno Urbis sexcentesimo septuagesimo octavo novum in Italiâ bellum commotum est. Septuaginta enim quatuor gladiatores, ducibus Spartaco, Crixo et CEnomao, e ludo gladiatorio, qui Capuæ erat, effugerunt, et per Italiam vagantes pæne non levius bellum, quam Hannibal, moverunt. Nam contraxerunt exercitum fere sexaginta millium armatorum, multosque duces et duos Romanos consules vicerunt. Ipsi victi sunt in Apuliâ a M. Licinio Crasso proconsule, et post multas calamitates Italiæ, tertio anno huic bello finis est impositus.

CC. *Successes of Lucullus against Mithridates.*

Interim L. Lucullus bellum Mithridaticum persequutus, regnum Mithridatis invasit, ipsumque regem apud Cabira¹ civitatem, quo ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, ingenti proelio superatum fugavit, et castra ejus diripuit. Armenia quoque minor, quam tenebat, eidem^a erepta est. Susceptus est Mithridates a Tigrane, Armeniæ rege, qui tum ingenti gloriâ imperabat; sed hujus quoque regnum Lucullus est ingressus; Tigranocerta, nobilissimam Armeniæ civitatem, cepit; ipsum regem, cum magno exercitu venientem, ita vicit⁴⁰, ut robur militum Armeniorum deleteret. Sed quum Lucullus finem bello imponere pararet, successor ei missus est.

CCI. *Pompey puts down the Pirates, 67 B. C. Is appointed successor to Lucullus. Death of Mithridates, 63 B. C.*

Per illa tempora piratæ omnia maria infestabant ita⁴⁰, ut Romanis, toto orbe terrarum victoribus, sola

navigatio tuta non esset. Quare id bellum Cn. Pompejo decretum est, quod intra paucos menses incredibili felicitate et celeritate confecit. Mox ei delatum bellum contra regem Mithridatem et Tigranem. Quo³¹ suscepto³², Mithridatem in Armeniâ minore nocturno proelio vicit, castra diripuit, et quadraginta millibus ejus occisis¹⁶, viginti tantum de exercitu suo perdidit et duos centuriones. Mithridates fugit cum uxore et duobus comitibus, neque³³ multo post, Pharnâcis filii sui seditione coactus, venenum hausit. Hunc vitæ finem habuit Mithridates, vir ingentis industriæ atque consilii. Regnavit annis sexaginta³⁰, vixit septuaginta duobus: contra Romanos bellum habuit annis quadraginta.

CCII. *Victories of Pompey over Tigranes: he takes Jerusalem, 63 B. C.*

Tigrani deinde Pompejus bellum intulit. Ille se ei dedit, et in castra Pompeji venit, ac diadēma suum in ejus manibus collocavit, quod ei Pompejus reposuit. Parte^a regni eum multavit et grandi pecuniâ. Tum alios etiam reges et populos superavit. Armeniam minorem Deiotáro, Galatiæ regi, donavit, quia auxilium contra Mithridatem tulerat. Seleuciam, vicinam Antiochiæ civitatem, libertate donavit^b, quod regem Tigranem non recepisset. Inde in Judæam transgressus, Hierosolýmam, caput gentis, tertio mense cepit, duodécim millibus Judæorum occisis³³, ceteris in fidem receptis. *His gestis*^c finem antiquissimo bello imposuit. Ante triumphantis currum ducti sunt filii Mithridatis, filius Tigranis, et Aristobŭlus, rex Judæorum. Præolata ingens pecunia, auri atque argenti infinitum. Hoc tempore nullum per orbem terrarum grave bellum erat.

CCIII. *Catiline's Conspiracy*, 63 B. c.

M. Tullio Cicerone oratore et C. Antonio Coss. anno ab Urbe conditâ sexcentesimo undenonagesimo L. Sergius Catilina, nobilissimi generis vir, sed ingenii pravissimi, ad delendam patriam conjuravit cum quibusdam, claris quidem^a, sed audacibus viris. A Cicerone urbe expulsus est, socii ejus deprehensi et in carcere strangulati sunt. Ab Antonio, altero consule, Catilina ipse proelio victus est et interfectus.

CCIV. *Cæsar Consul*, 59 B. c.: *in Gaul*, 58 B. c.

Anno Urbis conditæ sexcentesimo nonagesimo tertio C. Julius Cæsar cum L. Bibulo consul est factus. Quum ei Gallia decreta esset, semper vincendo usque ad Oceanum Britannicum processit. Domuit autem annis novem fere omnem Galliam, quæ inter Alpes, flumen Rhodānum, Rhenum et Oceanum est. Britannis mox bellum intulit, quibus ante eum ne nomen quidem^a Romanorum cognitum erat; Germanos quoque trans Rhenum aggressus, ingentibus præliis vicit.

CCV. *Crassus slain by the Parthians*, 53 B. c.

Circa eadem tempora M. Licinius Crassus contra Parthos missus est. Et quum circa Carras contra omina et auspicia prælium commisisset, a Surenâ, Orōdis regis duce, victus et interfectus est cum filio, clarissimo et præstantissimo juvene. Reliquiæ exercitûs per C. Cassium quæstorem servatæ sunt.

CCVI. *Civil War of Pompey and Cæsar*, 49 B. c.

Hinc jam bellum civile successit, quo Romani nominis fortuna mutata est. Cæsar enim victor e Galliâ rediens, absens cœpit poscere alterum con-

sulatum; quem quum aliqui sine dubitatione deferrent^a, contradictum est a Pompejo et aliis, jussusque est, dimissis exercitibus¹⁹, in urbem redire. Propter hanc injuriam ab Arimīno, ubi milites congregatos habebat, infesto exercitu Romam contendit. Consules cum Pompejo, senatusque omnis atque universa nobilitas ex urbe fugit, et in Græciam transiit; et, dum senatus bellum contra Cæsarem parabat, hic, vacuum urbem ingressus, dictatorem se fecit.

CCVII. *The Pompeians defeated in Spain. Battle of Pharsālia, 48 B. C. Death of Pompey.*

Inde Hispanias petit, ibique Pompeji legiones superavit; tum in Græciā adversum Pompejum ipsum dimicavit. Primo proelio victus est et fugatus; evasit tamen, quia nocte interveniente Pompejus sequi noluit; dixitque Cæsar, nec^a Pompejum scire vincere, et illo tantum die se potuisse superari²⁵. Deinde in Thessaliā apud Pharsālum ingentibus utrinque copiis commissis dimicaverunt^b. Nunquam adhuc Romanæ copię majores, neque melioribus ducibus convenerant. Pugnatum est²⁴ ingenti contentione, victusque ad postremum Pompejus, et castra ejus direpta sunt. Ipse fugatus Alexandriā petiit, ut a rege Ægypti, cui tutor a senatu datus fuerat, acciperet auxilia. At hic fortunam magis, quam amicitiam, secutus, occidit Pompejum, caput ejus et annulum Cæsari misit. Quo conspecto²⁰, Cæsar lacrimas fudisse dicitur, tanti viri intuens caput, et generi quondam sui.

CCVIII. *Death of Cæsar, 44 B. C.*

Quum ad Alexandriā venisset Cæsar, Ptolemæus ei insidias parare voluit; quā de causā regi bellum illatum est. Rex victus in Nilo periit, inventumque est corpus ejus cum loricā aureā. Cæsar, Alexandriā potitus, regnum Cleopatრæ dedit. Tum inde profectus

Pompejanarum partium reliquias est persequutus, bellisque civilibus toto terrarum orbe compositis¹⁴, Romam rediit. Ubi quum insolentius^a agere cœpisset, conjuratum est in eum a sexaginta vel amplius senatoribus, equitibusque Romanis. Præcipui fuerunt inter conjuratos Bruti duo, ex genere illius Bruti, qui, regibus expulsis²⁰, primus Romæ consul fuerat, C. Cassius et Servilius Casca. Ergo Cæsar quum in curiam venisset²⁶, viginti tribus vulneribus confossus est.

CCIX. *The second Triumvirate, 43 B. c. [Octavianus, Antonius, Lepidus.] Death of Cicero.*

Interfecto Cæsare, anno Urbis septingentesimo nono, bella civilia reparata sunt. Senatus favebat Cæsaris percussoribus, Antonius Cos. a Cæsaris partibus stabat^a. Ergo turbatâ republicâ, Antonius, multis sceleribus commissis¹⁴, a senatu hostis judicatus est. Fusus fugatusque Antonius, amisso exercitu, confugit ad Lepidum, qui Cæsari^b magister equitum fuerat, et tum grandes copias militum habebat; a quo susceptus est. Mox Octavianus cum Antonio pacem fecit, et quasi vindicaturus^c patris sui mortem, a quo per testamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus extorsit, ut sibi juveni viginti annorum consulatus daretur. Tum junctus cum Antonio et Lepido rempublicam armis tenere cœpit, senatumque proscripsit. Per hos etiam Cicero orator occisus est multique alii nobiles.

CCX. *Battle of Philippi, 42 B. c.*

Interea Brutus et Cassius, interfectores Cæsaris, ingens bellum moverunt. Profecti contra eos Cæsar Octavianus, qui postea Augustus est appellatus, et M. Antonius, apud Philippos, Macedoniæ urbem, contra eos pugnaverunt. Primo proelio victi sunt

Antonius et Cæsar; periit tamen dux nobilitatis Cassius; secundo Brutum et infinitam nobilitatem, quæ cum illis bellum susceperat, victam interfecerunt. Tum victores rempublicam ita^a inter se diviserunt, ut Octavianus Cæsar Hispanias, Gallias, Italiam teneret; Antonius Orientem, Lepidus Africam acciperet.

CCXI. *Battle of Actium*, 31 B. c.

Paulo post Antonius, repudiata²² sorore Cæsaris Octaviani, Cleopatram, reginam Ægypti, uxorem duxit^a. Ab hac incitatus ingens bellum commovit, dum Cleopatra cupiditate muliebri optat Romæ regnare. Victus est ab Augusto navali pugnâ clarâ et illustri apud Actium, qui locus in Epiro est. Hinc fugit in Ægyptum, et desperatis rebus, quum omnes ad Augustum transirent, se ipse interemit. Cleopatra quoque aspidem sibi admisit, et veneno ejus exstincta est. Ita bellis toto orbe confectis, Octavianus Augustus Romam rediit anno duodecimo quam²⁷ consul fuerat. Ex eo inde tempore rempublicam per quadraginta et, quatuor annos solus obtinuit. Ante enim duodécim annis cum Antonio et Lepido tenuerat. Ita ab initio principatûs ejus usque ad finem quinquaginta sex anni fuêre.

PERIOD VII.

ROMAN HISTORY TO THE DEATH OF ANTONINUS PIUS.

CCXII. *Tiberius*, 14 A. D. (*Tursellinus*.)

(1) Tiberius Nero, privignus idem ac gener heresque Augusti, totus ab illo diversus fuit; ingenio non solum arroganti trucique, sed etiam occulto fingendisque virtutibus subdolo. Principia ejus imperii moderata, Germanici Cæsaris metu. Quo extincto, metu solutus, mores solvit. Sed ejus petulantiae^a a Liviâ matre, quam reverebatur, non nihil obstitum. Rege Cappadociæ, per speciem amicitiae, evocato retentoque, ejus regnum in provinciam redegit. Herodem Agrippam, Ascalonitæ Herodis nepotem, qui Romam Herodis Antipæ accusator venerat, in custodiam tradidit, quia publice precatus erat, ut Cajum, Germanici filium, videret Augustum.

(2) Inter hæc, Liviâ matre demortuâ, in omne ruit crudelitatis genus. Drusum Cæsarem, ex se genitum, affectati regni^a suspectum, veneno sustulit. Neronem ac Drusum, Germanici filios, nepotes suos, fame necavit. Sejani præfecti prætorii^b instinctu, Romam primorum civitatis cædibus polluit. Sed tandem ira Principis in ipsum vertit crudelitatis auctorem. In Capream¹ insulam cum secessisset², eam infamem reddidit suâ nequitia luxuque. Ad ultimum, deliciis confectus, ad Misenum exstinguitur, principatûs sui anno vicesimo tertio.

(3) Anno ante excessum Augusti decimo quinto Jesus Christus, æternus Dei Filius, ex Mariâ virgine

genitus est, e coelo missus piaculum cœlestis iræ, magister ac vindex generis humani. Itaque triginta tres annos natus, a Judæis in crucem actus, suo sanguine scelus humanum luit; ac suis sectatoribus viam munivit in cœlum, anno imperii Tiberii Cæsaris duodevicesimo.

CCXIII. *Caligula*, 38 A. D.

Cajus Caligula, Germanico et Agrippinâ genitus, in castris militari habitu educatus, ex eoque Caligula^a dictus est. Is primo quidem haud indignum se Germanico patre, ac populi Rom. favore, præbuit. Sed brevi tyrannus exstitit, Tiberio immanior. Quum plurima vesanæ mentis deliria edidisset, et adversum cunctos ingenti avaritiâ, libidine, crudelitate sæviret, interfectus in palatio est anno imperii tertio.

CCXIV. *Claudius*, 41 A. D.

Claudius Nero, Caligulæ patruus, ab eo ad ludibrium reservatus, imperii successor fuit; bonus princeps magis, quam sapiens. Britanniam et Orcadas insulas, sine prælio ac sanguine, subegit. In amicos adeo effusus, ut A. Plautium, ob res in Britannia prospere gestas triumphantem, Cæsar ipse prosequeretur, eique Capitolium conscendenti⁶ lævum tegeret latus^a. Illud dementer^b, quod, præterito²² Britanico filio, Neronem privignum hæredem imperii fecit. Itaque privigni fraude pater cum filio exstinguitur. Tenet fama, venenum Claudio ab Agrippinâ conjugē in boleto datum. Annos imperavit quatuordecim.

CCXV. *Nero*, 54 A. D.

Nero, Germanici ex filiâ nepos, Caligula avunculo magis, quam avo, se similem præbuit. Agrippinam matrem, Octaviam conjugem, Antoniam amitam, aliosque cognatione proximos, Senecam quoque præ-

ceptorem, Lucani poëtæ patruum, ipsumque Lucanum, necavit. Ad hæc magnam urbis partem, obscuris ædibus informem, per ludum incendit, ut Trojæ repræsentaret incendium: culpam poenamque in Christianos transtulit. In re militari nihil omnino ausus, Britanniam pæne amisit. A senatu hostis judicatus, e palatio fugit, et in suburbano se liberti sui interfecit, trigesimo et altero ætatis anno, imperii quarto decimo; atque in eo omnis familia Augusti consumpta est.

CCXVI. *Galba, Otho, Vitellius*, 69 A. D.

(1) Sergius Galba, Cæsar ab exercitu creatus, Neroni successit. Sed nimia severitas breve ejus imperium fecit. Othonis insidiis mense septimo jugulatur.

(2) Otho Silvius, invaso imperio, haud diuturnior eo, quem sustulerat, Cæsar fuit. Quippe, a Vitellio, qui a Germanicis legionibus imperium acceperat, ad Cremonam levi proelio victus, voluntariam mortem oppetiit mense imperii quarto.

(3) Vitellius, a Vespasiani ducibus multo cum dedecore captus, per urbem raptatur nudus. Tandem jugulatus, præcipitatur in Tiberim mense imperii octavo.

CCXVII. *Vespasian*, 70 A. D.

(1) Vespasianus huic successit, factus apud Palæstinam imperator; princeps obscure quidem natus, sed optimis comparandus. A Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam missus, tricies et bis cum hoste confligit, duas validissimas gentes, viginti oppida, insulam Vectam, Britannię proximam, imperio Romano adjecit. Romæ se in imperio moderatissime gessit: pecuniæ tantum avidior^a fuit, ita^b ut eam nulli injuste auferret; quam quum omni diligentia colligeret, tamen studiosissime largiebatur, præcipue indigentibus. Placi-

dissimæ lenitatis, ut qui^e majestatis quoque contra se reos non facile puniret ultra exsiliî pœnam. Sub hoc Judæa Romano accessit^d imperio, et Hierosolyma, quæ fuit urbs nobilissima Palæstinæ. Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ ante hoc tempus fuerant, item Thraciam, Ciliciam, Commagenen, quæ sub regibus amicis egerant, in provinciarum formam redegit.

(2) Offensarum et inimicitiarum immemor fuit: convicia, a causidicis et philosophis in se dicta, leniter tulit: diligens tamen coercitor disciplinæ militaris. Hic cum Tito filio de Hierosolymis triumphavit. Per hæc quum senatui et populo, postremo cunctis amabilis ac jucundus esset, profluvio ventris^e exstinctus est in villâ propriâ, circa Sabinos, annum ætatis agens sexagesimum nonum, imperii nonum et diem septimum: atque inter Divos relatus est.

CCXVIII. *Titus*, 79 A. D.

(1) Huic Titus filius successit, qui et ipse Vespasianus est dictus; vir omnium virtutum genere mirabilis adeo, ut amor et deliciæ humani generis diceretur. Romæ tantæ civilitatis in imperio fuit, ut nullum omnino puniret, convictos adversum sese conjurationis ita dimiserit, ut in eâdem familiaritate, quâ⁴⁹ antea, habuerit. Facilitatis et liberalitatis tantæ fuit, ut, negaret *quemquam oportere tristem a principe discedere*; præterea quum quodam die in cœnâ recordatus fuisset, nihil se illo die cuiquam præstitisse, dixerit: 'amici, hodie diem perdiidi.' Hic Romæ amphitheatrum ædificavit, et quinque millia ferarum in dedicatione ejus occidit.

(2) Per hæc inusitato favore dilectus, morbo periit in eâ, quâ pater, villâ, post biennium, menses octo, dies viginti, quam²⁷ imperator erat factus, ætatis anno altero et quadragesimo. Tantus luctus eo mortuo³⁰

publicus fuit, ut omnes tanquam in propriâ doluerint orbitate. Senatus, obitu ipsius circa vesperam nunciato, nocte irrupit in curiam, et tantas ei mortuo laudes gratiasque conguessit, quantas nec vivo unquam egerat, nec præsentî. Inter Divos relatus est.

CCXIX. *Domitian*, 81 A. D.

Domitianus mox accepit imperium, frater ipsius junior: Neroni, aut Caligulæ, aut Tiberio similior, quam patri, vel fratri suo. Primis tamen annis moderatus in imperio fuit, mox ad ingentia vitia progressus, libidinis, iracundiæ, crudelitatis, avaritiæ, tantum in se odii concitavit, ut merita et patris et fratris aboleret. Interfecit nobilissimos ex ⁷⁰ senatu: dominum se et deum primus appellari jussit: nullam sibi nisi auream et argenteam statuam in Capitolio poni passus est: consobrinos suos interfecit: superbia quoque in eo execrabilis fuit. Expeditiones quatuor habuit: unam adversum Sarmâtas; alteram adversum Cattos; duas adversum Dacos. De Dacis Cattisque duplicem triumphum egit: de Sarmâtis solam lauream usurpavit. Multas tamen calamitates iisdem bellis passus est. Quum ob scelera universis exosus esse cœpisset, interfectus est suorum conjuratione in palatio, anno ætatis quadragesimo quinto, imperii quinto decimo. Funus ejus cum ingenti dedecore per vespillones exportatum, et ignobiliter est sepultum.

CCXX. *Nerva*, 96 A. D.

Nerva Coccejus, affectâ jam ætate, a Domitiani interfectores delatum accepit imperium. Bonus, sed brevis, imperator exstitit. Actis Domitiani rescissis, adempta per injuriam bona restituit. Tanta porro ejus ab integritate vitæ fiducia, palam ut dictitaret, ita se imperâsse, ut, abrogato imperio, privatam securus

vitam esset acturus. Exstinctus est altero anno, quam²⁷ ad principatûs fastigium ascenderat; nullâ re memorabilior, quam quod Trajanum adoptione ad imperium adscivit; virum, non alienum modo, sed etiam alienigenam, ob eximiam virtutem, proximis præferens.

CCXXI. *Trajan*, 98 A. D.

Ulpius Trajanus, natus in Hispaniâ, imperium ita gessit, ut omnibus prope Romanis imperatoribus præferatur. Iræ potens adeo, ut nunquam ab eâ vinceretur. Militaris disciplinæ custos comiter severus: benignitate in milites singulari. Cum fasciæ ad obliganda militum vulnera deessent, ne subuculæ quidem²⁸ suæ parcebat. Pedibus plerumque præibat exercitum, ut pedites alacrius sequerentur. Itaque miles imperatori non defuit. Daciam subegit; Armeniam recepit de Parthis; Persiden, Seleuciam, Babyloniam, maximamque Asiæ partem, Romano adjunxit imperio. Exin, ad Indiæ fines progressus, tres novas in itinere provincias fecit, Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam. His Arabiam adjecit. Et bellicam gloriam urbanis artibus vicit; comitate, moderatione, liberalitate, inter omnes eminens. Omnino, ut ipse dicere solitus erat, Talem se præbebat imperatorem privatis, qualem erga se esse imperatorem privatus optâset. Tandem, ingens rerum gestarum fama, ad urbem remigrans, apud Seleuciam Isauriæ, alvi profluvio²⁹ exstinguitur. Imperium obtinuit annos viginti.

CCXXII. *Hadrian*, 117 A. D.

Ælius Hadrianus, in Hispaniâ quoque natus, Trajani propinquus, vir fuit literis bonisque artibus, maxime vero mathematicis, eruditus. Comis in amicos adeo, ut et inviseret ægrotantes, et convivas supra se juberet accumbere. Ægre patiebatur a se quidquam

peti, obviâ benignitate preces antevertere gestiens. Admoneri se, etiam ab infimæ sortis hominibus, æquo ferebat animo. Obvia mulier quum eum rogaret, ut se audiret; neganti⁶⁷ Cæsari, sibi vacare, succlamavit, ‘Noli igitur regnare.’ Ea vox ita principem movit, ut eam aniculam audiret statim seduloque. Pacis avidus, tres provincias, quas in Asiâ Trajanus Romano imperio adjecerat, dimisit. Bellum nullum movit, et motum^a ab aliis extemplo composuit. Romanum orbem ferme pedibus obiit, arces muniens, et populorum commodis serviens. Patriam tamen, quamvis multis auctant^m muneribus, nunquam revisit. In solos Judæos arma cepit, quos, totâ Palæstinâ rebellantes, maximis obtrivit cladibus. Hierosolymam, ab se instauratam, suo nomine Æliam appellavit. Ad ultimum, gravi diutinoque implicitus morbo, expertus est, quam miserum esset, cupientem mori non posse. Tandem moriens tritum illud Græcorum proverbium usurpavit, ‘Multi medici regem perdidere.’ Imperitavit annos viginti: sepultus propter Tiberim; et sepulcro ab Antonino, adoptivo filio, qui ex eo Pius appellatus est, moles imposita, quæ Hadriani dicitur.

CCXXIII. *Antoninus Pius*, 138 A. D.

T. Antoninus Pius, ab Hadriano adoptatus, alter Numa, imperium pace refovere, quam bello proferre, maluit. Æquissimos viros ad reipublicæ administrationem deligebat, bonis honorem habens, impröbos sine acerbitate castigans. Quæ res illi Pii cognomen, quod ei pietas in Hadrianum patrem, et ægrum et mortuum, fecerat, affirmavit. Amicis regibus venerabilem magis se præbebat, quam formidabilem. Ergo justitiæ ejus fama Bactrianos, Hyrcanos, Indos, aliasque barbaras nationes compulit, ut⁶¹ depositis armis, eum arbitrum^a sumerent. Hujus illa vox imperatore digna, ‘Malo unum civem servare, quam mille hostes perdere.’

Huic Justinus philosophus Christianorum apologiam scripsit. Itaque Pius, sive hujus oratione motus, seu magnis quibusdam Romani imperii cladibus, legem tulit, ut, si quis hoc solo nomine, quod Christianus esset, postularetur, in accusatorem supplicium verteretur. Rei Romanæ imperium tenuit annos viginti tres.

PART II.

ANECDOTES OF EMINENT MEN.

---

1. *Solon (of Athens ; statesman and legislator ; one of the Seven Wise Men) ; 620—550 B. C.*

(1) Solon a Cræso rege interrogatus, an quemquam vidisset ipso beatiorem, Tellum nominavit Atheniensem, privatum hominem, sed qui relictis liberis ac nepotibus bene institutis feliciter obiisset diem. Interrogatus deinde, quem post illum prædicaret felicem, Cleöbin et Bitonem, Argivos fratres, nominavit, qui cum summâ pietatis laude defuncti fuissent. Indignatus rex, nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon, facile confiteor, te regem opibus et imperio florentem: beatum non appellaverim, priusquam feliciter hanc vitam absolveris.

(2) [*Tale of Cleobis and Biton.*] Argiæ sacerdotis, Cleöbis et Biton, filii, prædicantur. Nota fabula est. Cum enim illam ad solemne et statum sacrificium curru vehi jus esset, satis longe ab oppido ad fanum, morarenturque jumenta: tunc juvenes ii, quos modo nominavi, veste positâ, corpora oleo perunxerunt, ad jugum accesserunt. Ita sacerdos advecta in fanum, cum currus esset ductus a filiis, precata a deâ dicitur, ut illis præmium daret pro pietate, quod maximum homini dari posset a deo. Post, epulatos cum matre adolescentes, somno se dedisse, mane inventos esse mortuos.

(3) Solon interrogatus, quid esset lex, respondit : tela araneorum, in quam si muscæ leviores et culices incidunt, retinentur, si vero vespæ aut apes, eâ disruptâ avolant. (4) Solon cum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset? respondit, se id neminem facturum putasse. [C. S. Rosc. 70.] (5) Solon Pisistrato tyranno quærenti, quâ tandem spe fretus sibi tam audaciter obsisteret, respondisse fertur: senectute. [C. Sen. 72.] (6) Solon interrogatus, quâ ratione salva posset esse civitas, respondit: si cives obtemperent magistratibus suis, magistratus autem legibus.

2. *Thales (of Miletus ; one of the Seven Wise Men).*

(1) Thales percontanti, quid esset difficile: se ipsum, inquit, nosse. Idem rogatus, quid esset facile: alterum, ait, admonere. (2) Thales rogatus, quid maxime commune esset hominibus, Spes, respondit. Hanc enim et illi habent, qui aliud nihil. (3) Thales interrogatus, an facta hominum Deum fallerent, Nec cogitata, inquit. (4) Cum Thales interrogaretur, quid esset omnium vetustissimum, respondit: Deus, quod nunquam esse cœpit. Quid esset pulcherri-
mum, respondit: Mundus; est enim opus Dei, quo nihil est pulchrius. Quid maximum, Locus: capit enim omnia. Quid velocissimum, Mens, discurrit enim per omnia. Quid robustissimum, Necessitas, sive fatum; superat enim omnia. Quid sapientissimum, Tempus; invenit enim omnia.

3. *Bias (of Priène ; one of the Seven Wise Men).*

(1) Bias navigabat aliquando cum hominibus improbis. Cum vero, tempestate exortâ, navis quateretur fluctibus, atque isti invocarent deos: silete, inquit, ne vos hic illi navigare sentiant. (2) Bias interrogatus, quod esset animal omnium maxime noxium, Si de

feris, inquit, percontaris, tyrannus; si de cicuribus, adulator. (3) Biantis, sapientis illius, patriam Prienen cum cepisset hostis, ceterique ita fugerent, ut multa de suis rebus secum asportarent; cum esset admonitus a quodam, ut idem ipse faceret: Ego vero, inquit, facio. Nam omnia mea mecum porto. [C. Parad. 1, 2.] (4) Bias nihil respondit homini impio, percontanti, quid esset pietas. Quumque ille sciscitaretur causam silentii: Tace, inquit, quia de rebus nihil ad te pertinentibus quæris.

4. *Anacharsis (the Scythian).* 594 B. C.

(1) Anacharsis exprobranti cuidam Attico, quod natus esset in Scythiâ: mihi, inquit, patria probro est, tu patriæ. (2) Anacharsis, cum concioni populi Atheniensis interfuisset: Mirari se, dixit, quod apud Græcos verba facerent sapientes, stulti vero judicarent. (3) Anacharsis rogatus, quid esset in homine pessimum, et quid optimum, respondit: lingua. (4) Anacharsis, interroganti, quæ naves essent tutissimæ, quæ, inquit, in siccum protractæ sunt. (5) Anacharsis rogatus, quid homini esset maxime infestum, ipse, inquit, sibi ipsi.

5. *Æsopus, the fabulist.*

Æsopus ob deformitatem ab aliquo culpatus: Non forma, inquit, sed mens adspicienda est.

6. *Pisistratus,* 560 B. C.

(1) Comessatores quidam cum in uxorem Pisistrati incidissent, multaque proterve et fecissent et dixissent: postero die facti veniam a Pisistrato petierunt. Quibus ille respondit: Vos postea magis studete modestiæ: mea vero uxor heri nusquam prodiit. (2) Pisisträtus,

cum conviva bene potus ei maledixisset, irritantibus amicis ad poenam de convivâ sumendam, dixisse fertur: Non magis illi succenseo, quam si quis obligatis oculis in me incurrisset.

7. *Pythagoras (of Samos ; philosopher : taught at Croton) ; 540 B. C.*

(1) Pythagoras roganti cuidam, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratham, 'ut erga matrem,' respondit.

(2) Pythagoras discipulis præcipiebat, ut ad jurandum raro ac tarde accederent, se vero dignos præberent, quibus non jurantibus fides haberetur propter vitæ integritatem. Itaque Clinias Pythagoricus, cum trium talentorum mulctam jurejurando effugere posset, maluit tantæ pecuniæ damnum facere, quam jurare, cum tamen non fuisset falso juraturus. Credit enim Pythagoras, et qui eum secuti sunt, parum pium et religiosum esse, divinum numen advocare ob res humanas, quarum plurimæ parvæ vilesque essent.

8. *Simonides (of Ceos ; poet.) ; fl. 500 B. C.*

(1) Cum tyrannus Hiero quæsisset de Simonide, quid Deus esset, deliberandi causâ sibi unum diem postulavit. Cum idem ex eo postridie quæreretur, biduum petivit. Cum sæpius duplicaret numerum dierum, admiransque Hiero requireret, cur ita faceret? quia, quanto, inquit, diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior. [C. N. D. 1, 60.]

(2) Simonides quum ignotum quendam projectum mortuum vidisset, eumque humavisset, haberetque in animo navem conscendere, moneri visus est, ne id faceret, ab eo, quem sepulturâ affecerat: si navigasset, eum naufragio esse periturum. Itaque Simonidem

rediisse dicunt, periisse cæteros, qui tum navigassent. [De Divinat. i. 27. 56.]

(3) Gratiam habeo Simonidi illi Ceio, quem primum ferunt artem memoriæ protulisse. Dicunt enim, quum cœnaret Crannone in Thessaliâ Simonides apud Scopam, fortunatum hominem et nobilem, cecinissetque id carmen, quod in eum scripsisset, in quo multa ornandi causâ, poëtarum more, in Castorem scripta et Pollucem fuissent, nimis illum sordide Simonidi dixisse, se dimidium ejus ei, quod pactus esset pro illo carmine, daturum: reliquum a suis Tyndaridis, quos æque laudasset, peteret, si ei videretur. Paulo post esse ferunt nuntiatum Simonidi, ut prodiret: juvenes stare ad januam duos quosdam, qui eum magno opere evocarent: surrexisse illum, prodiisse, vidisse neminem. Hoc interim spatio conclave illud, ubi epularetur Scopas, concidisse: eâ ruinâ ipsum oppressum cum suis interiisse. Quos quum humare vellent sui, nec possent obtritos internoscere ullo modo: Simonides dicitur ex eo, quod meminisset, quo eorum loco quisque cubuisset, demonstrator uniuscujusque sepeliendi fuisse. Hac tum re admonitus invenisse fertur, ordinem esse maxime, qui memoriæ lumen afferret. [De Orat. ii. 86.]

9. *Æschylus* (tragic poet; Athenian); fl. 490 B. C.

Quum *Æschylus* Atheniensis, qui parens tragœdiæ dicitur, in Siciliâ versaretur, ibique in loco aprico sederet, aquila testudinem glabro ejus capiti immisit, quod pro saxo habuit. Quo ictu ille exstinctus est.

10. *Pindarus* (poet; Theban); fl. 496 B. C.

Quum Alexander, rex Macedoniæ, Thebas diriperet, unius Pindari domo et familiæ pepercit.

11. *Leonidas and the Spartans at Thermopylæ*,
(see XLVIII. p. 26).

(1) Fortissimo animo Lacedæmonii in Thermopylis occiderunt, in quos Simonides :

Dic, hospes, Spartæ, nos te hic vidisse jacentes,
Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

E quibus unus, quum Perses hostis in colloquio dixisset glorians : Solem præ jaculorum multitudine et sagittarum non videbitis. In umbrâ igitur, inquit, pugnabimus. [Tusc. Qu. 1, 101.]

(2) Leonidas, Lacedæmoniorum rex, cum Xerxes scripsisset : mitte arma ; respondit : veni et cape.

(3) Cum ad Leonidam quidam militum dixisset : hostes sunt prope nos ; et nos, inquit, prope illos.

12. *Themistocles* (see p. 26), fl. 480 B. C.

(1) Noctu ambulabat in publico Themistocles, quod somnum capere non posset, quærentibusque respondabat, Miltiâdis tropæis se e somno suscitari. [C. Tusc. 4, 44.]

(2) Themistocles fertur Seriphio cuidam in jurgio respondisse, cum ille dixisset, non eum suâ, sed patriæ gloriâ splendorem assecutum : nec hercule, inquit, si ego Seriphius essem, nobilis ; nec tu, si Atheniensis esses, clarus unquam fuisses. [C. Sen. 8.]

(3) Themistocles cum consuleretur, utrum bono viro pauperi an minus probato diviti filiam collocaret : ego vero, inquit, malo virum, qui pecuniâ egeat, quam pecuniam, quæ viro. [C. Off. 2, 71.]

13. *Aristides* (see LV. p. 30), fl. 480 B. C.

(1) Themistocles post victoriam ejus belli, quod cum Persis fuit, dixit in concione, se habere consilium reipublicæ salutare, sed id sciri opus non esse. Postu-

lavit, ut aliquem populus daret, quocum communicaret. Datus est Aristides. Huic ille : classem Lacedæmoniorum, quæ subducta esset ad Gytheum (portum), clam incendi posse, quo facto frangi Lacedæmoniorum opes necesse esset. Quod Aristides cum audisset, in concionem magnâ expectatione venit, dixitque, perutile esse consilium, quod Themistocles afferret, sed minime honestum. Itaque Athenienses, quod honestum non esset, id ne utile quidem putaverunt, totamque eam rem, quam ne audierant quidem, auctore Aristide repudiaverunt. [C. Off. 3, 49.]

(2) Eo tempore, quo congregatus populus Atheniensis de ejiciendo Aristide ferebat suffragia, quæ testulis ex more inscribebantur, homo quidam rudis Aristidi ipsi dicitur testulam tradidisse, ac petisse, ut inscriberet Aristidem. Roganti, quid Aristides commisisset? ille respondit, se ignorare Aristidem; sed sibi non placere, quod tam cupide elaborasset, ut præter ceteros justus appellaretur. Aristidem ferunt nihil respondisse, sed inscripsisse testulæ nomen suum, hominique reddidisse.

14. *Sophocles (tragic poet ; Athenian) ; fl. 450.*

Sophocles, doctissimus homo, poëta quidem divinus, quum ex æde Herculis patera aurea gravis surrepta esset, in somnis vidit ipsum Deum dicentem, qui id fecisset. Quod semel ille iterumque neglexit. Ubi idem sæpius, adscendit in Areopagum : detulit rem. Areopagitæ comprehendi jubent eum qui a Sophocle erat nominatus. Is, quæstione adhibitâ, confessus est, pateramque retulit. Quo facto fanum illud Indicis Herculis nominatum. [Cic. Div. 25.]

15. *Anaxagoras (of Clazomenæ ; philosopher) ; fl. in the time of Pericles, 450 B. c.*

(1) Anaxagoram ferunt, nunciatâ morte filii, dixisse : sciebam, me genuisse mortalem. [C. Tusc. 3, 30.]

(2) Anaxagoras cum Lampsaci moreretur, quærentibus amicis, velletne Clazomēnas in patriam, si quid ei accidisset, afferri: nihil necesse est, inquit. Undique enim ad inferos tantumdem viæ est. [C. Tusc. 1, 104.]

16. *Euripides* (*tragic poet ; Athenian*) ; fl. 440 B. C.

Euripides, qui magnum inter poetas tragicos nomen habet, a cœnâ domum rediens a canibus laceratus est.

17. *Dionysius, tyrant of Syracuse* (see XCIX.),
406 B. C.

(1) Dionysius, regno expulsus, cuidam dicenti: quid tibi Plato et philosophia profuit? ut tantam, inquit, fortunæ mutationem facile feram.

(2) Dionysius cum ad Peloponnesum classem appulisset, et in fanum venisset Jovis Olympii, aurem ei detraxit amiculum grandi pondere, dicens: æstate grave esse aureum, amiculum, hieme frigidum; eique laneum pallium injecit, cum id esse ad omne anni tempus diceret. [C. N. D. 3, 83.]

(3) Lacedæmōne cum tyrannus cœnavisset Dionysius, negavit, se jure illo nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum. Tum is, qui illa coxerat: minime mirum; condimenta enim defuerunt. Quæ tandem? inquit ille. Labor in venatu, sudor, cursus ad Eurotam, fames, sitis. His enim rebus Lacedæmoniorum epulæ condiuntur. [C. Tusc. 5, 98.]

18. *Democritus* (*of Abdëra ; philosopher*) ; 435 B. C.

(1) Democritus a blaterone quodam interrogatus, ubi cras visurus esset ipsum? Illic, respondit, ubi ego te non videbo. (2) Democritus interrogatus, in quo consisteret nobilitas, respondit: pecūdum nobilitas in valido corpore, hominum autem in bonitate morum.

19. *Socrates (the philosopher ; Athenian) ; fl. during the Peloponnesian War : drank hemlock, 399 B. C.*

(1) Morituro Socrati Apollodorus pretiosum pallium, in quo moreretur, obtulit. Cui Socrates : numquid morienti mihi, inquit, non conveniet hoc, quod viventi convenit? (2) Cum quidam Atheniensis filium adolescentulum ad Socratem misisset, ut indolem illius inspiceret, ac pædagōgus diceret : pater ad te, o Socrates, misit filium, ut eum videres ; tum Socrates : loquere igitur, inquit, adolescens, ut te videam.

(3) Cum ex Socrate esset quæsitum, Archelaum, Perdiccæ filium, qui tum fortunatissimus haberetur, nonne beatum putaret, haud scio, inquit : nunquam enim cum eo collocutus sum. Ain' tu? an aliter id scire non potes? nullo modo. Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno potes dicere beatusne sit? an ego possum, cum ignorem, quam sit doctus, quam vir bonus? Quid? tu in eo sitam vitam beatam putas? Ita prorsus existimo: bonos, beatos: improbos, miseros. Miser ergo Archelaus? Certe, si injustus. [C. Tusc. 5, 35.] (4) Socrates nuntianti cuidam : Athenienses te capite damnarunt; et illos, inquit, natura. (5) Socrates interrogatus, quâ ratione potissimum quis adsequi posset, ut apud homines honestam haberet famam : Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, et faciat, quæ sunt honestissima. (6) Socrates interrogatus, quamobrem ipse non administraret rempublicam, cum hujus artis peritissimus esset, respondit : eum utiliore esse civitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ reipublicæ, quam qui ipse recte administraret. (7) Idem cum audisset, hominem quendam male de ipso loqui : Nihil mirum, inquit, non didicit bene loqui.

(8) Socrâtes, in pompâ cum magna vis auri argenteque ferretur : quam multa non desidero ! inquit. [C. Tusc. 5, 91.] (9) Idem uxori cum lacrymis exclamanti : ergone injuste morieris? an tu, respondit, juste malles? (10) Athenis interrogabatur reus, quam

quasi æstimationem poenæ commeruisse se maximè confiteretur. Quod cum interrogatus Socrates esset, respondit, sese meruisse, ut amplissimis honoribus et præmiis decoraretur, et ei victus quotidianus in Prytanæo publice præberetur; qui honos apud Græcos maximus habetur. Cujus responso sic iudices exarserunt, ut capitis hominem innocentissimum condemnarent. [C. de Or. 1, 232.] (11) Socrates cum videret, Alcibiādem ob divitias elatum animum gerere, et agrorum multitudine superbire, adduxit ad locum, ubi tabula, descriptionem terræ complectens, suspensa erat, eumque rogavit, ut Atticam terram ibi requireret. Quam cum reperisset, suos fundos eum jussit inquirere, et cum respondisset, nusquam ibi pictos esse: horum igitur, inquit, possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ? (12) Idem cum admoneretur ab amico, quod accepturus hospites admodum tenuem fecisset apparatus: Si boni sunt, inquit, satis erit; sin minus, plus satis. (13) Socratem ajunt, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quam, molestum esse, quod nescirent homines, quando cum galeâ prodeundum esset.

(14) Socrates cum rogaretur, cujatem se esse diceret? Mundanum, inquit, totius enim mundi se incōlam et civem arbitrabatur. [C. Tusc. 5, 108.]

(15) Sapientissimus Socrates dicebat, scire se nihil, præter hoc ipsum, quod nihil sciret; reliquos hoc etiam nescire. [C. Acad. 1, 16.] (16) Socratem ferunt, cum usque ad vesperum contentius ambularet, quæsitumque esset ex eo, quare id faceret? respondisse, se quo melius cōnaret, obsonare ambulando famem. [C. Tusc. 5, 97.]

20. *Agesilaus (King of the Lacedæmonians)*; see p. 46, 396 B. C.

(1) Agesilaus, Thraciam transiturus, ad Macedōnum regem nuntios misit, qui rogarent, utrum per hostium an amicorum terram iret? Quum ille respondisset, se

consultaturum; Fiat igitur, inquit, consultatio; nos interim iter faciemus. (2) Cum Græci, qui Asiam incolebant, Persarum regem ex more magnum appellarent, Agesilaus: an, inquit, ille me major est, si non est justior ac temperantior?

21. *Iphicrates (general; Athenian)*; see p. 48;
fl. 395 B. C.

Cum quidam generis obscuritatem Iphicrati obijceret, quod patre sutore natus esset: Meum, inquit Iphicrates, genus a me habet originem, tuum vero in te desinit.

22. *Plato (philosopher; Athenian)*; fl. 380 B. C.

(1) Plato interrogatus, quidnam interesset inter prudentem et imprudentem, respondit: quod inter medicum atque ægrotum. (2) Plato cuidam narranti, esse quosdam, qui ipsum maledictis insectentur: at ego, inquit, sic vivam, ut nemo istis habeat fidem. (3) Antimachus poëta cum convocatis auditoribus legeret volūmen suum, et eum legentem omnes, præter Platonem, reliquissent: Legam, inquit, nihilo minus: Plato enim mihi unus instar est omnium. [C. Brut. 191.]

23. *Xenophon (philosopher; Athenian)*; fl. 380 B. C.

Xenophontem in angiportu obviam habuit Socrates. Quumque videret adolescentem vultu specioso admodum et verecundo, porrecto baculo vetuit, ne præteriret. Ut constitit, interrogavit eum Socrates, ubinam venderentur, quæ essent necessaria variis usibus civium? Ad quæ cum expedite respondisset Xenophon, percontatus est, ubinam boni ac probi homines fierent: Id vero nescire se, quum responderet adolescens: Sequere igitur me, inquit Socrates,

et disce. Ex eo tempore Xenophon cœpit esse Socratis auditor, et bonus probusque factus est.

24. *Pelopidas (general; Theban)*; see LXXXVII.; fl. 375 B. C.

Cum e Thebanis militibus quispiam, qui viderat Lacedæmonios per angustias montium adventare, dixisset Pelopidæ: incidimus in hostes; dic potius, inquit, in nos illi.

25. *Epaminondas (general; Theban)*; see LXXXVIII.; fl. 375 B. C.

Tentata est Epaminondæ abstinencia a Diomedonte Cyziceno. Namque is, rogatu Artaxerxis, Epaminondam pecuniâ corrumpendum suscepit. Hic magno cum pondere auri Thebas venit, et Micythum adolescentulum, quem tum Epaminondas plurimum diligebat, quinque talentis ad suam perduxit voluntatem. Micythus Epaminondam convenit, et causam adventus Diomedontis ostendit. At ille, Diomedonte coram, Nihil, inquit, opus pecuniâ est. Nam si ea rex vult, quæ Thebanis sunt utilia, gratis facere sum paratus: sin autem contraria, non habet auri atque argenti satis. Namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriæ caritate. Te, qui me incognitum tentasti, tuique similem existimasti, non miror, tibi ignosco. Sed egredere propere, ne alios corrumpas, cum me non potueris. Tu, Micythe, argentum huic redde: nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui. Hunc Diomædon cum rogaret, ut tuto exire, suæque, quæ attulisset, liceret efferre: Istud, inquit, faciam; neque tuâ causâ, sed meâ, ne, si tibi sit pecunia ademta, aliquis dicat, ad me ereptum pervenisse, quod delatum accipere noluissem. Cum quæsisset a Diomedonte, quo se duci vellet, et ille, 'Athenas,' dixisset, præsidium dedit, ut eo tuto perveniret.

26. *Aristippus (of Cyrene ; philosopher) ; fl. 365 B. C.*

(Omnis Aristippum decuit color, et status, et res.—HOR.)

(1) Orator quidam Aristippum reum defendit in judicio, vicitque litem. Is cum velut artem suam præferens philosophiæ, diceret: quid tibi profuit Socrates, Aristippe? Hoc, inquit, ut oratio, quam pro me habuisti, vera fuerit. (2) Aristippus roganti, quâ re differret sapiens ab indocto, Mitte, inquit, utrumque nudum ad homines ignotos, et videbis. (3) Accessit ad Aristippum philosophum paterfamilias, rogavitque, ut filium suum suscipere erudiendum. Quum vero ille pro mercede petiisset quingentas drachmas; pater deterritus pretio, quod ignaro avaroque homini nimium videbatur: tanti, dixit, emere mancipium possum. Tum philosophus: Eme, inquit, et habebis duo. (4) Aristippus percontanti, quæ potissimum adolescentibus essent discenda, Quæ viris, inquit, usui futura sunt. (5) Aristippus cum aliquando Dionysium implorasset amici causâ, nec ille preces admisisset, prostratus cœpit amplecti pedes regis et rem impetravit. Id factum cum quidam velut abjectius, quam quod philosophum deceret, reprehenderent: Non ego, inquit, sum in culpâ, sed Dionysius, qui aures habet in pedibus. (6) Cum ex Aristippo quæreretur, quomodo Socrates diem obiisset, Ut ego, inquit, optarim.

27. *Antisthenes (philosopher ; Athenian) ; 365 B. C.*

(1) Antisthenes rogatus, quid emolumenti cepisset ex philosophiâ, Ut mecum, inquit, loqui possim. (2) Antisthenes interrogatus, quamobrem divites non adirent eruditos ac sapientes viros, sed hi illos, respondit: quoniam eruditi sciunt, quæ sibi desint, illi nesciunt. (3) Antisthenes dicebat, ea esse paranda viatica quæ cum naufrâgo enâtent. (4) Antisthenes

audiens, ab improbis quibusdam se esse laudatum : vereor, inquit, ne quid imprudens mali fecerim.

28. *Philip (King of Macedon)* ; see X C. ; fl. 360 B. C.

(1) Cum apud Philippum regem, ex vino temulentum, dixisset causam mulier, fuissetque immerito damnata, se ab ejus judicio provocare, exclamavit. Ad quem ergo provocas ? inquit rex iratus. A Philippo, respondit, bene poto et dormitante ad Philippum sobrium et vigilantem. Excussit regi crapulam et somnolentiam tam liberum mulieris responsum, et non modo in eam non est acerbius invecus, sed etiam, causâ ejus diligentius inspectâ, justiore sententiam tulit. (2) Cum inter duo scelestos judex esset Philippus Macedoniæ rex, auditâ causâ pronuntiavit, ut alter e Macedoniâ fugeret, alter illum insequeretur. Quo faceto judicio utrumque exulem esse jussit. (3) Indignantibus Philippi amicis, quod Peloponnesii in Olympiacis ipsum derisissent, tot beneficiis a rege adfecti, eumque hoc sermone ad vindictam exstimulantibus : quid igitur, inquit, futurum est, si quid iis mali fecerimus ? (4) Anui pauperculæ, Philippum regem obsecranti, ut litem suam dijudicaret, cum respondisset, sibi tempus ad ista non superesse : Ne ergo sis rex, illa reposuit. Admiratus Philippus liberam vetulæ vocem, non solum ei aures præbuit, sed multam quoque jus sibi dici postulantium turbam audivit statim.

29. *Phocion (general and statesman ; Athenian)* ; fl. in the times of Philip of Macedon and Demosthenes, 350 B. C.

(1) Phocion, innocens capitis damnatus, rogante quodam ex amicis, numquid filio suo Phoco mandari vellet ; Maxime, inquit ; jubeo enim eum hujus in patrem injuriæ nunquam meminisse. (2) Phocion

Demostheni dicenti: occident te, Phocion, Athenienses, si quando coeperint insanire; et te, inquit, si ad sanam mentem redierint. (3) Phocion ab Antipatro rogatus ut nescio quid injusti faceret; 'non potes,' inquit, 'simul me amico et adulatore uti.' (4) Rumor incerto auctore obortus erat de morte Alexandri, moxque oratores prosiluerunt, hortantes, ne cunctarentur Athenienses, sed illico bellum susciperent. Phocion expectare jussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, et cras et perendie mortuus erit.

30. *Demosthenes (orator and statesman; Athenian);* fl. 350 B. C.

Orator futurus imitetur illum, cui sine dubio summa vis dicendi conceditur, Atheniensem Demosthenem, in quo tantum studium fuisse tantusque labor dicitur, ut primum impedimenta naturæ diligentia industriæque superarit; quumque ita balbus esset, ut ejus ipsius artis, cui studeret, primam litteram non posset dicere, perfecit meditando, ut nemo planius eo locutus putaretur: deinde quum spiritus ejus esset angustior, tantum continendâ animâ in dicendo est assecutus, ut unâ continuatione verborum (id quod ejus scripta declarant) binæ ei contentiones vocis et remissiones continerentur: qui etiam, ut memoriæ proditum est, coniectis in os calculis, summâ voce versus multos uno spiritu pronuntiare consuescebat, neque id consistens in loco, sed inambulans, atque adscensu ingrediens arduo. [De Orat. I. 61.]

31. *Aristoteles (Aristotle of Stagira; philosopher);* fl. 335 B. C.

(1) Egregie Aristoteles ait, nunquam nos verecundiores esse debere, quam cum de Deo agatur. (2) Cum

garrulus quidam, multa nugatus apud Aristotelem, tandem dixisset: fortasse molestus tibi sum nugis meis; neutiquam, inquit; neque enim adverti animum.

(3) Aristoteles interrogatus, quid esset amicus? Unus, inquit, animus in duobus corporibus.

(4) Aristoteles cuidam de eo glorianti, quod magnâ celebrique civitate esset ortus, dixit, hoc nihil referre, sed an celebri patriâ dignus esset. (5) Cum Aristoteles interrogaretur, quid ex philosophiâ lucratus esset? hoc, inquit, ut sponte faciam, quæ plerique legum metu exsequuntur. (6) Aristoteles cum accepisset, quendam in ipsum dixisse convicia: Absentem, inquit, vel loris cædat.

32. *Diogenes (of Sinope, the Cynic philosopher) ;*
fl. 340 B. C.

(1) Diogenes prodigum quendam conspiciens, oleas in deversorio edentem: si sic prandisses, inquit, non ita cœnares. (2) Diogenes quærenti, quid apud homines celerrime senesceret, Beneficium, inquit. (3) Diogenes projici se post mortem jussit inhumatum. Tum amici: volucrisne et feris? Minime vero, inquit, sed bacillum propter me, quo abigam, ponitote. Qui poteris? illi: non enim senties. Quid igitur mihi, inquit, ferarum laniatus oberit, nihil sentienti? [C. Tusc. 1, 104.] (4) Diogenes aliquando lucernam accensam gestans ambulabat in foro clarissimâ luce, quærenti similis. Rogantibus, quid ageret, Hominem, inquit, quæro. (5) Idem animadvertens quendam imperite jaculantem, proxime scopum consedit, et cum ex eo quæreretur, cur id faceret, Ne forte, inquit, ille me feriat. (6) Idem aliquando Myndum profectus, cum videret portas amplas ac magnifice exstructas, cum oppidum esset exiguum: viri, inquit, Myndenses, claudite portas, ne urbs vestra egrediatur. (7) Idem percontanti, cur men-

dicis multum largirentur homines, philosophis non item, Quoniam, inquit, persuasum habent, citius futurum, ut claudi cæcive fiant, quam philosophi. (8) Diogenes Alexandro roganti, ut diceret, si quid sibi opus esset, libere respondit: Nunc quidem paululum a sole. Offecerat videlicet apricanti. Hoc audito Alexandrum dixisse ferunt: Nisi Alexander essem, libenter essem Diogenes. (9) Diogenes cuidam ad ostentationem ingenii multa de rebus cœlestibus disserenti: Quando, inquit, de cœlo venisti?

33. *Alexander the Great*; see CV.; fl. 333 B. C.

(1) Alexander audiens Darium Persarum regem innumerabiles parare militum copias, respondit: '*unus lupus non timet multas oves.*' (2) Porus rex ab Alexandro devictus et captus, quum ab eo rogaretur; 'quomodo te tractabo?' 'regaliter,' inquit. (3) Eleganter Alexandro illi magno quidam comprehensus pirata respondit. Nam quum rex hominem interrogasset, quo jure mare infestaret, ille, 'eodem,' inquit, 'quo tu orbem terrarum. Sed quia id ego parvo navigio facio, latro vocor; tu, quia magna classe, imperator.'

(4) Alexander interrogatus: ubinam suos reconderet thesauros, Apud amicos, inquit. (5) Cum Alexander magnus postulasset, ut se Lacedæmonii in deorum numerum referrent: age, inquit rex eorum Damis, quoniam Alexander deus esse vult, esto.

(6) Alexander quum levitate corporis ac pedum celeritate polleret, patri hortanti, ut in Olympiis stadium decurreret; 'Facerem,' inquit, 'si reges habiturus essem concertatores.'

34. *Xenocrates (of Chalcêdon; philosopher)*;
fl. 320 B. C.

Xenocrâtes, cum legati ab Alexandro quinquaginta ei talenta attulissent, quæ erat pecunia temporibus

illis maxima, abduxit legatos ad cœnam in Academiâ, iisque apposuit tantum quod satis esset, nullo apparatu. Cum postridie rogarent eum, cui numerari juberet: Quid? vos hesternâ, inquit, cœnulâ non intellexistis, me pecuniâ non egere? Quos cum tristiores vidisset, triginta minas accepit, ne aspernari regis liberalitatem videretur. [C. Tusc. 5, 91.]

35. *Theophrastus (of Eressus; philosopher; Aristotle's pupil and successor); fl. 322 B. C.*

(1) Theophrastus ad quendam, qui in convivio prorsus silebat: si stultus es, inquit, rem facis sapientem; si sapiens, stultam. (2) Theophrastus moriens accusasse naturam dicitur; quod cervis et cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus, quorum maxime interfuisset, tam exiguum vitam dedisset: quorum si ætas potuisset esse longinquior, futurum fuisse, ut, omnibus perfectis artibus, omni doctrinâ hominum vita erudiretur. Querebatur igitur, se tum, quum illa videre cœpisset, exstingui. [Qu. Tusc. III. 28, 69.]

36. *Zeno (of Citium; stoic philosopher); fl. in the time of Antigonus Gonatas, 299 B. C.*

Zeno servum in furto deprehensum cædi jussit, cumque is ita se excusaret, ut diceret, sibi fuisse in fatiis, ut furaretur: et cædi, inquit.

37. *Theocritus (pastoral poet; Sicilian); 283 B. C.*

(1) Miser poëta prælegerat Theocrîto versus suos. Tum interrogabat: quosnam maxime approbaret? quos omisisti, respondit. (2) Theócritis ludimagistrum quendam male pronuntiantem rogabat: cur geometriam non doces? Respondenti: quoniam ignoro; quid tum, inquit; nam legere quoque nescis.

38. *Pyrrhus (King of Epirus)*, 280 B. C.

Pyrrhus rex cum audivisset, sibi a quibusdam Tarentinis maledictum, conviciatores ad se duci jubet atque interrogat: num dixerint ea, quæ de iis delata sint? Respondit unus: diximus, o rex, et plura dicturi eramus, si plus vini adfuisset. Sic linguæ petulantiam in temulentiam rejiciens, iram regis in risum convertit.

39. *Hannibal*; see CLXXXIV.; fl. 218 B. C.

(1) Rex Prusias, cum Hannibali apud eum exsulanti depugnari placeret, negabat se audere, quod exta prohiberent. An tu, inquit, carunculæ vitulinæ mavis, quam imperatori veteri, credere? [C. Div. 2, 52.]

(2) Cum Hannibal Carthagine expulsus Ephësum ad Antiochum venisset exsul, atque invitatus esset ab hospitibus suis, ut Phormionem philosophum audiret; locutus esse dicitur philosophus aliquot horas de imperatoris officio, et de omni re militari. Tum, cum ceteri, qui illum audierant, vehementer essent delectati, quærebant ab Hannibale, quidnam ipse de illo philosopho judicaret. Hic Pœnus non optime Græce, sed tamen libere respondisse fertur, multos se deliros senes sæpe vidisse, sed qui magis, quam Phormio, deliraret, vidisse neminem. Neque injuriâ. Quid enim arrogantius fieri potuit, quam Hannibali, qui tot annos de imperio cum populo Romano certasset, Græcum hominem, qui nunquam hostem, nunquam castra vidisset, præcepta de re militari dare? [C. de Or. 2, 75.]

40. *Publius Scipio Africanus (general; Roman);*
see p. 113; conquered Carthage, 201 B. C.

Publium Scipionem dicere solitum scripsit Cato, nunquam se minus otiosum esse, quam cum otiosus, nec minus solum, quam cum solus esset. [C. Off. 3, 1.]

41. *Ennius (poet; Roman);* 190 B. C.

Nasica cum ad poetam Ennium venisset, eique ab ostio quærenti Ennium ancilla dixisset, domi non esse: Nasica sensit illam domini jussu dixisse, et illum intus esse. Paucis post diebus cum ad Nasicam venisset Ennius, et cum a januâ quæreret, exclamat Nasica, se domi non esse, Tum Ennius: quid? ego non cognosco vocem, inquit, tuam? Hic Nasica: homo es impudens. Ego cum te quærerem, ancillæ tuæ credidi, te domi non esse, tu mihi non credis ipsi? [C. de Or. 2, 276.]

42. *Cornelia (the Mother of the Gracchi),* 150 B. C.

Cornelia, Gracchorum mater, cum Campana matrona, apud illam hospita, ornamenta sua, illo seculo pulcherrima, ipsi ostenderet, traxit eam sermone, donec e scholâ redirent liberi. Tum, et hæc, inquit, mea sunt ornamenta.

43. *Cicero (statesman, orator, and philosopher; Roman);* 63 B. C.

(1) Cicero Fabiæ Dolabellæ dicenti, se triginta annos habere: verum est, inquit; nam hoc jam ante viginti annos audiui. (2) Cicero Julium Curtium,

quo junior videretur, multa de annis ætatis suæ mentientem, ita redarguit: Ego vero, inquit, tum, cum una declamabamus, nondum eram natus. (3) Maximo consule mortuo die Decembris ultimo, Cæsar consulem horâ septimâ in reliquam partem diei renuntiaverat Caninium. Quem cum plerique irent salutatum de more: festinemus, inquit Cicero, prius quam abeat magistratu. De eodem Caninio scripsit Cicero: fuit mirificâ vigilantîâ Caninius, qui suo toto consulatu somnum non viderit.

44. *Augustus Cæsar*¹, 31 B. C.

(1) Jus aliquando dicebat Augustus, et multos capite damnaturus videbatur. Aderat tum Mæcenas, qui per circumstantium turbam perrumpere, et ad tribūnal propius accedere conabatur. Quod cum frustra tentasset, hæc verba in tabellâ scripsit: Surge tandem, carnifex! eamque tabellam ad Augustum projecit. Quâ lectâ, is statim surrexit, et nemo est morte multatus.

(2) Octavianus Augustus querentem de inopiâ et caritate vini populum severissime coërcuit voce: Satis provisum a genero suo Agrippâ, perductis pluribus aquis, ne homines sitirent.

45. *Tiberius Cæsar*, 14 A. D.

(1) Iliensium legatis, paulo serius Tiberium de morte Drusi filii consolantibus, irrīdens: se quoque, respondit, vicem eorum dolere, quod egregium civem Hectorē amisissent. Effluxerant autem tum plus quam mille anni a morte Hectoris. (2) Quum Pomponius Marcellus ex oratione Tiberii aliquid reprehendisset, quasi minime Latinum, affirmaretque contra

¹ Augustus (*the Serene*) is a title. He is properly called *Cæsar Octavianus Augustus*.

Atejus Capito : et esse illud, et si non esset, futurum : Certe mentitur Capito, inquit Pomponius : tu, enim, Cæsar, civitatem dare potes hominibus, verbis non potes.

46. *Epictetus (stoic philosopher)*, fl. 89 A. D.

Epictetus interrogatus, quis esset dives, Cui, inquit, satis est, quod habet.

47. *Antoninus Pius (Roman Emperor)*, 138 A. D.

Antoninus Pius hanc celebratam Scipionis sententiam sæpe in ore habebat, malle se unum civem servare, quam mille hostes occidere.

NOTES.

- K.   stands for the Abridgement of Keightley's Mythology.
 K. M.   Keightley's Mythology.
 B.   Latin Syntax, &c. after Bröder.
 T.   Thirlwall's History of Greece.
 P. I.   Practical Introduction to Latin Prose Composition.

•• References in Arabic (i. e. the *common*) figures are references to the *Rules for construing*.

- I. a. Triptolemus, the son of Celeus, king of Eleusis, is said to have received from Ceres her chariot drawn by dragons, in which he flew through the air, distributing corn to the different regions of the earth. K. b. Initia (properly '*the beginnings*') here means '*the mysteries*;' the mysteries of Ceres. c. Theseus [K. 136], who may be considered the Hercules of Attica, was famous for many exploits, especially that of killing the *Minotaur* [K. 139]. d. *Astu* is a Greek word, meaning '*the city*;' often confined to the oldest and most sacred portion or quarter of a city; and especially applied to *Athens*, as *Urbs* to Rome.
- II. a. *Ægyptus* [K. 35] had fifty sons, and his brother Danaus fifty daughters. The latter, suspecting that his nephews aimed at depriving him of his dominions, fled over the sea to Argos; to which the sons of *Ægyptus* followed him, and entreated him to give them their cousins in marriage. He complied; but arming each daughter with a dagger, commanded her to kill her unsuspecting bridegroom. It is said that one, *Hypermnestra*, disobeyed her father. b. Pelops is said to have been a *Lydian* by birth. c. The participle of an abl. absolute may often be construed by a verb of the same tense, &c. as the *principal verb*, to which it must be joined by '*and*.' Construe, "*led colonists into the Peloponnesus, and gave the country its name*."
- III. a. *Minyæ* (*Minyans*) was probably not the name of a tribe, but a title of honour, equivalent to that of *heroes* or *warriors*, which was finally appropriated to the adventurous *Æolians* who established themselves at *Iolcus* (in Thessaly) and on the adjacent coast. T. b. *Ob pactam*, &c. "*for having refused to pay them their stipulated reward, and (thus) violated the sanctity of an oath*."

- IV. *a.* *Injuria fratris* [B. 43, b] is here '*the wrong done to his brother*' (*Ajax*, in adjudging the arms of Achilles to Ulysses, rather than to him [K. 183]): and *segnitia non vindicatæ fratris injuriæ* is '*his want of spirit in not avenging the wrong done to his brother.*'
b. His own country was the island of Salamis (with a town of the same name) in the Saronic gulf, near the coast of Attica. *c.* His own country was Argos; Mycenæ was a town of Argolis; Tegæa, a town of Arcadia; Pergamus, the citadel of Troy. *d.* *Clytemnestra*, the daughter of Leda. *e.* The son of Agamemnon [K. 189].
- VI. *a.* 'Ἡρακλῆς was the Greek name of *Hercules*. Hence *Heraclides* ('Ἡρακλείδης) is '*a descendant of Hercules.*'
- VII. *a.* *Desino*. *b.* The Pythian Apollo. *c.* De industriâ, *purposely, designedly.* *d.* *Archôn* (ἄρχω, to rule) was the title of the chief magistrates at Athens. *e.* *As long as they lived*; i. e. *for life.*
- VIII. *a.* By ours is meant of course the *Roman*.
- IX. *a.* The inhabitants of Chalcis: *Chalcidians*. *b.* *At the feast of Ceres* (celebrated at Rome on the tenth of April).
- X. *a.* *Idem* may often be construed by '*also,*' '*likewise,*' [B. 84, b.]
- XII. *a.* *Loco* may here be construed *generation*.
- XIII. *a.* *Lycurgus* was the brother of *Polydeces*, king of Sparta, to whose *posthumous* son, *Charilaus*, he gave up the kingdom, which he probably might have retained. *b.* '*That wives might be chosen, and not sums of money:*' in other words, that wives might be chosen for their own good qualities, and not for the amount of their fortunes.
- XIV. *a.* *Autumo* is for *aitumo*, a lengthened form from *aio*, as *negumo* from *nego*. *b.* *Argi, orum*, another form of *Argos*. *c.* *Hesiod* was born at *Ascrea* in *Bœotia*.
- XV. *a.* The Olympic games were celebrated at Elis every fourth summer. Events were dated by *Olympiads*, an Olympiad being the space of *four years*; the *first* year of the *first* Olympiad was the year 776 B. C.* *b.* A large *fair* was held during the Olympic games. *c.* When the office of *Archon* was made an annual one, *nine* Archons were chosen every year.

---

* To turn a date given in Olympiads into the year B. C. :

- (1) Subtract *one* from the number of the Olympiads, and multiply the remainder by 4.
- (2) Add to the product the year or years of the current Olympiad, and subtract it from 777. The remainder will give the year before Christ, with the *summer* of which the given year of the given Olympiad begins.

EXAMPLE.

The battle of Salamis was fought in the *first* year of the seventy-fifth Olympiad.

$$(1) \begin{cases} 75 - 1 = 74. \\ 74 \times 4 = 296. \end{cases}$$

$$(2) \begin{cases} 296 + 1 = 297. \\ 777 - 297 = 480 \end{cases}$$

(the year B. C. in which the battle of Salamis was fought).

- XVI. *a.* *Ecce* is the *adverb*; governing, of course, the genitive: *eo desperationis* (thither of despair) *to such a depth of despair.*
- XVII. *a.* *Gratiam inire apud Caium* is 'to gain popularity with Caius:' 'to become popular with Caius.' *b.* An opportunity *insulæ vindicandæ* 'of making good their claim to the island.'
- XVIII. *a.* Apply rule 32 to the *present* tenses in this chapter. *b.* A tyrant (*tyrannus*) was the name given by the Greeks to one who had obtained sovereign power in a *free state*, and maintained that power by means of a *body guard*, an unconstitutional force, of which the Greeks were jealous, with good reason. The government of such a person was called a *tyrannis*, however mild it might be. *c.* *Dum significat* may here be construed by the *present* participle: and since '*propter populi amorem*' are emphatic, translate them '*it was from his affection for the people that he was disliked by the nobility.*' See the *principle* on which the passage should be thus translated, laid down in 45. *d.* *Hæc, these things* = *this treatment*: see 47. *e.* *Per quos, by whose means* = *by their means*: see 31. *f.* *Pisistratus* was banished more than once. His *actual* sovereignty lasted *seventeen* years.
- XIX. *a.* In this clause omit '*et*,' and begin a new sentence with *profectus*, translating it by Principle 13.
- XX. *a.* The *Janiculum* was a hill on the Tiber, which was afterwards a part of Rome. *b.* By what cases are verbs of *teaching* followed? [B. 120.] *c.* What case does *parco* govern? [B. 116.]
- XXI. *a.* *Bona* (the good things; the goods =) *the property.*
- XXII. *a.* The *Vestal virgins* were employed in the temple-worship of the goddess *Vesta*, on whose altars they kept up the *perpetual fire*. They were bound by an oath of chastity, the violation of which was punished by death. *b.* What case does *nubo* govern? [B. 116.] *Obs.* *Nubere* (properly *to veil*) is said of the *female* only; *ducere* of the *man*.
- XXIII. By an *asylum* is meant a place of refuge, to which any man might flee, and be safe from his pursuers.
- XXIV. *a.* *Permitto* governs the *dat.*: hence, as *we* omit the preposition after *to permit*, *ei* must be construed '*her*:' and so *sibi* after *darent*, two lines below. *b.* *Armlets* or *bracelets* were given by the Romans as a reward to soldiers who had distinguished themselves by their valour. *c.* *Et hæc, these also*: as well, that is, as bracelets.
- XXV. *a.* By '*received them into the city*' is meant, *received them into full citizenship*, so that the two people became one and dwelt together, Romulus and Tatius being joint kings. Tatius was soon after slain by the people of Laurentum. *b.* When a Roman army was *reviewed*, it was *purified* (*lustrabatur*) by certain appointed ceremonies. *c.* '*Appeared not*;' that is, '*was nowhere seen.*' *d.* *Sublatum esse, from tollere.* He was worshipped under the name of *Quirinus*.
- XXVI. *a.* *Fuit, there was.* *b.* Which having elapsed = *on the expiration of which.*
- XXVII. *a.* *Præstare se* is, *to show or prove oneself.* *b.* *Trigemini* are '*three twin brothers*' (Arnold), though *twin*, from *twain*, properly

denotes only a *double* birth. c. Mettius Fuffetius, the Alban general, had stood aloof in the battle, and given the Romans no true aid. Tullus had him bound between two chariots, which were then driven different ways, so as to tear his limbs asunder. d. *Arsit, burnt, intransitive; that is, 'was consumed.'*

XXVIII. a. *Surrounded it with new walls.* To surround a city with walls is either *circumdāre urbem mœnibus* (as in English); or, *circumdāre mœnia urbi*, to give (or place) walls round the city [B. 116, b].

XXIX. a. *Abstūlit fr. aufero.* What case of the person from whom do verbs of taking away govern? [B. 133.] b. *Who were called Fathers* (that is, *Senators*) *of the lesser houses.* c. *Triumphans* (triumphing =) *in triumph*; or, rather, '*with a triumphal procession.*' A triumph at Rome was a splendid procession formally granted by the Senate (after the time of the kings) to victorious generals. d. The *Capitol* was the citadel of Rome, built on the Capitoline Hill, along with the temple of Jupiter and other gods.

XXX. a. The *Census* was a periodical numbering of the people, and valuation of property, &c. b. *Curia*, the *Senate-house*.

XXXI. a. *On account of the wrong committed against her by Sextus Tarquinius.* b. *Ei = against him.* c. It was reigned at Rome = *Rome was governed by kings*: see 44.

XXXII. a. *Filiæ quam unicam habebat* (of his daughter, whom he had for his only one =) *of his only daughter.* b. What case do adverbs of time govern? [B. 177.]

XXXIII. a. *Natus = when born*; or, *on its birth.* b. (*Ultionem*) *necati infantis* (for the slain infant =) *for having slain her infant*; or, *for the murder of her infant.* c. Supply *puerum* as the acc. after *afferret*: and then translate *puerum* after *ostenderet* by '*him.*'

XXXIV. a. *Without changing his countenance at all* (see 21); or, *without any change of countenance.* b. *Exitum habuisse*, *had had its fulfilment*; or, *had already come true*, because *Cyrus had been a king*, viz. amongst his playfellows.

XXXV. a. *Ut is here 'how.'* In *Persas* (to the Persians = to Persia. b. *His*; i. e. *Harpagus's*. c. *Hortatur ut paret*, to prepare or levy *.

XXXVI. a. *Without delaying at all = without any delay.* b. *Efficiam ut videamini* (I will bring it to pass that you shall appear =) *I will make you appear* (or, *will make you suppose yourselves*).

XXXVII. a. *Summa belli*, the chief command: *sum. belli Harp. committ.* = *makes Harpagus commander in chief.*

XXXVIII. a. *Without any difficulty.* b. *Cauponias artes exercere*, to follow retail trades, which was considered a servile employment: *ludicræ artes* are those of minstrels, dancers, &c.†

XXXIX. a. *Which she had just sustained*: *recens* is an adv. b. *Amputatum conjici* = *to be cut off and thrown.*

* Or, rather, it is in *oblique* narration, where the imperative passes into the *subjunctive*. See B. 236, a.

† *Jacobs* says, '*Ad luxuriam magis quam ad vitæ necessitatem pertinentes*;' 'the arts of luxury.'

- XL. a. *Through rest = in his sleep; in a dream.* b. *Parricidium* denotes the murder of any near relation.
- XL I. a. *Seizing Oropastes by the waist.* b. *Vel = even.*
- XL II. a. Supply 'that;' 'and that he whose (is, cujus, &c.) &c.' b. 'That no difficulty remains:' that is, 'that the whole difficulty is overcome.' *existima = be assured.* c. *Pridie* is followed by the accusative (governed by *ante*, omitted) except with *ejus diei*, &c. d. To the spot where the trial was to take place.
- XL III. a. To the king *not-expecting.* *Inopinanti* may be translated by the adv. *suddenly, unexpectedly.* b. *Se* is here *him*, because it obviously cannot relate to the *nom.* of its own clause. See Bröder, 78, a. c. *Fides* is here *truth, honesty.*
- XL IV. a. *Facere alicui potestatem pugnae, to give a man an opportunity of coming to an engagement.* b. The bridge over the Ister (Danube). c. *Expugnassent* is here the *subj.*, because this was the reason *alleged by Darius.* [See B. 237.]
- XL V. a. *Quisque* used in this way with *primus* is 'very' or 'possible.' [B. 92.] Observe the NAME of the people in the plural. b. The Lacedæmonians were detained by a religious or superstitious notion, that they might not march till after the full moon.
- XL VI. a. 'The painted portico' (ἡ ποικίλη); so called from the paintings on its walls. b. Was exhorting; i. e. so represented in the picture: *committere prælium* is here 'to order the attack to commence.' c. *Phalêrêus* (4-syll.), and also *Phalêreus* (3-syll). *Demetrius Phalereus* (i. e. of *Phalêrus*, a district of Attica) was a philosopher and orator, whom Cassander, king of Macedonia, appointed governor of Athens. He flourished about 318 B. C.
- XL VII. a. *In the midst of his preparations;* i. e. when actually engaged in preparations for a second invasion of Greece. b. *Long ships = ships of war.* c. *To be aimed at.* d. Whither this answer tended: *what this answer meant.*
- XL IX. a. See I. d. b. *Universi = all of them together.* c. In his words = *in his name; from him.* d. The meaning (or object) of *this was*, &c.
- L. a. *Driven from his (advantageous) position.* The comma is placed after *eadem*, to show that it does not agree with *gradu.* b. *Id agi, (that this was doing =) that this was in contemplation, &c.* * We should say, 'over the Hellespont.' c. The *nom.*, being *changed*, should properly have been expressed, 'and that he, &c.'
- LL. a. *Ex composito, according to agreement.* b. What word is often omitted after *amplius?* (*Quam.*)
- LII. a. *Interficere*, when spoken, as here; of an army, means to *destroy or cut it to pieces.* b. = *quumque Portus Phalericus, quo tunc utebantur, neque bonus neque magnus esset:* see 45.
- LIII. a. *Face* is an old form for *fac.* *Fac mittas (= fac ut mittas), 'be sure to send; 'do not fail to send,' or, simply, 'send;'* a strengthened imperative. *Certus homo, is a trusty person.*
- LIV. a. Supply 'promising (that, &c.),' before *si fecerit.* See Bröder, 235 (1). b. *Chalciceus* means 'the brazen house,' or 'she who dwells in the brazen house;' it being uncertain whether *quæ* relates to

- ædem* or *Minervæ*, for *χαλκίουκος* may be spoken as well of the goddess as of the temple. c. The *Ephori* were the highest magistrates at Sparta, of whom five were chosen every year to watch over the constitution and preserve its integrity in all its parts: their name was derived from *ἐφορᾶν*, to overlook.
- LVI. a. 'By the votes of the *potsherd*s' = by *ostracism*. *Ostracism* was a sentence of banishment from Athens for a time (generally for ten years): the votes were written on *potsherd*s, whence the name *ostracism*, from *ὄστρακον*, a *potsherd*.
- LVII. a. *Litteræ* = all that could explain the *character, customs, and institutions* of the people: *sermo* = *language*, more commonly *lingua*. But *litteræ* possibly may refer to the study of Persian works, *sermo* to *conversation*, in that language. b. *Asia*, as opposed to *Persia*, means *Asia Minor*.
- LVIII. a. A victory, both by sea and land, gained by him on the same day; not the victory gained there on the day of the battle of *Platææ*. b. *His manubiis* is a condensed expression = *with the spoils which he had gained in these expeditions*. c. i. e. *Ab ed parte*, quâ, &c. = *on its southern side*. *Ornare* is to furnish any thing fully with all that it requires: hence when applied to a *fortress*, it means *to fortify*.
- LX. a. The comparative is often translated by the *positive* of an emphatic word [B. 72]. b. What case do verbs of *taking away* from govern? [B. 133.] c. (For it had *pleased* =) *for it had been determined*. d. *Sese invicem* = *each other*.
- LXI. a. The wooden bridge over the Tiber, called *Pons sublicius*. b. *Cohibere*, to *hold in check*: *donec* governs the subjunctive here, because the breaking down the bridge was the object aimed at [see B. 214]. c. *Conferre se*; to betake himself; *to go*. *Eo consilio ut occideret* = *with the design of killing*, &c.
- LXII. a. *After the kings driven out* = after the *expulsion* of their kings: and observe that '*kings*' is here used for the *royal family*.
- LXIII. a. *Urbis* = *from the city* [see B. 43, b]. b. Which being done = *upon which*.
- LXIV. a. (Having practised a stratagem =) *by means of a stratagem*. b. *Unus* = *one only*.
- LXV. a. *Alter*, as a numeral, is *the second*.
- LXVI. a. *Pericles*, a great orator and statesman, who by his wisdom and eloquence directed the affairs of Athens for many years. b. B. 154. c. The allies of Sparta and Athens did not concur in the peace; and, as they were generally either encouraged or supported by Athens and Sparta, these states broke (in effect) the peace which they had made. *Rumpebant*, imperf. because a *continued* series of actions is meant: *ex personâ*, 'in the persons (of their allies):' *persona*, properly the *mask* which was worn by actors in Greece and Rome.
- LXVII. a. B. 169 (F). b. B. 113, a.
- LXVIII. a. *To fight a battle, Mars being propitious* = *to win a battle*. b. *Inclinari* (to bend downwards, to lean) is a figurative expression

taken from a house that threatens to fall. Jam inclinatus belli status (the state of the war already declining =) *the unfavorable state of affairs.*

LXXIX. *a.* When are 'whether—or,' 'either—or,' translated by *sive—sive; seu—seu?* [B. 19.]

LXX. *a.* To ridicule the mysteries of Ceres at Eleusis, or to reveal their nature to the uninitiated, was punishable by death. *b.* Id quod usu venerat = *as was customary.* On *id quod*, see B. 12, *b.* The priests of Ceres at Eleusis were always taken from the family of Eumolpus, the supposed founder of the mysteries. *c.* Why may *se* be used here to denote, not the Eumolpidæ, but Alcibiades? [B. 78, *a.*]

LXXI. *a.* Aliquando; sometime or other; one day; sooner or later. *b.* Maligne is scantily, sparingly; opposed to *benigne, liberally, bountifully.*

LXXII. *a.* 'To a Senate;' a Council of Four Hundred. *b.* Consulere in aliquem is, to take measures or steps against; to deal with, behave to, act towards, &c. *c.* The intestinum malum was the oligarchy of the Four Hundred.

LXXIV. *a.* Adversæ res = calamities; adversity; secundæ res = successes; prosperity. *b.* Id quod, see B. 12. Usu venire is here 'to happen.' It was probably on the return of a conqueror at Olympia to his own city, that such honours attended him. Vulgo is the adv. *c.* When *ut* introduces a consequence, the *perf. subj.* is often used (especially by Cornelius Nepos) after a past tense (which should regularly be followed by the imperfect). See B., Appendix ii., p. 111, 2. *d.* 'To recall their curse.'

LXXV. *a.* This was Darius the Second (Darius Nothus). *b.* Dum is used with the present, even when the principal verb is in a past tense [B. 215].

LXXVI. *a.* 'To fight a battle, Mars being adverse' = to lose a battle. See LXVIII. *a.* *b.* = prostrata est. See LXVIII. *b.*

LXXVII. *a.* Neque, when followed by *et*, must be construed by 'not.' *b.* Nomen Atheniensium is a periphrasis for the Athenian people or nation. So, nomen Romanum, for the Roman nation. *c.* By the two eyes of Greece they meant Sparta and Athens. *d.* 'The arms of the long walls' were the 'long walls' that connected Athens with its ports. One of these legs was forty stadia in length, the other thirty-five. See the plan of Athens in Keightley's Greece, p. 176.

LXXVIII. *a.* The participle being here emphatic, translate it 'men devoted,' &c.

LXXIX. *a.* Ratum = firmum. *b.* This *imp. subj.* would, in direct narration, be an imperative. 'Quare si tuas res gestas manere velis, hunc persequere.' It may be construed by 'must' [B. 236, *a.*]. *c.* Vicinitati, the neighbourhood = the inhabitants of the district or neighbourhood: negotium dare is to lay upon them the task (*ut interficerent Alc.*) 'of killing Alcib.' Why is interficerent plur.? [B. 6.] *d.* Eam, being very unemphatic, may be construed 'the.' *e.* A short sword, or dagger, that could be concealed under arms (*ala, the arm-pit*). *f.* Id vestimentorum (vestimenta) quod in præ-

- sentia * fait = omnia vestimenta quæ tum aderant. *g.* How is *natus* construed with an acc. of time? [B. 157.]
- LXXX. *a.* In a sentence of this kind the relat. *generally* agrees with the substantive that follows *sum*; not with its proper antecedent. [See P. I. 48.] *c.* 'Should spare.' See B. 4, *c.*
- LXXXI. *a.* *Prætor* is the general term for a chief magistrate or commander-in-chief; at *Rome* the *prætor* was a particular magistrate.
- LXXXII. *a.* (The *flight* =) the *swiftness* of his horse.
- LXXXIII. *a.* See LXXIV. *c.* *b.* *Re verâ, in reality; in fact.* *c.* *Erepturum fuisse* is the conditional form of the infinitive, 'would have snatched.' *Neque non = et.*
- LXXXIV. *a.* See LXXIX. *b.* *b.* *Although.* *c.* *Si paruisset = to obey.* The authority of the *Ephori* had become supreme, so that even the kings were obliged to obey their commands. *d.* *Ita = very.* *e.* *To be done with them.* *Fieri* in this sense is followed either by the *dat.* or the *abl.* (alone, or with *de*). See B. 140, *a.* *f.* The emphatic words being in *Græciâ*, the translation should be, 'nor was it only in Greece, that he did this.' The next clause (*ut—haberet*) is an explanation of the *hoc = viz.* hold the temples sacred. 'Nor was it only in Greece that he acted thus (held, that is, the temples of the gods sacred), but, &c.'
- LXXXV. *a.* = *ab insolenti gloriatione.* *Jacobs* and *Bremi* (in his note on the passage) remark that *videri* is often used where there is no reasonable doubt of the fact stated. On *tantum abfuit* (was so far from), see B. 241. *b.* See LXXIV. *c.* *c.* *By him; see B. 78, a.* *d.* *Esset* for *fuisse*; see B. 199. *Sumere* is to be construed by *perf. infin.* by 55 (3).
- LXXXVI. *Ante illum imperatorem = before he was general.* *a.* *Pella*, a target, or light, small shield in the shape of a half-moon: *parma*, a heavy, round shield. *Peltastæ, targeteers.* *b.* The measure = the length. *c.* *Sertæ lorice* were breast-plates, consisting of the hide of some animal covered with plates or rings of some metal joined together by small leather thongs: hence their name *sertæ lorice* (connected, from *serere*). *Atque* is explanatory, only one kind being meant, *sertæ atque æneæ lorice* (connected breastplates, and those of brass =) *brzen breastplates*; for these *Iphicrates* substituted *linen corslets*. *d.* *Mora*, a Greek word, was the name of a body of troops in the *Lacedæmonian* army. It consisted in general of about 600 men; but the number killed by *Iphicrates* was 250. Such was the dread of the *Spartan* infantry, that this trifling victory filled one side with exultation, the other with dejection.
- LXXXVII. *a.* The *Cadmæa* was the citadel of Thebes. *b.* *Idem sentire*, to entertain the same (political) opinions. *c.* *Eo* is the adv. *up to that point = so utterly.* *d.* 'All of whom.'
- LXXXVIII. *a.* A noun in apposition must often be translated by 'when.' *Imperator = 'when commander-in chief; 'when in command.'*

---

* In *præsentia*: some consider *præsentia* in this phrase *neut. plur.* agreeing with *tempora*; but *Döderlein* gives good reasons for considering it *abl. sing.* *Syn. I. 141.*

- LXXXIX. *a. Recovered themselves.* *b.* The relat. generally agrees with the substantive that forms the *predicate* of to be, to call, &c.: *not* with its proper antecedent. See LXXX. *a.* *c.* = *before his birth.*
- XC. *a.* The Thessalian horses and the Thessalian cavalry were reckoned the best in Greece. *b.* The *de* has in this word a strengthening power; *to pray earnestly; to sue for, &c.*
- XCI. *a.* The weaker states. *b.* *Rerum potiri* = *to be a ruling power.* *c.* *As if under the command of the god,* i. e. of the Delphian Apollo.
- XCII. *a.* Thence = from the result of the sacred war. *b.* = *duos fratres ejus, ex novercâ genitos, quos Philippus, &c.*
- XCIII. *a.* Deprecari is here, *to beg off; to deprecate; 'prayed to be spared a war.'* *b.* To promise, *veniam belli* (forgiveness of the war) = to promise that he will give up his intention of attacking them. *c.* A person is *securus* who is *off his guard*, from not apprehending any danger. *d.* Construe *instruendi* by *infm.* *e.* *Salus* means, 'their *personal safety*;' 'their *lives.*' *f.* (Not otherwise than if =) *just as if.*
- XCIV. *a.* *Adversa vulnera* are, wounds received *in front.*
- XCVI. *a.* = *incederet.* *b.* Attalus was one of Philip's generals, and the uncle of his wife Cleopatra. *c.* Supply *exigere.*
- CI. *a.* By rule 13, '*delivered the man, being stript,*' &c., may be construed, '*had the man stript naked, and delivered him up,*' &c. *b.* In what case does the town *to which* stand? [B. 161.]
- CII. *a.* *Crimini datum est Camillo*, it was imputed as a crime to Camillus, that, &c. [B. 113, *a*] = *Camillus was accused, quod triumphasset, of having triumphed* [B. 237, *a*]. *b.* *Quoque*, from *quisque* (see B. 92), '*at the earliest possible time*' = as soon as possible: *desiderium sui urbi facere* (to cause a regret of him to the city =) *to cause him to be regretted by the city.*
- CIII. *a.* How is a subst. in the abl. (having an adjunct. with it) construed? [B. 46.] *b.* By what case is a verb of *depriving*, &c. followed? [B. 129.] What prepos. must be used in English? ['*Of.*']
- CIV. *a.* Construe *ei* by '*his.*' *b.* Battle being joined = *when the battle began.* *c.* *Thus it was done, that, &c.* = the *result was, that, &c.*
- CV. *a.* The inf. (*infinitivus historicus*) may here be construed by the *perf. indic.* [See B. 142, *a.*]
- CVII. *a.* See B. 71. *b.* Sub *coronâ vendere* is, '*to sell for slaves:*' either because a chaplet (*corona*) was placed on their heads when brought to the slave-market, or because they were guarded by a ring (*corona*) of soldiers. *c.* *Ita—ut* often introduce the *terms* of an agreement; and *demum* (at length) has the force of '*only:*' = *except on condition that the orators, &c. should be given up to him.* *d.* *Ex continenti* = *immediately, forthwith.*
- CX. *a.* *Was on the point of.* B. 241.
- CXI. *a.* *Nihil interest, it's no matter; it does not signify, &c.*
- CXII. *a.* *Nec satis compotem* = *et...non satis compotem:* '*and led him in a fainting (or delirious) state.*
- CXIV. *a.* *To seek assistance from the gods;* by flying, that is, to their temples for refuge. *b.* Obs. The *mas. partic.* referring to what is meant (*men*) not to *millia.*
- CXVI. *a.* As he *had* done in his former offers,

- CXVIII. *a.* De die, before, that is, the *usual* time. *b.* Of two comparatives joined by *quam* the first is construed by '*more*,' the second by the *positive* [see B. 73]. *Quin* with the indic. (*why don't we, &c. ?*) is equivalent to an animated exhortation, '*Quin si vigor juventæ inest, consendimus equos ?*' Liv. I. 57.
- CXXII. *a.* Propter quæ crimina = on a charge of this kind. *b.* Durius opinati fuerant, *had judged harshly* (i. e. in their letters) = *had expressed an unfavorable opinion.*
- CXXIV. *a.* Ululare (ὀλοῦν): at the feasts of Bacchus both men and women *ran bellowing* through the country, *Io Bacche ! Evoi ! Jacche ! &c.*
- CXXV. *a.* The name of his horse was *Bucephalus* (Βουκέφαλος, or *bull-head*). *Nicæa* is from νίκη, *victory.*
- CXXVI. *a.* Supply *ut* before *faceret*. *b.* *Infinitivus historicus* [B. 142, *a*]. The first *alius* must be construed '*one*.'
- CXXIX. *a.* A friend of Alexander's, born at *Abdëra*, in Thrace.
- CXXX. *a.* Alexander's mother, *Olympias*, was the daughter of *Neoptolemus*, king of the *Molossi*, a descendant of *Neoptolemus*, the son of *Achilles*, and great-grandson of *Æacus*. *b.* *Judicium* (as opposed to *vox*) is here a *tabit* decision.
- CXXXI. *a.* Even kings sent horses and chariots to contend for a prize in the Olympic games. *b.* = *acerrimo ad litteras studio incubuit.* *Jacobs.* Some read *acerrimus* to agree with *puer*.
- CXXXII. *a.* *Esset*, the subj., because it is not here stated as a *fact*, but as *Ptolemy's* assertion [B. 237]. The '*harlot of Larissa*' was *Philinna*. *b.* It was better (he *maintained*) &c. See 82; and B. 235 (1). *c.* In English we say, '*to swear obedience*.' Constr. *tutorum* by '*to*' — [B. 43, *b*].
- CXXXIII. *a.* *Lustratio* was properly an *expiatory* or *purifying* sacrifice; but a *review* generally took place at the same time.
- CXXXIV. *a.* = *at the Olympic games.* A great *fair* was held at *Olympia* during the *games*. *b.* Construe as if it were '*quum nuntiatum esset, eum venire*.' With *credi, nuntiari, &c.*, the *personal* usage is more common than the *impersonal*.
- CXXXV. *a.* Disputes arose between *Perdiccas*, the guardian of the young king and commander-in-chief of the royal army, and *Antigonus*, who, in the division of the provinces, had received for his share *Phrygia, Lycia, and Pamphylia*. The consequence of these disputes was the formation of *two parties*. *b.* *Familiam* = *his slaves*.
- CXXXVI. *a.* *Iterato*, adverbially = *iterum*. *b.* = *bellum cum finitimis: interesse, is to take a share in.*
- CXXXVII. *a.* *Locus* = *rank*. *b.* = *for this instance of extreme courage.*
- CXXXIX. *a.* *Continuæ* *mortes*, quæ se exiguo admodum intervallo temporis secutæ fuerant. *Jacobs.*
- CXLIII. *a.* *All* the most powerful. B. 71.
- CXLIV. *a.* With corn to meet their wants during the siege = with a *sufficient supply of corn*. *b.* *Auxilium*, the *resource*. *c.* i. e. *Duo millia*. *d.* On the Roman military roads, *stones* were set up at intervals of a *thousand paces*.
- CXLV. *a.* *Accedere* may generally be construed by '*to be added*.' *b.* See CXXXIV. *b.* *c.* *Thinking that nothing* (= nothing worth mention-

- ing) was accomplished, if, &c. d. = the non-payment of, &c.
e. *Error noctis* = the difficulty of finding his way in the night-time.
- CXLVIII. a. The master of the horse was an officer appointed by the dictator, to be his second in command. b. To condemn of the head = to condemn to death.
- CXLIX. a. *Faciendum esse* [B. 4, f]. b. To make an army pass under the yoke, was to make the men acknowledge themselves slaves, by passing under a beam laid on two upright posts.
- CL. a. *Adversa vulnera* (opposite wounds; i. e. opposite to the enemy = wounds in front.
- CLII. a. The *Furies* were supposed to be the avengers of deeds of blood, and to drive on the perpetrators of such deeds to their destruction. *Furiis parricidiorum* (by the furies of his murders =) by the revenging furies of his murdered relations.
- CLIV. a. These were the statues of the conquerors in the Pythian games, which were under the protection of the god. b. = with the gods for their champions. *Antesignanus*, a picked soldier, who fights before the ranks. c. Understand *tempore*.
- CLV. a. The opinion entertained by others: = the credit of this victory; or, the reputation which he gained by this victory.
- CLVII. a. Considerably; a good deal. *Aliquantum* always means a considerable quantity. b. See B. 71.
- CLX. a. 'But, he said, if they were dissatisfied with these (services),' &c. *Ipsi quærant regem cui imperent* would, in direct narration, be 'ipsi quærite regem cui imperetis,' and it is often better to construe such passages as a direct appeal. 'Seek yourselves a king whom you may govern.' See B. 236, a. b. *Tamdiu* may be omitted in construing: *quoad*, until.
- CLXII. a. It was believed that his father had made him solemnly swear eternal enmity against the Romans.
- CLXIII. a. *Se cedere illi* (= *Philippo*, i. e. in *Philippi gratiam*) *regno* (*abl.*) *quod*, &c. So below: 'ut rex *Asid Romanis cederet*.'
- CLXIX. b. *Gratias habiturus* = 'since he should be better pleased to,' &c. *Potius* may be omitted in construing.
- CLXV. a. 'Fights (= fought) a successful battle;' or, 'won a battle.'
- CLXVI. a. B. 79, a. b. Supply *ut* before *abstineant*. c. Under pretence of, &c.
- CLXVII. a. See last chapter, b.
- CLXVIII. a. Less than it would otherwise have been.
- CLXIX. a. 'Had given this name,' that of *Africanus*, from his victories in Africa. It will be better to turn this sent. into the *pass.* voice: 'who had gained this name by his victory over *Hannibal* and the *Carthaginians*.' b. See above, CLXIII. a.
- CLXX. a. See No. XX. (2.)
- CLXXI. a. *Consultum* (*esse* = *provisum esse a fortunâ*). 'That the interests of the *Achæans* had not been quite overlooked.' On *consulere alicui*, see B. 36, note 4.
- CLXXIII. a. *Gerere se heredem*, 'to conduct himself as the heir.'
- CLXXIV. a. Here again the *subj.* in oblique takes the place of the imperative in direct narration. It may be construed either way. 'Take him,' he said, 'yourselves, if you can, &c.'; or, 'he told them

they might take him themselves, if they could, &c.' *b.* See B. 113, *a.* *c.* *Usu venire* = to happen. *d.* *Puer* is always 'a slave,' no matter how old; but the word generally expresses a slave who fills a confidential situation. Join *prospiciens ab janud* *. *e.* *Se peti*, 'that he was aimed at;' 'that the attack was against him.' See page 26, line 6.

CLXXV. *a.* *Suspensa expectatio* is 'an undecided waiting,' to see what turn affairs would take: this indecision (or undecided expectation) he turned (in favorem sui) into expressed goodwill to him. *b.* *Dedissent subj.*, because it belongs to Perseus's demand, 'which he said they had given,' &c. *c.* In ordinary cases, which province each consul should take was determined by lot. In extraordinary cases this custom was dispensed with.

CLXXVI. *a.* *Conspiratio universarum* = 'the league by which they were all united.'

CLXXVII. *a.* *Pugn. cop. host. fecit* = 'offered the enemy battle.' *b.* See CVII. *b.*

CLXXXIX. *a.* *Coss.* is for *consulibus*: and instead of '*A. and B. being consul*,' translate, 'in the consulship of *A. and B.*' *b.* Put in an 'and' before the last word or clause in enumerations of this kind.

CLXXX. *a.* 'A few years being interposed' (= after the interposition of a few years =) 'a few years afterwards.' *b.* *Recipere se* (to take himself back =) to withdraw, retire, retreat, &c. *c.* *Nollet*, would not. The abl. *conditionibus* should be construed by 'on.'

CLXXXI. *a.* B. 127: *propter se*, 'for his sake.'

CLXXXIII. *a.* 'The thing was carried on successfully' = 'a victory was gained.' *b.* 'It was fought' (i.e. by the Romans) = 'they fought.' See 44. *c.* CLXXXIX. *a.*

CLXXXIV. *a.* 'Having been born nine years' = 'when he was nine years old.' *b.* CLXXX., *c.* *c.* *Ut Hannibali mandaretur*, 'that Hannibal might be charged.' *B.*

CLXXXV. *a.* *Cos.* = *consul*. *b.* armed = with arms in their hands.

CLXXXVI. *a.* 'On these conditions;' *ne*, that he should not, &c.

CLXXXVII. *a.* 'As lieutenant:' i.e. lieutenant-general, or the second in command.

CXCIV. *a.* What case do verbs of threatening govern? [B. 106.] *b.* What case of the person from whom do verbs of taking away govern? [B. 133.]

CXCV. *a.* *Id quod*. See B. 12, *b.*

CXCVI. *a.* See CXCV. *b.*

CXCVII. *a.* To *proscribe* a person was to write down his name as doomed to die. Lists of the *proscribed*, whose goods were to be confiscated, and their children declared incapable of bearing honours, were posted up in the public places of the city. *b.* B. p. 13, note 1. *c.* *Triumphavit de Mithridate* = triumphed for his victories over *Mithridates*. *d.* *Consulares, prætorii, ædilitii* =

---

* Some wish to join *puer ab janud*, the 'porter;' as in 'servus a pedibus,' &c.

- (respectively) *men who had borne the offices of consul, prætor, ædile* : which were the great Roman magistracies.
- CCXCIX. *a. Ludus gladiatorius, a school of gladiators. Gladiators were slaves, compelled to fight for life and death, in the amphitheatre, on certain festivals.*
- CC. *a. See CXCIV. b.*
- CCII. *a. In what case is the thing of which another is deprived, put ? B. 129. Pecunia is a sum of money. b. See B. 116, c. Construe donavit, presented. c. (These things being carried on =) by these successes.*
- CCIII. *a. Quidem, it is true : audax is used in a bad sense.*
- CCVI. *Quem quum aliqui deferrent, and when some were for conferring it upon him ; contradictum est (iis) a Pompeio et aliis, they were opposed by Pompey and others.*
- CCVII. *a. Nec must be construed 'not,' as it is followed by et. b. Great forces being engaged on both sides : with great forces engaged on both sides.*
- CCVIII. *a. B. 72.*
- CCIX. *a. Stare a partibus = to belong to (a man's) party ; to be on the side of, &c. b. Cæsari may be construed by the gen. : it is really the dat. after fuerat.*
- CCX. *a. Ita (thus, =) on these conditions.*
- CCXI. *a. Uxorem duxit, married. Uxorem ducere, to lead home a wife : the bride being conducted to her new home by her husband, and a procession of his friends.*
- CCXII. *Whom he suspected of aiming at the throne. b. The prætorian præfect = the præfect of the prætorian guards (or household troops).*
- CCXIII. *a. From the caligæ, or kind of half boots, worn by the soldiers.*
- CCXIV. *a. To cover his left side = to walk on his left hand. b. Supply fecit.*
- CCXVII. *a. B. 72. b. Ita = yet so. c. Ut qui = as being one who, &c. It may be construed 'so much so, that ;' or simply 'for.' d. Accessit = was added. e. Profluvium ventris = an attack of cholera.*
- CCXXI. *a. See CCXVII. c.*
- CCXXIII. *a. For their umpire.*

RULES FOR CONSTRUING.

---

1. The name of a *town, island, &c.* in *apposition*, generally takes 'of' in English.—*Urbs Roma, the city of Rome*: nomen *Athēnas, the name of Athens*: so *campus Marathon* [B. 45, a].
2. The adverb '*partim*' may often be construed by '*some of them,*' &c.

PARTICIPLES [page 69, Bröder].

(1) Not in abl. absol.

Participles with their dependent words *may* be construed by *adverbial* or *adjective* sentences.

a. By an *adjective* sentence.

3. A participle with its *tail* may often be translated by a relative sentence.

The trees *planted* by me = the trees *which were planted* by me.

(b) By an *adverbial* sentence of *time, condition, &c.*

4. A participle with its *tail* may express a *condition*, and be translated by a sentence with '*if*' or '*when* *.'
5. A participle with its *tail* often expresses a *cause* or *reason*, and may be translated by a sentence introduced by '*since,*' '*as*;' or by '*by,*' '*from,*' &c. with the *participial substantive*.
6. A participle with its *tail* often expresses the *time*, and then a *present* participle may be translated by '*when,*' '*as,*' '*whilst*:' a *past* participle by '*after.*'
7. A participle with its *tail* often marks a *concession*, or stands in an *adversative* relation to the principal sentence, and may be translated by '*though,*' '*although.*'
8. The *part. in rus* often expresses a *purpose*, and must be translated by the *infinitive present*.
  - a. It may often be translated by '*with a view to —,*' '*for the purpose of —,*' &c.
9. The *part. in dus* often expresses the *purpose* (after verbs of *giving, receiving, sending, &c.*), and may be translated by the infinitive either *act.* or *pass.*, but more commonly the *former*.

---

* '*When,*' though an adverb of *time*, is often used to express a *condition*.

- a. *Faciendum curare* is, *to cause to be made; to have* (a thing) *made.*
10. It is often convenient to translate participles by *substantives*, governed (if necessary) by *prepositions*.
(This is often almost necessary when the participle and its substantive depend on a preposition. The substantive to be used is often the *participial subst.* in '*ing.*')
[To Rome *built* = to the *building* of Rome. From Jerusalem *destroyed* = from the *destruction* of Jerusalem. These deeds *recited* = the *recital* of these deeds. Born = on its *birth.*]
11. When a *negative* stands before a participle, it is often conveniently translated by '*without*' and the *participial substantive*.
(*Lat.*) He read it, *not understanding* what he read.
(*Eng.*) He read it, *without* understanding what he read.
12. After *video* and *audio* the part. *present* is often construed by the *infinitive*.
13. A participle may often be translated by a verb of the same tense, &c. as the principal verb, to which it must be joined by '*and.*'
(*Lat.*) He *slayed* the *killed* sheep.
(*Eng.*) He *killed* the sheep, *and* *slayed* it.
- a. Sometimes the participle should be the *latter* of the two verbs.
(*Lat.*) I will keep this, the other *being thrown away*.
(*Eng.*) I will keep this, *and throw away* the other.

(2) Ablative Absolute [B. 134].

14. An *abl. absol.* often stands as an *adverbial* sentence of *time*, and then a *present* participle may be resolved by '*when,*' '*as,*' '*whilst:*' a *past* participle by '*when,*' &c. or '*after.*'
15. An *abl. absol.* often marks a *condition*, and may be resolved by '*if,*' '*when.*'
16. An *abl. absol.* often marks a *concession*, or stands in an *adversative* relation to the principal verb, and may be resolved by '*though,*' '*although.*'
17. An *abl. absol.* often marks a *cause* or *reason*, and may be resolved by '*since,*' '*because,*' '*as,*' '*for.*'
18. An *abl. absol.* marking the *cause* or *reason*, may also be often translated by '*from*' with the *participial substantive*.
19. An *abl. absolute* may often be translated by a verb of the same tense, &c. as the principal verb to which it must be joined by '*and.*'
- a. If the *abl. absol.* is connected with a *preceding* verb by '*and,*' this '*and*' is generally better omitted.
20. The participle of an *abl. absol.* is often conveniently translated by a *substantive*, conveying (*substantively*) the same notion as the verb.
- a. The substantive used is often the *participial subst.* in *ing.*
Quibus visis, on seeing this: quo audito, on hearing this.
Paucis annis interjectis, after the interval (or lapse) of a few years.
Mortuo rege, on the death of the king.
Naso abscisso, after cutting off his nose.

21. A negative *abl. absol.* may often be translated by *without*, with the verbal substantive.

(*Lat.*) He went away, *nobody being saluted*.

(*Eng.*) He went away *without saluting anybody*.

22. The participle of an *abl. absol.* may often be translated by the part. of the *perf. active* governing the substantive it agrees with.
23. The part. of an *abl. absol.* may often be translated by the part. of the *present active* governing the substantive it agrees with.
24. The partic. '*being*' must often be supplied in an *abl. absolute*; and in this construction a *word* denoting the *doer* of the action is often turned into the word that denotes the *thing done*.

[Hence *guide, commander, suggester, adviser, consul, king*, must be turned respectively into *guidance, command, suggestion, advice, consulship, reign*; which will be governed by *prepositions*.]

25. *Quum* with the subj. may often be translated by the *participle*; the *perf. partic.* (with '*having*') must generally be used for *perf.* and *pluperf. subj.*
26. But '*quum*' with *imperf.* and *pluperf. subj.* may sometimes be translated by a *present participle* in consequence of the principle stated in Bröder, 190, c.
27. After an expression of *time*, '*quam*' must be construed '*after*,' if *time after* is meant; or '*before*,' if *time before* is meant.
- (a) If *post* or *ante* precede, no other notice need be taken of them.
- (b) After *plus, amplius, minus*, the word *quam* is often omitted; and of course '*than*' must be put in, in construing. *Plus semel*, '*more than once*.'
28. *Quis*, after *nē*, must be construed '*no*.' If no subst. is expressed, *quis, quid* are respectively, '*nobody*,' or '*no one*,' and '*nothing*.' *Nē* will then be construed '*that*.'
29. *Ac* or *atque*, after words of *likeness, difference, identity, &c.* are '*as*' or '*than*.' After words of *difference* they may be translated by '*from what*.'
30. *Time how long* is sometimes put in the *ablat.* B. 151, c.
31. *Qui*, when it follows a *full stop* or *colon*, should generally be translated by the *personal* or *demonstrative* pronoun: to which any suitable conjunction may be prefixed, if necessary.
- a. If a case of *qui* is followed by *quum*, begin with the *quum* (*when*), even though it stands after several other words.
32. Historians, in lively narration, often use the *present* for the *perfect*. The *perf.* should generally be used in English.
33. A governed genitive is often to be construed by '*in*,' '*for*.' B. 43, b.
34. In *questions for assent*, the *pres. subj.* must be translated by *would, can, shall, will* [B. 198].
35. *Nec* (or *neque*) is often to be construed by '*and not*;' sometimes by '*not*' only.
- a. Especially in *neque vero*.
36. The first of two *alii*'s is '*some*.'
37. '*Post*' is used adverbially ('*afterwards*') between an adjective and its substantive in the *abl.*; but it is often construed in English by '*after*' governing the subst.

38. Quidam (*a certain*) may often be translated by 'a,' 'an.' B. 88.
a. Of persons, it may be translated by 'one,' or by 'a certain.'
39. When *ille* refers (as it often does) to a *coming* statement, it must be translated by '*this*' or '*the following*.' Sometimes, too, *hic* must be construed *that* (pl. *those*).
40. '*Ita*' must often be translated by a more emphatic form than '*so*:' for instance, by '*in such a manner*,' '*to such a degree*;' or the adverb *implied* may be expressed ('*so judiciously*,' that, &c.: '*so skilfully*;' '*with such moderation*;' and so on).
41. *Quam ut* (with subj.), or *quam ut possit* or *posset* (with infin.), must be construed by the *infin.* [B. 72, b.]
 (Eng.) Too wise to be deceived.
 (Lat.) Wiser than that he can be deceived.
42. *Ut* after *so*, *such*, &c. may often be translated by '*as*' before the *infin.* [B. 31.]
43. *Ut*, after a verb or other word expressing *fear*, is, '*that not*;' and *nō* is only '*that*.'
 The subj. present is then generally translated by the future (*will*): the imperf. by *would*. [B. 37.]
Vereor ut veniat, I fear he will not come.
Vereor ne veniat, I fear he will come.
44. Remember that a passive verb used *impersonally* should generally be translated by an *active* verb. [B. 168.]
 { (Lat.) *It had been fought* between A. and B. &c.
 { (Eng.) A. and B. *had fought*, &c.
 { (Lat.) *It has been walked* (by us).
 { (Eng.) *We have walked*.
- a. So when the verb is in the infin.*
Dimicari = that it should be fought = that they should fight; or that the war should be waged.
45. When the *emphatic* word or portion of a sentence is a *governed case*, &c. in English, it is often best to divide the sentence into *two*, placing the *emphatic* portion in a sentence with the verb '*to be*.'
 { (Lat.) *I dislike him for his vanity.*
 { (Eng.) *It is for his vanity that I dislike him.*
 { (Lat.) *I killed my enemies, not my friends.*
 { (Eng.) *Those whom I killed were my enemies, not my friends.*
46. After '*pretend*' (*simulare*), the *acc. pronoun* is generally better omitted in English: and after *hope*, *promise*, *engage*, or *undertake*, the *acc. pron.* is omitted, and a *fut. infin.* translated by the present.
 He pretends *se furere, to be mad.*
 He promised } *se venturum esse, to come.*
 — undertook }
47. Neuter plurals standing alone are generally construed by the *neut. sing.* *Hæc, this* (not *these things*): *præterita, the past* (not *past things*).
 Also, where we *might* use '*things*,' it is often better to use some more definite word, according to the *kind of thing* meant.
Mea, my property: *hæc, these objects*, or *this object, this treatment*, &c.

48. Any *attributive* word (such as an *adjective*, a noun in *apposition*, or a *participle*, see 3) may be translated by a *relative* clause when it is convenient to do so.
     { Henry, *dear* to his friends, &c.
     { Henry, *who was dear* to his friends, &c.
49. *Qui* after *idem* = 'as.'
50. (Eng.) He *was* the first *who* did it.
     (Lat.) He the first did it.
     Hence when *primus* stands in agreement with the nom. to a verb, place the same tense of *to be* before '*the first*,' and insert '*who*,' as nom. to the verb.
51. *Ut* with the subj. may often be translated by the *infinitive*. [B. 31.]
     This is when '*ut*' expresses a *purpose*. It has this meaning, though not very obviously, after *ask*, *command*, *advise*, *strive*, and the like.
- a. So *nē* may be translated by *infm.* with *not*.
52. When two verbs stand together in the *same* compound tense, the tense of *sum* is omitted with the first in Latin; with the *last* in English.
     (Lat.) He condemned and hanged *was*.
     (Eng.) He *was* condemned and hanged.
- (a) The verb '*est*,' '*sunt*,' are often omitted.
53. (1) *Utrum* or *nē* (followed by *an*) is '*whether*,' the *an* being '*or*.' [B. 40.]
     (2) If *an* stands *between* two similar words, or *nē* *after* the latter of them, '*whether*' must be put in before the former, and *nē* or *an* construed '*or*.'
     Quid rēfert servi liberinē sint? *What does it signify whether they are slaves or free men?*
54. After words beginning with *qu*, the subjunctive may be construed by the indicative, when the indicative makes better sense.
55. (1) *Licet* [B. 22] is to be construed '*may*,' or, { '*is permitted*.'
     { '*are permitted*.'
     Licuit ————— '*might*,' or, { '*was permitted*.'
     { '*were permitted*.'
- (2) The *dat.* governed by *licet*, &c. is to be taken as the *nom.* to *may*, *might*, &c.
- (3) The *present infm.* after '*might*' (any past tense of *licet*) is often to be translated by the *perf. infm.*
     { *Mihi ire licet*, *I may go*.
     { *Mihi ire licuit*, *I might have gone*.
- a. So the *pres. infm.* after a past tense of *possum*, *oportet*, *debeo*, is often to be construed by the *perf.* with *have*. [B. 26.]
56. (Lat.) When he *had discovered* it, &c. (*quum* with *plup. subj.*)
     (Eng.) When he *discovered* it, &c.
57. *Quum* may often be translated by '*since*:' often '*though*.'
58. *Ipsius* is used for *his*, *her*, *its*; and *ipsorum* for *theirs* when the pron. stands for the same person as the nom. of the principal sentence, and the use of *suus* would lead to an ambiguity. [B. 79.]
59. *Hinc—hinc*: *on the one hand—on the other*. [So *hinc—inde*.]

60. Et—et, both—and.
Quum—tum, not only—but also (or, both—and).
- a. Nunc—nunc; at one time—at another; now—now.
61. Medius, in agreement with a substantive, is construed by 'the middle,' to which the subst. is joined by 'of.' Medius mons = the middle of the mountain: medii montis = of the middle of the mountain, &c.
62. a. The pluperf. subj. may often be translated by the forms 'should defend,' or 'have defended,' or 'defended' (the simple perf.) instead of the full form, 'should have defended.'
63. Ipse (ipsa, ipsum, &c.) need not be construed when it goes with a case of *sui*. [B. 85.]
- a. So, too, the gen. *ipsius* need not be construed after a case of *sui*: but *sui* will then be 'his (her, their, &c.) own.'
64. Ne—quidem, with a word between, are 'not even;' or, 'even—not.'
65. The perf. part. of a deponent verb is often construed by the pres. part.
- a. The perf. part. should regularly be so construed when the verb expresses an emotion or mental operation; because the Romans describe an emotion, &c. as over; we, as now existing. The moment I wonder, I have wondered.
- b. In other cases, it arises from our custom of representing as contemporaneous, two actions, of which one must, in strict accuracy, precede the other.
66. A future in a sentence introduced by *when*, *as long as*, *if*, &c. is often translated by the present, and the fut. perf. by the perfect.
- a. This is when the principal verb is in the future.
67. Negare may often be construed by 'say,' a 'not' being carried to the verb. So *vetare*, by 'order—not.'
- Negat (*she says*) se scire (*that she does not know*).
- a. If the *nego* is emphatic, 'maintained' may be used.
68. Certior fieri = to be informed: certiolem facere = to inform.
69. Inter se (after compare, agree, &c.) is 'together:' after contrary, &c. it is, to each other.
70. De, ex, &c. after partitives, numerals, &c. must be translated by 'of.'
71. Qui often = *ut* is, and its verb may be translated by the infin.
72. Quo factum est ut (*by which it was brought about, that ...*) may be construed by 'the consequence of which was, that, &c.:' 'the result of which was, that, &c.:' or by 'consequently' only, the following verb being put in the indic.
73. A superlative is in Latin often thrown in the relat. sentence.
(Eng.) The most faithful slave I have.
(Lat.) The slave whom I have the most faithful.
74. Ne quis = nobody; ne quid = nothing; ne unquam = never.
75. The imperf. and pluperf. subj. after *quod* are translated by the participial substantive with 'of.'
- He was accused, &c. { *quod corrumperet, of corrupting, &c.*
                                  quod corrupisset, of having corrupted, &c.
- a. With other verbs 'for' may be used. They considered it their own fault, *quod expulissent (for having expelled) &c.*

76. Idem = 'also,' 'but also,' 'and also,' &c.
77. A noun in apposition often takes 'as,' or 'for.'
78. When an *accus. with infin.* follows a verb, it often happens that a clause *precedes* the *accus.*; in this case care must be taken to insert a 'that' before the intervening clause.
Audio, *id quod fieri solet*, omnes negare, I hear *that*, as is customary, all deny it.
- a. Remember that after *hear*, &c. a 'that' is to be *expected*, and must be inserted before whatever clause follows.
79. Quasi = *as it were*.
80. The *infin.* may often be construed by the participial substantive, governed by *of*, *with*, &c.
Contentus adjuvisse = content *with having aided*, &c.
Insimulatur violasse = is accused of *having violated*, &c.
81. Such participles as *ductus*, *motus*, *permotus*, &c. are often used where *we* should only use a preposition. Hence they may be often construed by *from*, *through*, &c.
(*Eng.*) I shall do it from gratitude, &c.
(*Lat.*) I shall do it, *moved* (*led*, &c.) by gratitude.
82. When a person's argument or speech is given in *oblique* narration (B. page 99), some word, such as 'saying,' 'arguing,' (or, *for he said*, *argued*, &c.) is frequently omitted, and must be supplied.
83. Of three nouns either the second and third are both joined by 'and,' or are unconnected: but the Romans never used 'and,' as *we* do, with the second and third only.
(*Lat.*) Caius, Balbus, Junius: or, Caius *and* Balbus, *and* Junius.
(*Eng.*) Caius, Balbus, *and* Junius.
- a. If in Latin two 'ands' are used, omit *one*: if no 'and' is used, supply one between the two last nouns, verbs, or sentences.
84. *Quam* with the superl. is 'very,' or 'as possible.' (B. 75.)
85. *Obviam* may generally be construed either by 'against' or by 'to meet.'
86. A verb that governs the *dat.* in the active, is used *impersonally* in the passive. Hence the *dat.* must be construed as *the nomin.*
Mihi (I) creditur (am believed): *tibi* (you) invidetur (are envied):
Caio (Caius) persuasum est (is persuaded) &c. (B. 139.)
87. *Perinde* (or *proinde*) *ac si* = *just as if*. *Ac si* = *as if*.
88. *Quin* [B. 35] is 'but' (as used after negatives): it may often be translated by 'as not' with *infin.*; by the *relat.* with *not*; by the *participial subst.* with 'from' or 'without.'
- a. After 'doubt,' 'deny,' it may be construed by 'that;' or by 'but,' 'but that.'
89. Two cases of *alius* with a single verb are generally translated in a way that is best learnt by examples.
Alii aliud faciunt = some do *one* thing, *and some another*.
- a. *Alius alium* may often be translated 'one another.' See LXXVII.
90. The *relat.* with *subj. pres.* (expressing the *purpose*) may often be translated by the *infin.*
{ (*Lat.*) A knife *with which* I may cut.
{ (*Eng.*) A knife *to cut with*.
{ (*Lat.*) A house *to which* I may fly.
{ (*Eng.*) A house *to fly to*.

91. *Quo* [B. 34] = '*that*' in a sentence that has a comparative in it: '*the*' is to be placed before the comparative.
  - a. *Quo minus* (*that the less*) may generally be construed by '*from*' with the participial substantive.
92. When one clause has a *prius* or *ante*, and the next begins with *quam*, reserve the *prius* or *ante*, and construe *prius*—*quam*, *ante*—*quam*, '*before*.'
93. In *eo esse ut*, *to be on the point of*. B. 241.
94. An infinitive sometimes stands as *the verb* of a sentence, and may be construed by the *perfect*. B. 142, a.
 This is called the *infinitivus historicus*.

QUESTIONS.

PERIOD I.—CHAPTER I.

- i. (1) What Egyptian is said to have reigned at Athens? What fable is there about him? (2) Mention some other of the early Athenian kings. What event is said to have happened in the days of Amphictyon? (3) In whose reign, *where*, and *by whom*, was corn first planted in Greece? What was instituted in memory of this event? What political measure is ascribed to Theseus?
- ii. Who is said to have been the first king of Argos? What is told of Danaus? Who is said to have introduced the use of alphabetical characters into Greece? from what country?—By whom was Thebes founded? Mention some *just* princes:—in what countries did they reign? What is said of Pelops? From what country is he said to have come? [*Lydia*.]
- iii. What was the Argonautic expedition? Give its supposed date.
- iv. Give the supposed date of the destruction of Troy. (1) What became of Teucer after the destruction of Troy? What of Pyrrhus? (2) What became of Agamemnon? (3) By whom was Ægisthus slain? By whom was Pyrrhus slain?
- v. By whom was *Etruria* colonized? vi. When did the Dorian *Heraclidae* (or descendants of Hercules) conquer the Peloponnesus? (2) Who were the leaders of the Dorians? Where did the descendants of Orestes settle?
- vii. What is told of Codrus? (2) Who was the first (perpetual) Archon at Athens?
- viii. Mention some colonies that were founded by the Tyrians.
- ix. What people migrated to Athens? (2) Who built Corinth? What colonies did the Athenians found in Eubœa? (3) By whom was *Cumæ* in Italy founded?
- x. What Grecian colonies were there in Asia Minor? [*The Æolian colonies on the coast of Mysia, &c. and the Ionian colonies on the coasts of Lydia and Caria, &c.**]

---

* Besides these there were Dorian colonies on the southern coast of Caria, and in the islands of Cos and Rhodes.

- XI. What is the supposed date of Homer? XII. Who founded Babylon? Who was the last king of Assyria? By whom was he dethroned?
- XIII. (1) Who was the great Spartan lawgiver? When is he supposed to have lived? (2) Mention some of his laws. Why did he leave Sparta?
- XIV. (1) By whom was Carthage founded? Who was the first king of Macedonia? (2) When did the poet Hesiod flourish?
- XV. (1) Who established the Olympic games? When? [Between 884 and 828 B. C.] (2) Who was the first decennial Archon at Athens? Who was the first annual Archon?
- XVI. (1) With what country had Sparta a long war? (3) In the second Messenian war, who commanded the Lacedæmonian army?
- XVII. Who was the great Athenian lawgiver? What anecdote is told of him?
- XVIII. Who obtained the 'tyranny' of Athens soon after the legislation of Solon? By what means did he obtain it?
- XIX. Who succeeded Pisistratus? By whom was Hipparchus slain? What became of Hippias?

PERIOD I.—CHAPTER II. (*Roman.*)

- XX. (1) Who is said to have reigned in Italy in very early times? (2) What Trojan came to Italy? Whose daughter did he marry? What city did he found?
- XXI. (1) Who succeeded Æneas? What city did he build? (2) What is told of Romulus Silvius? (3) What is told about the sons of Silvius Procas?
- XXII. Describe the birth of Romulus and Remus? XXIII. When was Rome founded? What was the fate of Remus?
- XXIV. (1) How did Romulus increase the number of his followers? (2) How did he obtain wives for his followers? (3) What tale is there about *Tarpeia*? XXV. (1) Who was for a time joint king with Romulus? (2) How many senators did Romulus appoint? Into how many *curiæ*, or *wards*, did he divide the people? What became of Romulus?
- XXVI. Who succeeded Romulus? What did he do for the state? By whose advice did he profess to act?
- XXVII. Who succeeded Numa? With what city was he at war? How was the victory to be decided? Who was *Metius Fuffetius*?
- XXVIII. Who succeeded Tullus Hostilius? Who was he? What did he do? XXIX. Who succeeded Ancus Martius? Whose son was he? (2) What prodigy foretold the future greatness of Tarquinius? (3) How did he become king? What addition did he make to the senators? Tell what else you can about his reign.
- XXX. (1) Who succeeded Tarq. Priscus? By what prodigy had his future greatness been foretold? (2) How did he become king? What institution is ascribed to him? (3) Describe his death, and his daughter's cruelty.
- XXXI. (1) Who succeeded Servius Tullius? What temple did he build? (2) How did he lose the throne? How many kings had reigned at Rome? How long?

PERIOD I.—CHAPTER III.

- xxxii. What nation became the ruling nation after the termination of the Assyrian empire? Relate the dream of Astyages. What interpretation of it was given? What measures did Astyages take to avoid the threatened evil? xxxiii. Whom did Astyages order to kill the infant? Give an account of the birth, &c. of Cyrus.
- xxxiv. How came Cyrus to be acknowledged by his grandfather? How did Astyages persuade himself that the apprehended danger was no longer to be feared? xxxv. How did Harpagus revenge himself on Astyages? xxxvi. How did Cyrus induce the Persians to follow him? xxxvii. Who commanded the Medes? What became of Astyages? xxxviii. (1) What Lydian monarch did Cyrus conquer? With what Greek had this monarch had an interview? [See Part II. i. p. 135.] (2) Did Cyrus spare the life of Cræsus? [*Yes: when the funeral pile on which he was to be burnt, was already kindled, Cyrus heard him call out, 'Oh, SOLON! SOLON!' and on being told by the unfortunate monarch why he uttered his name at such a moment, suddenly relented, 'considering that nothing human was constant.'*] How were the Lydians rendered effeminate? xxxix. Describe the death of Cyrus. xl. By whom was Cyrus succeeded? Describe the reign of Cambyses, and its end. xli. Who was the *Pseudo-Smerdis*, or *False-Smerdis*? How was the Usurper's reign put an end to? xlii. How came Darius to be king of Persia? xliii. By whose means was Babylon taken?

PERIOD II.—CHAPTER I.

- xliv. In what country did Darius receive a check? How had the Athenians offended Darius? Who commanded the Persian fleet and army? xlv. Where was the battle fought between the generals of Darius and the Athenians? By whom were the Athenians assisted? Who commanded the Athenians? (2) What was the result of the battle? xlvi. How was Miltiades rewarded? xlvii. (1) Did Darius invade Greece a second time? Who did? (2) When the Athenians applied to the oracle at Delphi, how were they told to defend themselves? Who explained the *meaning* of the oracle? xlviii. Who commanded the Spartans at Thermopylæ? What was the result of the battle of Artemisium? xlix. How did Xerxes wreak his vengeance on Athens? Where was the Persian fleet defeated? Describe the battle. l. What became of Xerxes? To whom did he feel grateful? li. What battle was fought in Sicily on the very day of the battle of Salamis? Describe it. Who was Hiero? lii. Who commanded the Persians after the flight of Xerxes? What battles were fought? With what success? Who commanded the Greeks? liii.—liv. What became of Pausanias? lv. How came the command of the Grecian fleet to be given to the Athenian admiral? lvi.—lvii. What became of Themistocles? lviii.—lix. What can you tell about Cimon? Where did he die? Whose son was he? [*The son of Miltiades.*]

PERIOD II.—CHAPTER II. (*Roman.*)

- LX. (1) What was the name of the chief magistracy at Rome after the expulsion of Tarquin? Who were the first consuls? Which of them was afterwards deprived of his office? Who succeeded him? (2) Who fell in the first battle between Tarquin and the Romans? Who succeeded Brutus as consul? Was there any other consul in that first year? LXI. (1) What powerful prince assisted the Tarquins? [*Porsëna*, or *Porsenna*, king of Etruria.] How did *Horatius Cocles* distinguish himself? How *Mucius Scævola*? What became of Tarquin? LXII. What was the secession to the Mons Sacer? How and by whom were the plebeians persuaded to return? What magistrates were then created? LXIII. Who was Coriolanus? Why was he so called? LXIV. What was the fate of the Fabii? How many survived? LXV. What magistrates were appointed to draw up laws for the Romans? What became of the Decemviri?

PERIOD III.—CHAPTER I.

- LXVI. (1) When did the Peloponnesian war break out? (2) Who advised the Athenians not to meet their enemies in the field? What did the Athenians do? How did the Lacedæmonians try to render Pericles suspected by his fellow-citizens? (3) For how long was a truce made? How long did it really last? To what country was the war removed? LXVII. Who implored the Athenians to pass over into Sicily to help them? (2) Who commanded the Athenians? LXVIII. (2) What Lacedæmonian general was sent to aid the Syracusans? Which of the Athenian generals had been recalled (1)—which was killed? LXIX. (1) Whom did the Athenians send with reinforcements? What became of Eury-mëdon? of Demosthenes? of Nicias? What was the result of the expedition? LXX. Why had Alcibiades been recalled? Did he return to Athens at once? Where did he go? What did the Lacedæmonians do by his advice? LXXI. (1) What else did Alcibiades do? (2) What did he do when he found himself suspected by the Lacedæmonians? What advice did he give to Tissaphernes? LXXII. (1) With whom did Alcibiades then negotiate? (2) What change took place in the government of Athens? What became of the Senate of the Four Hundred? LXXIII. Describe the successes of Alcibiades against the Lacedæmonians. LXXIV. Describe his return to Athens. LXXV. (1) What Persian prince favoured Lysander and the Lacedæmonians? (2) When Alcibiades was defeated, whom did the Athenians send out to take the command of the fleet? What did Alcibiades do? LXXVI. Where did the Athenians sustain a fatal defeat? LXXVII. (1) To whom did Athens surrender? (2) Who would not allow the allies to destroy Athens? What change did Lysander make in the government? LXXVIII. Describe the conduct of the Thirty. (2) Which of their number was put to death by his colleagues? LXXIX. Describe the death of Alcibiades. LXXX. Narrate the proceedings of Thrasybulus. LXXXI. What success attended

him? LXXXII. Describe the expedition of Cyrus the younger, and the retreat of the Ten Thousand. LXXXIII. What Spartan king invaded Asia? (2) Who was his *nominal*, and who his *real*, opponent? LXXXIV. Why was Agesilaus recalled? (2) Where did he defeat the allies? LXXXV. (1) Where did Conon defeat the Lacedæmonians? What did he then do? (2) To what neighbourhood was the war then confined? LXXXVI. (1) What changes in the Athenian army were introduced by Iphicrates? By what remarkable success did he astonish Greece? LXXXVII. Who ordered the Greeks to lay down their arms? Of what dishonorable action was Phœbidas guilty? How was he treated by the Lacedæmonians? (2) Give an account of the manner in which the Lacedæmonians were expelled from Thebes. LXXXVIII. (1) What victories did Epaminondas gain over the Lacedæmonians? (2) Describe the death of Epaminondas. LXXXIX. (2) What state rose into importance after the decline of Thebes? How did it happen that Philip resided for some time at Thebes? With whom did he reside? xc. (1) Where did the first engagement take place between the Athenians and Philip? (2) Before what town was Philip wounded in the eye? xci. (1) Against whom was the *sacred war* undertaken? (2) What had the Phocians done? Who was chosen general against the Phocians? Were the Phocians defeated? xcii. (1) What was Philip's pretext for attacking the Olynthians? Did he take Olynthus? (2) How did he obtain a footing in Thrace? xciii. Describe the renewal and termination of the sacred war. xciv. Between whom was the battle of Chæronea fought, and which side was victorious? xcv. What country did Philip then prepare to invade? xcvi. In what year did he die? How?

PERIOD III.—CHAPTER II.

xcvii. What nation was endeavouring about this time to conquer Sicily? Who became *tyrant* of Sicily? What was his character? xcvi. (1) Who succeeded Dionysius? Describe the beginning of his reign? (2) How did he lose the respect of his subjects? What was the consequence? (3) Of what treacherous act was he guilty? Was his treachery successful? xcix. (1) Describe the proceedings of Dionysius at Locri. Did he ever return to Sicily? (2) By whom was he finally expelled? To what city did he withdraw? (3) How did he behave there?

PERIOD III.—CHAPTER III. (*Roman.*)

c. What chief magistrates were for a time elected instead of consuls? What Roman general flourished about this time? ci. Give the tale of Camillus and the schoolmaster of Falerii. cii. When and by whom was Veii taken? By whom was Rome taken and burnt? Where had the Romans previously sustained a defeat? Who saved the Capitol? What noise awakened him? Who *is said* to have defeated the Gauls when the Romans were on the point of buying

peace? ciii. What can you tell about Titus Manlius? How did he get the name of *Torquatus*? civ. How did Valerius gain the name of *Corvinus*?

PERIOD IV.—CHAPTER I.

- cv. Who succeeded Philip as king of Macedonia? Compare the characters of the father and the son. cvi. Relate the first actions of his reign. By whom were the Athenians and Thebans persuaded to take up arms against him? cvii. What was the fate of Thebes? cviii. What did Alexander do before he invaded Asia? Describe his landing. What did he do at Troy? cix. Where were the Persians first defeated? When? cx. Who was the ablest of Darius's generals? What became of him? cxl. What is told about Alexander and the Gordian knot? cxii. Give an account of Alexander's alarming illness and his recovery. cxiii. Between whom was the battle of Issus fought? When? With what result? cxiv. Describe the siege of Tyre*. cxv. What country did Alexander visit after the siege of Tyre? Describe his visit to the temple of Jupiter Hammon. cxvi. What terms did Darius offer to Alexander from Arbela? Who advised Alexander to accept them? What was his reply? cxvii. Where was Darius finally defeated? When? cxviii. Describe the burning of Persepolis. cxix. Describe the death of Darius. In what year? cxx. What disturbances had taken place in Greece during Darius's absence? cxxi. What change now took place in the manners, &c. of Alexander? cxxii. (1) How did he alienate his friends? What accusation made him very angry? (2) How did he find out who were most bitter against him? (3) What tribes did he next conquer? What was the fate of Bessus? cxxiii. Describe the death of Clitus. cxxiv. What country did Alexander invade next? cxxv. Who was Porus? Tell what you know of him. cxxvi. How was Alexander induced to return? cxxvii. What happened to Alexander in a battle with the Ambri and Sigambri? cxxviii. By what route, &c. did Alexander return to Babylon? Whom did he there marry? cxxix.—cxxx. Where and when did Alexander die? Describe the circumstances of his death. By what action did he point out the person whom he wished to succeed him? cxxxi. Who had been the preceptor of Alexander? cxxxiii. Who was proclaimed king? Which of Alexander's generals was to govern Macedonia and Greece? What office was conferred on Cratærus? What on Meleager and Perdicas? Who was to accompany Alexander's body to the temple of Jupiter Hammon? cxxxiv. Which of the Grecian states endeavoured to recover their liberty? Which of the Macedonian generals fell? cxxxv. Between which of the generals did disputes presently arise? What became of Perdicas? Who attacked Antigonus? What province did Ptolemy rule?

---

* 'Old Tyre' was on the main land: New Tyre on an island.

Who was now the governor of Macedonia and Greece? Who was the son of Antigonus? What provinces did he govern? What became of him? CXXXVI. Whom did Cassander cause to be put to death? Which of the generals first assumed the title of king? CXXXVII. Give an instance of Lysimachus's courage. CXXXVIII. What city did Seleucus found? What countries did he conquer? Who fell in a battle against him? Who succeeded Cassander? CXXXIX. Who seized the throne of Macedon? CXL. Who expelled Demetrius? CXLI. What was the last battle between any of Alexander's generals? How old was Lysimachus? How old Seleucus? Which of them was slain? What became of the survivor?

PERIOD IV.—CHAPTER II.

- CXLII. When and in what circumstances did the good Timeoleon die? Who soon afterwards became *tyrant* of Sicily? What was his origin, &c. CXLIV. With what people did he wage war? CXLV. Did he succeed in expelling the Carthaginians from Sicily? CXLVII. What foreigner was for a time called the king of Sicily? Did he remain there long?

PERIOD IV.—CHAPTER III. (*Roman.*)

- CXLVIII. Who commanded the Roman army against the Samnites? Describe the dispute between him and his master of the horse. CXLIX. By whom was a Roman army defeated? How were the prisoners treated? What advice had been given, but rejected? How long did the war with the Samnites last? CL. (1) Whom did the people of Tarentum call to their assistance? Who was sent against him? How did he behave to Pyrrhus's spies? (2) Which side conquered? Mention a speech of Pyrrhus's, and the occasion on which he is reported to have used it. (3) Whom did Pyrrhus greatly admire, and what did he say of him? (4) Whom did Pyrrhus send as ambassador to the Romans? Relate the circumstances &c. of the embassy. (5) How did Fabricius receive the offer of a traitor? Did Pyrrhus quit Italy? Why?

PERIOD V.—CHAPTER I.

- CLII. What horde of Barbarians made an irruption into Greece? CLIII. Under whom did they march to Delphi? CLIV. Describe their repulse. CLV. By whom were the Gauls defeated? Where did they settle? CLVI. Who invaded Macedonia? CLVII. Describe the death of Pyrrhus. CLVIII. (1) By whom were the Gauls again utterly defeated? (2) Who attacked Macedonia? (3) Who defeated Alexander? CLIX. Mention the crimes of Antiochus and Seleucus. CLX. Who was Antigonus Doson? Describe his conduct. CLXI. Where and by whom were the Spartans utterly defeated? What became of Cleomenes? CLXII. Who became about this time king of Macedonia? who in Asia? who in Egypt? CLXIII. With whom did Philip ally himself against the Romans?

CLXIV. Was he successful? CLXV. Describe the character and conduct of Ptolemy. CLXVI. Where was Philip defeated by the Romans? Who was the Roman commander? CLXVII. Against whom did the Romans then declare war? By whom was this prince assisted? CLXVIII. Who defeated Hannibal in a naval battle? CLXIX. To whom was the command against Antiochus then given? Who was his lieutenant? CLXX. Where was Antiochus defeated? CLXXI. Who was Philopœmen? What became of him? CLXXII. Who was Perseus? Against whom did he plot successfully? CLXXIV. Describe the death of Hannibal. CLXXV. What Roman commander defeated Perseus? CLXXVI. Whom did the Romans next attack? CLXXVII. By whom and when was Corinth taken? CLXXVIII. Who was Attalus? Describe his character. To whom did he leave his dominions?

PERIOD V.—CHAPTER II. (*Roman.*)

CLXXIX. When did the first Punic war break out? Who conquered the Carthaginians by sea? What honorable distinction was granted to him? CLXXX. Who commanded the Carthaginians when the war was transferred to Africa? What became of Regulus? CLXXXI. Whom did the Carthaginians send to Rome to sue for peace? Give the history. CLXXXII. In what year did the first Punic war end? What islands did the Carthaginians give up to the Romans? CLXXXIII. Where were the Gauls defeated? CLXXXIV. How old was Hannibal when he besieged Saguntum? Did he take it? CLXXXV. What mountains did Hannibal cross over? What victories, and over whom, did he gain? (2) Describe the battle of Cannæ. (3) Who defeated Hasdrubal in Spain? (4) Where did Marcellus defeat Hannibal? (5) Who took Syracuse? (6) Who was sent into Spain? How had he distinguished himself at a very early age? (7) What became of Hasdrubal? (8) What Roman general transferred the war to Africa? (9) Where were the Carthaginians finally defeated? When?

[*The wars with Antiochus, &c. have been already given.*]

CLXXXIX. Describe the third Punic war. By whom was Carthage destroyed? How long had it stood? CXC. What triumphs were celebrated at Rome together?

PERIOD VI. (*Roman.*)

CXCI. Describe the war with the Lusitanians. Who was Viriathus? CXCI. Who took Numantia? CXCI. Who was Jugurtha? Who conquered him? CXCI. Who defeated the Cimbri and Teutones? CXCI. Give an account of the Social or Marsian war. By whom was it terminated? CXCI. What was the Mithridatic war? How did the first civil war arise? What did Sulla do? CXCI. Who renewed the war in Sulla's absence? Did Sulla revenge himself upon his enemies? CXCI. Who made the Roman people his heir? What Roman general was now sent against Mithridates? Was he successful? CXCI. Give an account of the war of the Gladiators? By whom

were they headed? Who defeated them? cc. Give an account of the successes of Lucullus against Mithridates. cci. Who defeated the pirates? By whom was Lucullus superseded in his command? What became of Mithridates? ccii. What prince placed his crown at Pompey's disposal? What city did Pompey visit? cciii. By whom was *Catiline's conspiracy* detected? cciv. In what country did Cæsar distinguish himself? ccv. By whom was Crassus slain? Where? ccvi. When the civil war broke out between Pompey and Cæsar, did Pompey meet his rival in Italy? ccvii. Where was Pompey defeated? What became of him? ccviii. Whom did Cæsar make queen of Egypt? Describe the death of Cæsar. ccix. Did Rome recover her liberty on the death of Cæsar? Who formed the second triumvirate*? ccx. Where were Brutus and Cassius defeated? ccxi. Where and when was Anthony defeated? What became of him? What of Cleopatra? How long did Augustus reign?

PERIOD VII.

ccxii. What relation was Tiberius to Augustus? What was his character? By whose influence was it at first kept in check? Who was his vile favorite? What was the end of this favorite? ccxiii. Who succeeded Tiberius? Give his character, &c. ccxiv. Who succeeded Caligula? Give his character, &c. Who is said to have killed him, and how? Who succeeded Claudius? What distinguished persons did he put to death? What death did he die? ccxvi. Who succeeded Nero? ccxvii. Where was Vespasian, when he was elected general? What city did he take? ccxviii. Who succeeded Vespasian? Describe his character. ccxix. Who succeeded Titus? Give his character, &c. ccxx. Who succeeded Domitian? What was his character? ccxxi. Who succeeded him? Give an account of his reign. ccxxii. Who succeeded Trajan? Who were the only people attacked by him? ccxxiii. Who succeeded Hadrian? Character? How long did he reign?

---

* The first consisted of *Pompey, Cæsar, and Crassus.*

GEOGRAPHICAL LISTS.

[Let the teacher vary the order by beginning at different points, and proceeding sometimes *up* and *down* the columns, sometimes *horizontally*, &c. &c.]

I.—IX.

Ægyptus,	Creta,	Lydia,	Achaia,
Attica,	Thebæ,	Etruria,	Thesprotia,
Eleusis,	Athenæ,	Lesbos,	Eubœa,
Thessalia,	Pisa,	Laconia,	Magnesia,
Argos,	Colchis,	Megära,	Chalcis,
Phœnicia,	Troja,	Corinthus,	Eretria,
Græcia,	Cyprus,	Hispania,	Cumæ,
Bœotia,	Epirus,	Gades,	Ionia,
Lycia,	Delphi,	Utica,	Æolis.

X.—XXXI.

Milētus,	Phocœa,	Assyria,	Salamis,
Myuns,	Chios,	Ninus,	Alba,
Priene,	Samos,	Tigris,	Roma,
Ephesus,	Cymæ,	Babylonia,	Ardea,
Colophon,	Andros,	Media,	Etruria,
Neapolis,	Tenos,	Carthago,	Tiberis,
Lebedos,	Paros,	Persis,	Troja.
Erythræ,	Delos,	Elis,	Italia,
Clazomenæ,	Smyrna,	Messenia,	Delphi.

XXXI.—LX.

Media,	Ionia,	Salamis,	Hellespontus,
Persis,	Sardea,	Trozen,	Argos,
Hyrkania,	Eubœa,	Thermopylæ,	Magnesia,
Lydia,	Eretria,	Artemisium,	Scyros,
Babylonia,	Attica,	Cumæ,	Thasos,
The Massagetæ,	Marathon,	Syracusæ,	Mycæle,
R. Araxes,	Platææ,	Himëra,	Citium,
Scythia,	Athenæ,	Byzantium,	Roma,
Babylon,	Delphi,	Cyprus,	Etruria.

LX.—CII.

Tusculum,	Decelia,	Cnidus,	Thermopylæ,
<i>The Anio,</i>	Samos,	Leuctra,	Corinthus,
<i>The Cremera,</i>	<i>The Piræus,</i>	Mantineæ,	Epirus,
Sicilia,	Phrygia,	Amphipolis,	Carthago,
Laconia,	Arcadia,	Larissa,	Sardinia,
Catana,	Phyle,	Methone,	Locri,
Elis,	<i>The Munychia,</i>	Phocis,	Veii,
Thebæ,	Bœotia,	Thracia,	Falerii,
Lacedæmon,	Coronea,	Thessalia,	<i>The Allia.</i>

CIII.—CXXIX.

<i>The Anio,</i>	Issus,	<i>The Hellespont,</i>	<i>The Chorasini,</i>
<i>The Triballi,</i>	Syria,	<i>The Euphrates,</i>	<i>The Dahæ,</i>
<i>The Granicus,</i>	Phœnicia,	Persepolis,	<i>The Acesines,</i>
Rhodes,	Tyre,	Macedonia,	Barce,
Gordium,	Libanus,	<i>The Caucæus,</i>	Susa,
Phrygia,	Memphis,	<i>The Tanais,</i>	<i>The Indus,</i>
Cilicia,	Arbela,	Bactria,	Carthago,
Tarsus,	<i>The Halys,</i>	Sogdiana,	Hispania,
Cydnus,	Lydia,	Nysa,	Gallia.

CXXIX.—CLXXXV.

Thessalia,	Bactria,	Bithynia,	Ætolia,
Sardinia,	Epirus,	Thessalonica,	Clusium,
Babylonia,	Tarentum,	Sellasia,	Saguntum,
Pergamus,	Campania,	Illyria,	<i>The Ticinus,</i>
Larissa,	Præneste,	Cynoscephalæ,	<i>The Trebia,</i>
Gamala,	Roma,	Rhodus,	Tuscia,
Cyprus,	Argos,	Syria,	Cannæ,
Phœnice,	Pannonia,	Samothracia,	Apulia,
Antiochia,	Galatia,	Achæa,	Nola,
Carthago Nova,		Lacus Trasimēnus.	

CLXXXV. (VII.)—CCXVIII.

Sena,	Verona,	Capua,	Ariminum,
Picenum,	<i>The Marsi,</i>	Apulia,	Pharsalus ¹ ,
<i>The Bruttii,</i>	<i>The Peligni,</i>	Armenia,	Alexandria,
Numidia,	<i>The Picentes,</i>	Seleucia,	Philippi,
Zama,	Pontus,	Antiochia,	Actium,
Lusitania,	Chalcedon,	Hierosolyma,	Silicia,
Numantia,	Cyzicus,	Rhodanus,	Lycia,
<i>The Cimbri,</i>	Byzantium,	Rhenus,	Samos,
<i>The Teutōnes,</i>	Cabira,	Carræ,	Rhodus.

¹ *Pharsalia* is the territory of *Pharsalus*, and also the town itself.

CCXVIII.—CCXXIII.

Byzantium,
The Sabini,
Achaia,
Thracia,

Commagene,
The Sarmætæ,
The Daci,
The Catti,

Parthia,
Seleucia,
Mesopotamia,

Arabia,
Bactria,
Hyrcania.

A SHORT
CHRONOLOGY
OF
THE ANCIENT WORLD.

- [4004] Creation of the World
- [2000] Call of Abraham.
- 1500 MOSES leads the Israelites out of Egypt.
- 1200 Flourishing state of the PHœNICIAN Commerce.
  - Obelisks and Pyramids built in Egypt.*
  - TROY taken by the Greeks (1184).
  - The Judges among the Israelites.
- 1100 SAUL, king of the Israelites.
- 1050 DAVID.
- 1000 SOLOMON.
  - Homer.
- 888 SARDANAPALUS in Assyria.
  - CARTHAGE founded.
  - LYCURGUS, the Spartan Lawgiver.
- 600 NEBUCHADNEZZAR founds the great BABY-
 LONIAN MONARCHY.
  - SOLON, the Athenian Lawgiver.
- 555 The Babylonian Empire destroyed.
  - CYRUS founds the still greater PERSIAN
 MONARCHY, from the Danube to the
 Indus.

- 490 The Persians conquered at *Marathon* by the Greeks, under *Miltiades*.
- 480 The Persians conquered at *Salamis* by the Greeks. *Themistocles*.
- 444 PERICLES, the great Athenian statesman and orator. *Phidias*, the Greek sculptor.
- 400 SOCRATES. Greece ruined by civil wars.
- 333 ALEXANDER destroys the *Persian Empire*, and founds
The GRÆCO-MACEDONIAN Empire, from the *Adriatic* Sea to the *Indus*; which, however, after his death, falls to pieces, and smaller states are formed.
- 280 Rise of the ROMAN power. Victory over *Pyrrhus*.
- 218 War with CARTHAGE. *Hannibal*.
- 146 CARTHAGE AND CORINTH DESTROYED BY THE ROMANS.
- 88 Rome everywhere victorious; but the fatal civil wars begin.
- 30 AUGUSTUS conquers at ACTIUM.
Great ROMAN EMPIRE, from the *Atlantic* to the *Euphrates*.
-

BIRTH OF CHRIST, THE SAVIOUR OF THE WORLD.

A. D.

- 70 years after the birth of Christ, JERUSALEM IS DESTROYED.
- 200 The Roman Empire declines.
- 333 CONSTANTINE at Constantinople becomes a Christian.

THE END.

LONDON :
GILBERT & RIVINGTON, PRINTERS,
ST. JOHN'S SQUARE.

